

6745

ՀՆԴԱՐՁԱԿ

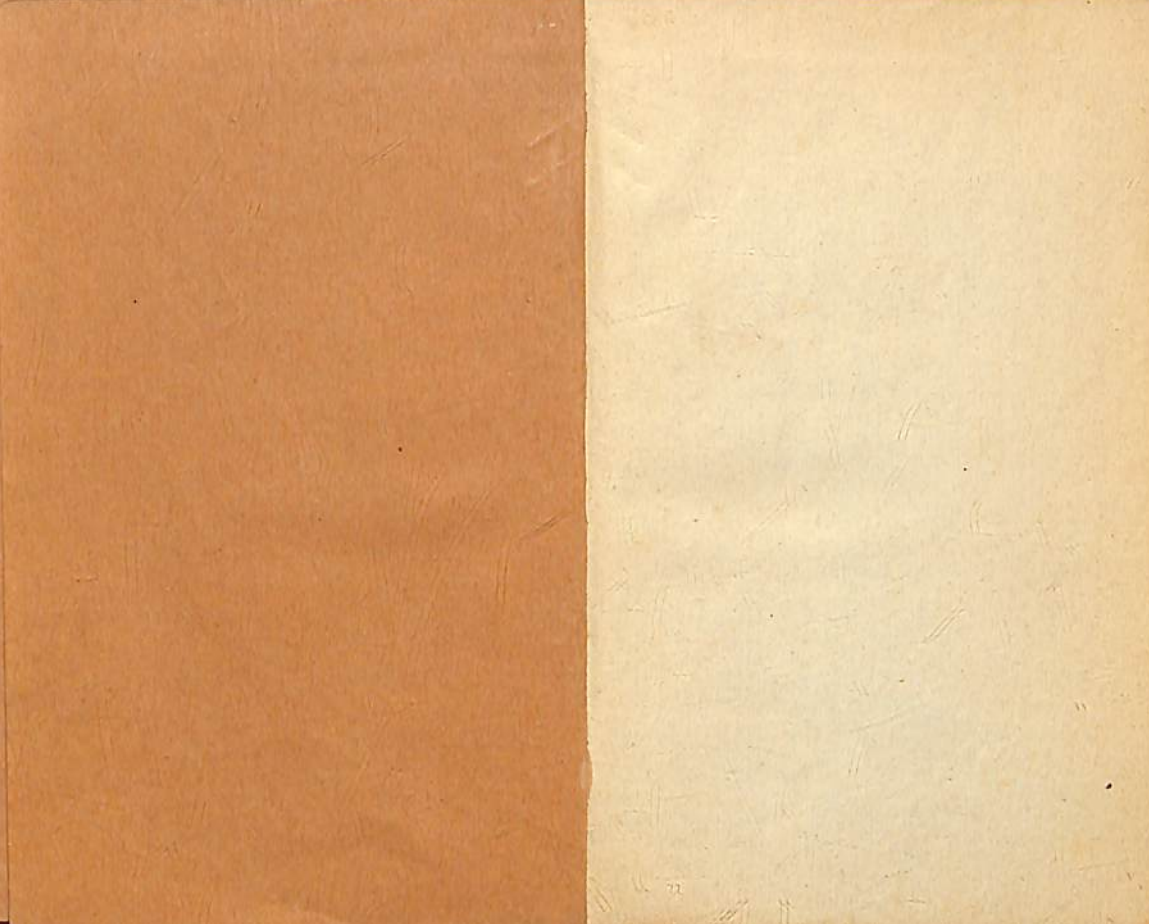
ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ

ՕՐԱՑՈՅՑ

1904

7

200

059

87

9-17

Լ Ն Դ Ա Ր Զ Ա Կ

Հ Ա Մ Ա Զ Գ Ա Յ Ի Ն Օ Ր Ա Ց Ո Յ Ց

Հ Ա Ն Ր Ա Գ Ի Տ Ա Կ Ա Ն

1904

Ն Ա Հ Ա Ն Զ Թ Ո Ւ Ա Կ Ա Ն Ի Ն Գ Ի Ի Ս Տ Ո Ւ Ի

4008
R.37982

Կ. Պ Ո Ւ Ի Օ

Տ Պ Ա Գ Ի Ո Ւ Ի Ի Կ Ե Վ Յ Ն Ի Ս Ա Յ Թ Յ Ի Ր Ա Ն
Ֆիզմատպատ, Ամերիկան Խան, Թիբ

9543-2h

ՍԵՓԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՈՐԲԱՆՈՅԻՆ

Ի ՊՐՈՒՍԱ

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ՕՐԱՅՈՅՑ

1904

ՆԱՀԱՆՁ ԹՈՒԱԿԱՆԻՆ ԲՐԵՍՏՈՒ
ԵՒ ԲՈՒՆ ԹՈՒԱԿԱՆԻՆ ՀԱՅՈՑ

1896 — 1897

ԵՒ ՏՈՄԱՐԱԿԱՆ ԹՈՒԱԿԱՆԻՆ ՀԱՅՈՑ

ՌՅԾԳ — ՌՅԾԴ = 1353 — 1354

Պիք տարւոյն Է	ԸԷ
Եօթներեակն	ԳԵ
Վեցադիրն	ԻԳ
Խնեւտասնեքեակն	3
Տանուաւերն	Խեցգեկիւ

ՀԱՐԺԱԿԱՆ ՏՕՆԲ ԵՒ ՄԵՋՈՅԲ ՆՈՅԻՆ

ՕՐ ԾՆԴԴԵԱՆ	Գշ.	Յունուար	6
Միջոց ուսիք ամուրք			13
Առաջաւորաց բարեկ.		Յունուար	18
Սուրբ Սարգիս		»	24
Բուն բարեկենդան		Փետրուար	8
Օր Տեառ նրնդառաջի	Շր.	»	14
ԶԱՏԻԿ		Մարտ	28
Օր Աւետման	Գշ.	Ապրիլ	7
Երեսման Խաչ		»	25
Համբարձումն		Մայիս	6

Հոգեգալուս	Մայիս	16
Լուսաւորչի բարեկենդան	Յունիս	6
Ս. Գրիգոր Լուս. (գլխ)	»	12
Վարդավառի բարեկենդ.	»	27
ՎԱՐԴԱՎԱՌ	Յուլիս	4
Միջոց եօրնեակի պանօփ	Վեց	
Ս. Աստուածամկի բարեկ.	Օգոստոս	8
ՎԵՐԱՓՈՒՍ. Ս. ԱՍՏՈՒԾԱԾ.	»	15
Միջոց եօրնեակի պանօփ	Չորս	
Ս. Խաչի բարեկենդան	Սեպտ.	5
ԽԱԶՎԵՐԱՑ	»	12
Վարագայ Ս. Խաչի բարեկ.	»	19
Վարագայ Ս. Խաչ	»	26
Միջոց ուսի բօրնեակի	Ուր	
Գլխ Խաչ	Հոկտ.	24
Հրեւականացե	Նոյեմբ.	6
Յիսնական բարեկենդան	»	21
Ս. Յակոբայ բարեկենդան	Դեկտ.	12
Ս. Յակոբ	»	18
Օր բարեկեն. Ծննդեան Գշ.	»	28

ԸՍՏ ԼԱՏԻՆԱՅԻՆՈՑ

Շրջանն յունի, որ է Ոսկեթիւն		5
Շրջանն Արեգակնային		9
Վերադիրն		13
Ինդիկսիոնն Հոսովական		2
Կիրակոզիրն	ԳԲ	
Իսկ Չափի նոցա մէկ շարք յառաջ է բան զլերն:		

ՇԱՐԺԱԿԱՆ ՏՕՒՔ ԼԱՏԻՆԱՅԻՆՈՑ

Եօրանամեւորոյ կիրակէ (Ն.Տ.)	Յունիվ.	31
Օր միսրոց	Փետր.	17
Չափի	Ապրիլ	3
Համբարձմ մն	Մայիս	12
Հոգեգալուս	»	22
Ամենաաւոր Եւրոզոյ բիւն	»	29
Տօն խորհրոյ Ս. Հաղորդ.	Յունիս	2
Ս. կիրակէ Գալստեան	Նոյեմբ.	27

ԱՄՍԱՄՈՒՏՔ ՏԱՃԱԿՑ

Զիլգաւտէ	Օր	30	Յունիվ.	5
Զիլիիննէ	»	30	Փետր.	4
Մուհարրէմ	»	30	Մարտ	5
Սէճէր	»	29	Ապրիլ	4
Քէպիլ էվլէլ	»	30	Մայիս	3
Քէպիլ ախր	»	29	Յունիս	2
Ճեմազիլ էվլէլ	»	30	Յուլիս	1
Ճեմազիլ ախր	»	29	»	31
Քենէպ	»	29	Օգոստոս	29
Շապան	»	29	Սեպտ.	27
Րամազան	»	30	Հոկտ.	26
Շէվվալ	»	30	Նոյեմբ.	25
Զիլգաւտէ	»	29	Դեկտ.	25

ՆՇԱՆԱԹՐ ԱԹՈՒՔ ՏԱՀԱՅ

Գուրպան պայր.	Զէճէճէ	Վ. փհր.	13
Առուրէ կիսնի	Մահարբէ	Վ. Մարս	14
Մէվլուս	Բէդ. Էիճէլ	Վ. Մայիս	14
Գաննի կիսնէսի	Բէճէդ	Վ. Սեպտ.	3
Միրան կիսնէսի	»	Վ. »	24
Պէրաք կիսնէսի	Շոդան	Վ. Հոկտ.	11
Գասր կիսնէսի	Բահան	Վ. Նոյմբ.	21
Բամազան պայր.	Շէիճէլ	Վ. »	25

ՕՍՄԱՐԱՌՈՒՔ ԼՐԷՒՑ

Սէք-բ	բ	30	Յունիս	5
Ս. Դ-բ	»	29	Փհրիս	4
Նէ-ան	»	30	Մարս	4
Ե-բ	»	29	Ապրիլ	3
Սէլ-ան	»	30	Մայիս	2
Թահան	»	29	Յունիս	1
Ա.բ	»	30	»	30
Ել-բ	»	29	Յունիս	30
Թիւրք	»	30	Օգոստոս	28
Խէ-ան	»	30	Սեպտեմբր	27
Բահան	»	30	Հոկտեմբր	27
Թէքէթ	»	29	Նոյեմբր	26
Սէք-բ	»	30	Դեկտեմբր	25

ՆՇԱՆԱԹՐ ԱԹՈՒՔ ԼՐԷՒՑ

Տարեգրուի սնկոց	Սէք-բ	15	Յունիլ.	19
Կամառ քոմ վանք				
ման. Մովսիսի	Ս. Դ-բ	7	Փհր.	10
Ծով վանք Երեւոյ	»	13	»	16
Փուրիմ (Շէէր պայրամբ)	»	14	»	17
Տարեգրուի (բս Ս. Գոց)	Նէ-ան	1	Մարս	4
Պատէ (Խամառ-սուղ) or 8	»	15	»	18
Ծով վանք ման. Յեսուայ	»	26	»	29
Ծով վանք ման. Յեղեայ	Ե-բ	10	Ապրիլ	12
Երեւոյ խամառ-սուղ	»	14	»	16
Սովվոք (Կիւլ պայրամբ) or 2	Սէլ-ան	6	Մայիս	7
Ծով վանք տա-մանն Երզնի	Թահան	17	Յունիս	17
Ծով վանք ա-ւերման Երուսողեմի (Գարա պայրամբ)	Ա.բ	9	Յունիս	8

Տարեմուտ, 5665,			
սօն, or 2	Թիւրէ	1	Օգոս. 28
Ծով վասն ման.			
Գոթուլեայ	»	3	» 30
Բիլիուր (Զօրապ			
պայրամբ	»	10	Սեպտ. 6
Սուլթօք (Գամբօ			
պայրամբ), or 9	»	15	» 11

ՉՈՐՍ ԵՂԱՆՍԿՔ

Գարնանամուտ եւ հասարակած	Մարտ	8
Ամառնամուտ եւ արեւադարձ	Յուն.	9
Աւնանամուտ եւ հասարակած	Սեպտ.	10
Զմեռնամուտ եւ արեւադարձ	Դեկտ.	9

ՏԱՐԵՄՈՒՏՔ

Բրիտանի քուականին	1904	Յունվ.	1
Տնկ. Էլմս. քուականին	1320	Մարտ	1
Տնկ. Հինք. քուականին	1322	»	5
Փոքր քուայն Ազարիայի	289	»	21
Տում. քուականին Հայոց	1354	Օգոստ.	7
Բուն քուականին Հայոց	4397	»	11
Հրէից քուականին	5665	Օգոստ.	28
Լասինաց քուականին	1905	Դեկտ.	19

ԽԱՒԱՐՄՈՒՆՔ

—

Մարտ 4. — Մանեկաձեւ խաւարուն
Արեւու, Կ. Պոլսէն անտեսանելի:

Սեպտ. 28. — Բոլորական խաւարուն
Արեւու, Կ. Պոլսէն անտեսանելի:

ԱՂԻՒՍԱԿ ՇԱՐԺԱԿԱՆ ՄԱՍԱՆՑ
ԱԻՈՒՐՑ

ՅՈՒՆՈՒՍԸ			ԱՊՐԻԼ				
Օ.	Ծ.Ա.	Կ.Օ.Ե.Տ.	Օ.	Ծ.Ա.	Կ.Օ.Ե.Տ.		
	ձ.ր.	ձ.ր.	ձ.ր.	ձ.ր.	ձ.ր.		
1	14.23	7.47	9.37	1	10.39	5.27	43.21
7	14.44	7.43	9.46	7	10.24	5.20	43.36
13	14.3	7.7	9.57	13	10.8	5.12	43.52
19	13.51	7.	10.9	19	9.54	5.3	44.6
25	13.38	6.53	10.22	25	9.40	4.56	44.20

ՓԵՏՐՎԱՐ			ՄԱՅԻՍ				
Օ.	Ծ.Ա.	Կ.Օ.Ե.Տ.	Օ.	Ծ.Ա.	Կ.Օ.Ե.Տ.		
	ձ.ր.	ձ.ր.	ձ.ր.	ձ.ր.	ձ.ր.		
1	13.21	6.44	10.39	1	9.28	4.50	44.32
7	13.6	6.36	10.54	7	9.16	4.43	44.44
13	12.50	6.28	11.10	13	9.6	4.39	44.54
19	12.35	6.19	11.25	19	8.58	4.35	45.2
25	12.19	6.12	11.41	25	8.51	4.31	45.9

ՄԱՐՏ			ՅՈՒՆԻՍ				
Օ.	Ծ.Ա.	Կ.Օ.Ե.Տ.	Օ.	Ծ.Ա.	Կ.Օ.Ե.Տ.		
	ձ.ր.	ձ.ր.	ձ.ր.	ձ.ր.	ձ.ր.		
1	12.8	6.7	11.52	1	8.46	4.29	45.14
7	11.51	5.58	12.9	7	8.44	4.27	45.16
13	11.30	5.51	12.30	13	8.44	4.27	45.16
19	11.14	5.44	12.46	19	8.47	4.30	45.13
25	10.58	5.36	13.2	25	8.51	4.32	45.9

ԱՂԻՒՍԱԿ ՇԱՐԺԱԿԱՆ ՄԱՍԱՆՑ
ԱԻՈՒՐՑ

ՅՈՒԼԻՍ			ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ				
Օ.	Ծ.Ա.	Կ.Օ.Ե.Տ.	Օ.	Ծ.Ա.	Կ.Օ.Ե.Տ.		
	ձ.ր.	ձ.ր.	ձ.ր.	ձ.ր.	ձ.ր.		
1	8.58	4.33	15.2	1	12.37	6.23	44.23
7	9.6	4.38	14.54	7	12.53	6.30	44.7
13	9.16	4.43	14.44	13	13.9	6.38	44.51
19	9.28	4.49	14.32	19	13.24	6.46	44.36
25	9.40	4.55	14.20	25	13.38	6.54	44.22

ՕԳՈՍՏՈՍ			ՆՈՅԵՄԲԵՐ				
Օ.	Ծ.Ա.	Կ.Օ.Ե.Տ.	Օ.	Ծ.Ա.	Կ.Օ.Ե.Տ.		
	ձ.ր.	ձ.ր.	ձ.ր.	ձ.ր.	ձ.ր.		
1	9.56	5.3	14.4	1	13.53	7.4	44.7
7	10.11	5.12	13.49	7	14.5	7.8	44.55
13	10.26	5.18	13.34	13	14.16	7.13	44.44
19	10.42	5.36	13.18	19	14.25	7.17	44.35
25	10.58	5.33	13.2	25	14.32	7.21	44.28

ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ			ՐԵՎԵՆԲԵՐ				
Օ.	Ծ.Ա.	Կ.Օ.Ե.Տ.	Օ.	Ծ.Ա.	Կ.Օ.Ե.Տ.		
	ձ.ր.	ձ.ր.	ձ.ր.	ձ.ր.	ձ.ր.		
1	11.47	5.43	12.43	1	14.39	7.23	44.21
7	11.33	5.51	12.27	7	14.39	7.25	44.21
13	11.49	5.59	12.11	13	14.39	7.25	44.21
19	12.5	6.7	11.55	19	14.36	7.24	44.24
25	12.21	6.45	11.39	25	14.32	7.20	44.28

—Ո՞վ լուսափայլ արեզին
ձառագայթներ է տուած,
Եւ անթափանց գիշերին
Լուսին, աստղեր թանկագին.

—Մեր Արարիչ Հայրն Աստուած:

—Անհուն երկնից կապոյտ գոյն,
Եւ խոտին ո՞վ է արւած
Այն կանանչն ուր իբր ի բոյն
Յօղերն հանգչիլ գան այգուն.

—Մեր Արարիչ Հայրն Աստուած:

—Ո՞վ հոտաւէտ պուրակին
Շուք, և թռչնոյն է տըւած
Այն փետուրներն փափկագին
Որովք սլանայ նա յերկին.

—Մեր Արարիչ Հայրն Աստուած:

Ո՞վ աշխարհիս մինչև ցարդ
Ամէն պիտոյքն է արւած,
Մերկ դաշտաց իսկ, իբրև զարդ
Տալով շուշան, յասմիկ, վարդ.

—Մեր Արարիչ Հայրն Աստուած:

—Ո՞վ զրեզ զըզուող բարի մօր
Այն վեճ գորովն է տըւած,
Որով վըրադ, աճէն օր
Կը զուրգուրայ սիրով նոր.

—Մեր Արարիչ Հայրն Աստուած:

—Ո՞վ քաղցրահամ, գեղունակ
Քեզ պըտուզներ է տըւած,
Եւ այն ճաշն օր շարունակ
Լընու փորրիկ քո պընակ.

—Մեր Արարիչ Հայրն Աստուած:

—Երբ մի տղայ քաղցրադէմ,
Աչերն ի վեր ամբարձած,
Ըսէ աղօթք մ'երկնածեմ
Ո՞վ կը լսէ զայն, ըսեմ —

—Մեր Արարիչ Հայրն Աստուած:

—Երբ սուրբ սիրով, ջինջ մտքով,
Քիշերն երթաս պատրաստուած
Մահիճո՞ղ հանգչիլ անխըռով,
Ո՞վ կը հսկէ զլխուդ քով.

—Մեր Արարիչ Հայրն Աստուած:

Պ. ՓԱՆՈՍԵԱՆ

Լատինացոց
Օր ամսոյ

ՅՈՒՆՈՒԱՐ

ՕՐ 31

ՏՃ. Քեակունիսի սսնի

14	1	ԵՇ. — 25. Գ. օր պահսոց Մննդեան և ԿԱՂԱՆԴ: Տարեմուտ 1904 նահանջ թուականին Քրիստոսի: — Հ42† Ը. օր Մննդեան, և ԿԱՂԱՆԴ, և տօն Տնօրէնութեան Քրիստոսի. ևս Յ2† սրոց և Յէշտտի Բարդի հարգելիքի: — Տօմ. Բարդի ԻԿ, Յայմ. Բարդի ԻԿ, Ա. Արամայ ԺԷ: — Լր. Յանուար 14: — ՏՃ. ԾԷԷԷ 26, և Գուրգ 68: — Հր. ԹԷԷԷ 26:	57	78
15	2	ՈՐ. — 25. Գ. օր պահսոց Մննդեան և ԿԱՂԱՆԴ: Տարեմուտ 1904 նահանջ թուականին Քրիստոսի: — Հ42† Ը. օր Մննդեան, և ԿԱՂԱՆԴ, և տօն Տնօրէնութեան Քրիստոսի. ևս Յ2† սրոց և Յէշտտի Բարդի հարգելիքի: — Տօմ. Բարդի ԻԿ, Յայմ. Բարդի ԻԿ, Ա. Արամայ ԺԷ: — Լր. Յանուար 14: — ՏՃ. ԾԷԷԷ 26, և Գուրգ 68: — Հր. ԹԷԷԷ 26:	57	79
16	3	ՇՐ. — 25. և 26. Սրբոց Բարդի հարգելիքի և Տնօրէնութեան Քրիստոսի. ևս Յ2† սրոց և Յէշտտի Բարդի հարգելիքի: — Տօմ. Բարդի ԻԿ, Յայմ. Բարդի ԻԿ, Ա. Արամայ ԺԷ: — Լր. Յանուար 14: — ՏՃ. ԾԷԷԷ 26, և Գուրգ 68: — Հր. ԹԷԷԷ 26:	57	79

1008 3985
37982

եղբոր նորա Գրիգորի նիւսացւոյն և Աեղբատարաբի Հռովմոյ Հայրապետին և արքայ Յփրեմի Խուրին Ասորւոյ

17 4

✠ ԿԵՐ. — ՀՅ. Է. Յիսն. և Չ. օր պահոց Ծննդեան: — ՀՀՅ. Է. Յիսնակաց: — ԼԳ. Տօն անուան Յիսուսի, և Անտոնի բբբայի:

Գ Կ

18 5

ԲԵ. — ՀՅ. Ճրագալոյց Ծննդ. և Մկրտութեան Տեառն Յիսուսի Քրիստոսի: — ՀՀՅ Ճրագալոյց Յայտնութեան. Եւս Յն: Տօմ. Արաց, օր 30: — ՏՃ. Չիւրտի, օր 30: — ՀԵ. Սեբեթ, օր 30:

Կ Կ

● Ծն. Լս. Ժ. 00, ր. 36. Չիւնաբեր հողմուեք:

19 6

ԳԵ. — ՀՅ՛ Տօն Ծննդեան և Մկրտութեան Տեառն Յիսուսի Քրիստոսի: Աւտիբ Էռլթ օր անսիջոց: — ՀՀՅ՛ Յայտնութիւն Տեառն Յիսուսի Քրիստոսի. Եւս Յն: — ԲՅ՛ Ծնունդ Տեառն:

Կ Կ

20 7

ԳԵ. — ՀՅ՛ Ի. օր Ծննդեան: Յիշատակ մեռելոց: — ՀՀՅ.

Կ Կ

Բ օր Յայտնութեան: — Յն՛ Յազմանու Կարադէրէն: 21 8 ԵՇ. — ՀՅ. Գ. օր Ծննդեան: — ՀՀՅ. Գ. օր Յայտնութեան: Յայտ Արաց, օր 30: — ԼԳ. Ագնիւտի Կարադէրէն:

Կ Կ

Տար. Ծննդ. Օսկար Բ. Թագ. Շուեա-Նորվեկիոյ, 1829:

○ Ի Զրինսի Ժ. 19, ր. 45: ՏՃ. Պարսի Տեղ:

22 9

ԱԵՐ. — ՀՅ. Գ. օր Ծննդեան: — ՀՀՅ. Գ. օր Յայտնութեան: Պահջ:

Կ Կ

23 10

ԵՐ. — ՀՅ. Ե. օր Ծննդեան: — ՀՀՅ. Ե. օր Յայտնութեան:

Կ Կ

Տար. Գան. Էտուարտ Է. Թագ. Անգլիոյ և Կայսեր Հնդկաստանի: 1901:

24 11

✠ ԿԵՐ. — ՀՅ. Չ. օր Ծննդ: — ՀՀՅ. Չ. օր Յայտնութ:

Կ Կ

25 12

ԲԵ. — ՀՅ. Է. օր Ծննդեան: — ՀՀՅ. Է. օր Յայտնութ:

Կ Կ

26 13

ԳԵ. — ՀՅ՛ Ը. օր Ծննդեան և տօն Անուանակոչութեան Տեառն Յիսուսի Քրիստոսի: — ՀՀՅ. Ը. օր Յայտնութ:

Կ Կ

և շորերտասան զինու-
րացն: — Լր. Տոր-Բեայ
!---

7 25 * ԿԻՐ. — Հց. Բ. զկնի Ծննդ: 51 95

Հարսնիտ: — Հհց. Բ. զկնի
Յայտնութեան: — Յն. Գրե-
գորի Ատուանաբանի:

8 26 ԲԵ. — Հց. և Հհց. Սրբոցն 55 95

Ատովմանց զօրավարաց:

Շ Վր. Բն. Ժ. 18, ր. 23.
Յ արտ և անձրի:

9 27 ԳԵ. — Հց. և Հհց. Սրբոցն 55 95

Սուքիասանց զկայից: —
Յն. Փետրոս-Բեան Նիխորաց
Յաճաննու Ուիթերանի:

10 28 ԳԵ. — Հց. և Հհց. Պահք: 55 90

11 29 ԵԵ. — Հց. և Հհց. Սրբոցն 50 97

Ոսկեանց քահանայից —
Յն. Գործ Նիխորաց Եգն-
տիտի հարադիրի:

12 30 ՈՒՐ. — Հց. և Հհց. Պահք: 57 97

— Յն. Հարադիրացն Բարդի,
Գրեգորի և Յաճաննու Ու-
իթերանի:

13 31 ՇՐ. — Հց. և Հհց. Սրբոցն Ու- 57 98

սահակայ Պարթևի Հայոց
Հայրապետի: — Յն. Յե-
լատի Ժոն-Երց:

ՓԵՏՐՈՒՄ

ՕՐ 29

ՏՃ. ՇՈՒԿԱՍ

14 1 * ԿԻՐ. — Հց. Գ. զկնի Ծննդ: 58 99

Հարսնիտ: — Հհց. Գ. զկնի
Յայտնութեան: — Լր.
Բան բարեխորտ:

15 2 ԲԵ. — Հց. Սրբոցն Մարկոսի 59 100

Եպիսկոպոսին, Պիոնի քա-
հանային, Կիւրղի և Բե-
նիամիների սարկաւազացն,
և զկայիցն Աբղիմոսի,
Որմիդանայ և Սայենի: —
Հց. Տեառներն զառաջ. և ս
Յն. Երց և Կառմարիտ
յայտ եօթնի:

16 3 ԳԵ. — Հց. Սրբոց Ղեւոնդ- 50 101

եանց քահանայից. և ս
Հհց. որոց և Պիոնի քահա-
նային և Մարկոսի Սրե-

Թուայ եպիսկոպոսին, և
Կիւրղի սարկաւազին, և
Արդաւի եպիսկոպոսին, և
Որմզգանայ և Սայեհի և
Բենիամինի սարկաւազին:

● Թև. Լս. ժ. 19, ր. 22:
Անձրուարեր հոյժուելք:

17 4 ԳԵ. — Հց. և Հհց. Պահչք, 1 1 5
Soul. Մեհեկան, օր 30: —
Լ. Դ. Օրմիւրայ: Տճ. Ձեւեւեւեւեւ,
օր 30: — Հր. Արար, օր 29:

18 5 ԵԵ. — Հց 1 և Հհց. Սրբոց 5 1 5
Վարդանանց, և հազար
երեսուն և վեց վկայից: Օր
մեռելոց:

19 6 ՈՐԲ. — Հց. և Հհց. Պահչք, 5 1 5

20 7 ԵՐ. — Հց. և Հհց. Կոստան- 5 1 0
դնուպոլսոյ, Սուրբ Ժողովոյն
հարիւր և յիսուն հարյուր
պետացն: Յայտմ. Մեհե-
կան, օր 30: — Տճ. ձեւեւեւեւ
եւեւեւեւեւեւ, օր էլեւեւեւ
վերջութեան արեւմտայն:

● Ի Չուկն ժ. 9, ր. 38:
Տճ. Պուրհի Հուր:

21 8 Խ ԿԻՐ — Հց. և Հհց. Բուն 0 1 7
Բարեկենդան, եւս Յն արոյ

22 9 ԵԵ. — Հց. և Հհց. Ա. օր մեծ 7 1 7
պահոց:

23 10 ԳԵ. — Հց. և Հհց. Բ. օր մեծ 7 1 8
պահոց: — Յն. Ղարաւա-
ղաւեւեւեւեւեւեւ — Հր. Կ-
տար շտ իսն իսնեւեւ
Մեւեւեւ:

24 11 ԳԵ. — Հց. և Հհց. Գ. օր մեծ 8 1 9
պահոց: — Յն 1 Վարաւեւ
դեւեւեւեւեւ: — Լ. Դ. Մ-
րեւեւեւ արեւեւեւ:

● Ան. Բն. ժ. 19, ր. 18:
Պարզ և ցուրտ:

25 12 ԵԵ. — Հց. և Հհց. Դ. օր մեծ 9 1 1
պահոց: — Տճ. Արեւիկ:

26 13 ՈՐԲ. — Հց. և Հհց. Ե. օր մեծ 1 0 1 1 1
պահոց: — Տճ. Գարգա-
ղաւաղ, օր 4:

27 14 ԵՐ. — Հց 1 և Հհց. Տեւանընդառաջ 1 1 1 1 5
— Հհց. Չ. օր մեծ պահոց:
— Յն 1 Թեւարարեւ շարեւ-
րին: — Տճ. ձեւեւեւեւ արեւ
արեւ, օր էլեւեւեւ վերջութեան
արեւմտայն:

28 15 Խ ԿԻՐ. — Հց. և Հհց. Բ. 1 5 1 1 5
Բառասնեւրոց պահոց:

29 16 ԵԵ. — Հց. և Հհց. Ը. օր մեծ 1 5 1 1 5

սաղիմոյ հայրապետին.

13 29

✠ ԿԵՐ. — Հյ. և Հհյ. ԻԱ. օր
մեծ պահ: Եւ Գ. քառաս-
նորդաց պահոց: Տնտեսին.

ԿԴ 135

ՄԱՐՏ

ՕՐ 31

ՏՃ. Մարթ

14

1

ՌԵ. — Հյ. և Հհյ. ԻԲ. օր
մեծ պահոց: ՏՃ. Տարե-
տար 135. Եւրոպայի Բա-
նիսին:

ԿԵ 138

15

2

ԳԵ. — Հյ. և Հհյ. ԻԳ. օր
մեծ պահոց:

ԿԶ 139

16

3

ԳԵ. — Հյ. և Հհյ. ԻԴ. օր
մեծ պահոց: Միջին: —
ՏՃ. Ախրա դերտ Եւ ՏՃ. Տ-
Եւրոպայի պահոց:

ԿԷ 140

17

4

ԵՇ. — Հյ. և Հհյ. ԻԵ. օր
մեծ պահոց: — ՀԳ. Նիսին,
օր 30. Եւ Եւրոպայի պահ-
ոց: Ս. Գրոց:

ԿԸ 141

● ԵՆ. Զատիկ Լու ժ. 13, ր. 20.
Մերք պարզ և մերք ամ-
պամած:

18

5

ՈՒՐ. — Հյ. և Հհյ. ԻԶ. օր
մեծ պահոց: ՏՃ. Արեգ,
օր 30: — ԼԴ. Գրոց: Եւ
հրեւոյսի պահոց: — ՏՃ. Մ-
հրեւոյ, օր 30 և Կրեւոյսի
1355 հիշքիքի Բա-նիսին:

142

19

6

ՅԵՐ. — Հյ. և Հհյ. ԻԷ. օր
մեծ պահոց: Եւ սրբոց քա-
ռասնից մանկանցն Սերաս-
տիոյ: — ԼԵ. Յուդեոյ
արարած հոգի:

143

2

20

7

✠ ԿԵՐ. — Հյ. և Հհյ. ԻԸ. օր
մեծ պահոց: Եւ Ե. քա-
ռասնորդաց պահոց: Գա-
տաւորին: — ՅԶ. Գրոց
Եւրոպայի Յուդեոյսի պահ-
ոց: — ՏՃ. Ախրա Եւ
Եւրոպայի պահոց: — ՏՃ. Տ-
Եւրոպայի պահոց:

144

21

8

ՌԵ. — Հյ. և Հհյ. ԻԹ. օր
մեծ պահոց: Յայտ. Արեգ:

145

օր 30: — Լր. Բեռեքիքոսի
աբբային. — Գարնանամար
և հասարակած. լինի որի-
քէ լինի հասարակ. — Տճ. Ի-
բեքոսը բեպիէ: — Պարսկաց,
Նեմրուզ, նոր օր արտայակն
և պայրմի:

⊙ Ի խոյն ժ. 8, ր. 37:

Տճ. Պարսի Համալը

22 9 ԳՇ. — Հց. և Հհց. Լ. օր մեծ
պահոց: — Յնի քառասուն
մանկանցն:

23 10 ԳՇ. — Հց. և Հհց. ԼԱ. օր
մեծ պահոց:

24 11 ՅՇ. — Հց. և Հհց. ԼԲ. օր
մեծ պահոց:

25 12 ՈՒՐ. — Հց. և Հհց. ԼԳ. օր
մեծ պահոց: — Լր. Ան-
րուսն:

⊙ Ան. Գն. ժ. 5, ր. 10:

Պարզ օր:

26 13 ՇՐ. — Հցի և Հհց. ԼԴ. օր մեծ
պահոց: Եւ օրբոյն Գրի
գորի Լուսաւորչին մնան
ի վերայն:

3 27 14 ✠ ԱՐ. — Հց. և Հհց. ԼԵ. օր
մեծ պահոց: Եւ Զ. քառաս-

նորաց պահ: Գալստեան:
— Լր. Մարտի 1: — Տճ.
Աւարեի կնիք:

28 15 ՅՇ. — Հց. և Հհց. ԼԶ. օր
մեծ պահոց: — Հր. Ապիպ
գարնանամար:

29 16 ԳՇ. — Հց. և Հհց. ԼԷ. օր
մեծ պահոց: Ա. Աւելեաց,
օր 5:

30 17 ԳՇ. — Հց. և Հհց. ԼԸ. օր
մեծ պահոց:

31 18 ՅՇ. — Հց. և Հհց. ԼԹ. օր
մեծ պահոց: — Յն. Կերդի
երասարդեայ հայրապետին
— Հր. Պարսի, Խանարան
պայրմե, օր 8:

⊙ Աւագ Լր. Լս. ժ. 20, ր. 12:

Փոփոխական օր:

1 19 ՈՒՐ. — Հց. և Հհց. Խ. օր
մեծ պահոց: — Լր. Ապրիլ:

2 20 ՇՐ. — Հց. և Հհց. Յիշատակ
յարութեանն Ղազարու:

3 21 ✠ ԱՐ. — Հց. և Հհց. Մաղ
կազարպի Ա. Շամն, օր 30:
Եւ տարեմուտ ՄԶԹ. = 289
փոքր թուականին Ջուզա-
յեցւոց և գարնանամուտ
ըստ հին սամարին: — Յն.

Լ	Օ	ՄԱՐՏ	Տ	Գ
	32			
4	22	Ծաղկազարդ: — Լր. Զարդի: ԲԵ. — Հյ. և Հհյ. Աւագ Էր- կուշարթի: — Լր. Բ. օր Զարդի: — Ըստ հին տոմարին այսօր է աւագ լուսնի լուսնի:	18	129
5	23	ԲԵ. — Հյ. և Հհյ. Աւագ Էրկաշարթի: Յիշատակ տանն կուսանաց: — Լր. Վ. Է. Գ. Ե. Զ. Է. Ը. Թ. Ե. Զ. Է. Ը.	19	100
6	24	ԲԵ. — Հյ. և Հհյ. Աւագ Ը- րկաշարթի:	20	101
7	25	ԵԸ. — Հյ՛ և Աւագ հինգշար- թի: Յիշատակ Ոսկալու- յի. Եւս Հհյ՛ օրաց և Աւե- տուսն Սր. Աստուածածնի. Եւս Յ՛:	21	102
8	26	ՈՒՐ — Հյ. և Հհյ. Աւագ ուրբարթ: Յիշատակ Զար- շարանաց և Թաղման. — Յ՛. Տ՛ն ա՛ն ա՛ն Էրկաշար- դի:	22	102
9	27	ՇԲ. — Հյ. և Հհյ. Աւագ շա- րարթ: Ճրագալոյց Զատկի. Տար. ծննդ. Լեօրու Բ. քաղ. Պէլճիզայի. 1835.	23	102
10	28	✠ ԿՒՐ. — Հյ. և Հհյ. և Բյ. ԶԱՏԻԿ: Յարութիւն Տեառն Յիսուսի Քրիստոսի. Եւս	24	100

Լ	Օ	ՄԱՐՏ	Տ	Գ
	33			
		Յ՛. : Հյ. և Հհյ Ուտիք է շարունակ մինչև Համբար- ձուճ, իսկ Յունաց մինչև Նոր Կիրակի:		
11	29	ԲԵ. — Հյ՛ և Հհյ՛ և Բյ՛ Բ. օր Զատկի: Օր մեռելոց: — Հ. Ծ՛ն Է՛ն Ը՛ն Թ՛ն Զ՛ն Է՛ն Ը՛ն	25	107
12	30	ԲԵ. — Հյ՛ և Հհյ՛ Գ. օր Զատկի:	26	107
13	31	ԲԵ. — Հյ. և Հհյ. Գ օր Զատկի:	27	108

Ա Պ Ր Ի Լ

ՈՐ 30

ՏՃ. Նիսան

- 14 1 ԵՇ. — Հյ. և Հհյ. Ե. օր 58 109
 Զատիկի, Ի + զուտ + Էն և Է
 ԷԷ-ըրԷ- Դժ Է-Ն- ԴԴԴԷԷԷ
 - 15 2 ՈՐ. — Հյ. և Հհյ. Զ. օր 59 17.
 Զատիկի, — ՅՆ+ Տճ Պ-ւԷԷԷ
 -յ-ը-յԷ:
 - 16 3 ՇՐ. — Հյ և Հհյ. Է. օր 171
 Զատիկի, Եւ զլխատուձն
 Յոլհաննու Մկրտչին: —
 Հր. Եւ, օր 29.
- Ծն. Լս. Ժ. 5, Դ. 3:
 Պարզ օր:
- 17 4 ✕ ՎՐ. — Հյ. և Հհյ. Ը. օր 1175
 Զատիկի, Նւր ԿԷ-ԴԷ:
 Տօմ. Ահեկան, օր 30: —
 ՅՆ Թ-Է-Է: — ԷԷ-ԷԷ-Է:
 ՏՃ. ՍԷԷԷ, օր 29.

2

- 18 5 ԵՇ. — Հյ. և Հհյ Թ. օր 5 175
 Յինանց:
 - 19 6 ԳՇ. — Հյ. և Հհյ. Ժ. օր 5 175
 Յինանց:
 - 20 7 ԳՇ. — Հյ+ Ժ.Ա. օր Յինանց:
 Եւ Աւետուձն Սր Աստ
 ուածածնի, — Հհյ. Ժ.Ա.
 օր Յինանց, Յայտմ. Ահե-
 կան, օր 30:
- Ի Յուլի Ժ. 19, Դ. 45:
 ՏՃ. Պուրհի Սկզբ:
- 21 8 ԵՇ. — Հյ. և Հհյ. ԺԲ. օր 0 177
 Յինանց:
 Տար. ծննդ. Կարոյ քազ.
 Թուամանիոյ, 1839:
 - 22 9 ՈՐ. — Հյ. և Հհյ. ԺԳ. օր 7 177
 Յինանց:
 - 23 10 ՇՐ. — Հյ. և Հհյ. ԺԴ. օր 7 178
 Յինանց: — ԼԴ ՍԷ. ԳԷ-ԴԷ:
- Ան. Գն. Ժ. 11, Դ. 56:
 Հոլովային օր:
- 24 11 ✕ ՎՐ. — Հյ և Հհյ. Գ. 8 179
 Կիւրակէ. և Ժ.Ե. օր Յի-
 նանց: Աշխարհամարան
 Կիւրակէ: Կանու ԿԷ-ԴԷ:
 - 25 12 ԵՇ. — Հյ. և Հհյ. ԺԶ օր 9 17.

3

Յինանց: — Լր. Մարտի-
տեղաբանչին. Էլանին է Բա-
ժօր ամենայն եկեղեցիք նշան:
— Հր. Մոս Էսան Բահանան
Հեղեյ և գերս-Յինան Գ-
դանիին:

26 13 ԳԾ. — Հյ. և Հհյ. ԺԷ. օր 11 171
Յինանց:

27 14 ԳԾ — Հյ. և Հհյ. ԺԸ. օր 11 175
Յինանց: Անխարտել — Տճ.
Չոյըր քորսանանը:

28 15 ԵՇ. — Հյ. և Հհյ. ԺԹ. օր 15 175
Յինանց:

29 16 ԽԲ. — Հյ. և Հհյ. Ի. օր ՅԻ- 15 172
նանց: — Հր. Բ. Խմաբանանը

30 17 ՇԲ. — Հյ. և Հհյ. ԻԱ. օր 12 170
Յինանց:

● Լր. Լս. յ. 5, ր. 31.
Բարեխառն եղանակ:

1 18 ✕ ԿԲԲ. — Հյ. և Հհյ. Գ. 10 177
Կիւրակէ. և ԻԲ. օր ՅԻ-
նանց: Կարգը Կերտի: —
Լր. Մայն, և քան առաքե-
լոյն Փիլիպոսի և Յիւսէպ:

2 19 ԲՇ. — Հյ. և Հհյ. ԻԳ. օր 17 177
Յինանց:

3 20 ԳԾ. — Հյ. և Հհյ. ԻԴ. օր 17 178
Յինանց: Ա. Աղամ, օր 30:

— Լր. Գիտ Էան: — Հր.
Լալան-ճր:

4 21 ԳԾ. — Հյ. և Հհյ. ԻԵ. օր 18 179
Յինանց: — Յնք Կերտի-
տիտի:

5 22 ԵՇ. — Հյ. և Հհյ. ԻԶ. օր 19 180
Յինանց:

6 23 ԽԲ. — Հյ. և Հհյ. ԻԷ. օր 5 1
Յինանց: — Յնք ՍԲ. Գերգի:
— Տճ Խըրտիլէլ:

7 24 ՇԲ. — Հյ. և Հհյ. ԻԸ. օր 5 1 5
Յինանց:

● Լր. Բն. յ. 18, ր. 35.
Ախորձնի աուրք:

8 25 ✕ ԿԲԲ. — Հյ. և Հհյ. Ե. 5 5 5
Կիւրակէ. և ԻԹ. օր ՅԻ-
նանց: Եւ ամ Երեւման
Սր. Խաչին: — Յն. Մարտի-
տեղաբանչին:

9 26 ԲՇ. — Հյ. և Հհյ. Լ. օր 5 5 2
Յինանց:

10 27 ԳԾ. — Հյ. և Հհյ. ԼԱ. օր 5 2 0
Յինանց: — Յն. Շմանի
արտանիս Գերտի:

11 28 ԳԾ. — Հյ. և Հհյ. ԼԲ. օր 5 0 7
Յինանց

12 29 ԵՇ. — Հյ. և Հհյ. ԼԳ. օր ՅԻ- 5 7 7
նանց: — Լր. Հմաբանանը:

եղիայի մարդարէին : —
 Հնչ. Բ օր Հոգեգալստեան :
 Եւ տօն Ամենասուրբ Երրոր-
 դութեան : Առաջին Պա-
 հարանէ + իննն : — Յն Բա-
 բելիքան առաւելոյ :

6 24 ԲԵ. — Հնչ. և Հնչ. Սրբոց կու- 55 55
 սանացն Հաիփոթեանց : Ե-
 ւ արեւ :

Տար. զահ. Եօրկիոս Ա. բագ.
 Յունաստանի : 1863 :

Ք Վր. Բռ. Ժ. 12, ր. 15 :

Ախորձկի աուրք :

7 25 ԳԵ. — Հնչ. և Հնչ. Սրբոց կու- 55 55
 սանացն Գոյիանեանց :

8 26 ԳԵ. — Հնչ. և Հնչ. Պահք : 55 55

Տար. բագաղբ. Ֆրանս-Եօզի
 կայսեր Աւստրիոյ : 1867 :

9 27 ԵԵ. — Հնչ. և Հնչ. Սրբոցն 50 50
 Յովհաննու կարապետին,
 և Աթանազիւնեայ եպիս-
 կոսոսին :

10 28 ՈՒՐ. — Հնչ. և Հնչ. Պահք : — 57 57
 Լր. Տօն արեւ Երեսն :

11 29 ԵՐ. — Հնչ. և Հնչ. Սրբոցն 57 57
 Փրիգորի Լուսաւորչին եւն
 ի վերապէն : — Լր. Բա-

նաբայ առաւելոյ :

12 30 ԵՒՐ. — Հնչ. և Հնչ. Բ. 58 58
 զկնի Հոգեգալստեան : Եւ
 տօն կաթուղիկէ եկեղեց
 շոյ կարգեալ ի արդոյ Լու-
 սաւորչէն յեւն ի վերապէն
 Հարանէ :

13 31 ԲԵ. — Հնչ. Սրբոց մանկանցն 59 59

Բեթղեհեմի, և Ակակիոսի
 վկային, Մովկիմայ քահա-
 նային և Կոզրատիոսի զե-
 նաւորին : — Հնչ. Մանկանցն
 Բեթղեհեմի, և Ակակիոսի
 վկային :

Յ ՈՒ Ն Ի Ս

ՕՐ 30

ՏՃ. Հազիրան

14	1	Գ.Տ. — Հյ. և Հհյ. Սրբոց կուսանացն նուենեայ և Մանեայ. — Հբ. Թատաղ, օր 29:	Գ.	Ն.
		Տարեդարձ գան. Օրօն քաղ. Պալիերայի: 1886.		
		ՅԾԱ. Լս. ժ. 3, ր. 26.		
		Անձրեւարեր հողմ:		
15	2	Գ.Տ. — Հյ. և Հհյ. Պահք: — ՏՃ. Ռեդիւլ տեբբ, օր 29:	Վ	ՆՎ
		Տար. գան. Վիլիելմի. կայսեր Գերմանիոյ: 1888.		
16	3	Ե.Տ. — Հյ. Սրբոց իշխանացն Սահակայ և Յովեփայ, և սրբոց վկայիցն՝ Սարգսի և	Կ	ՆԿ

		Քաղսի: — Հհյ. Սարգսի և Բաղսի Տօմ. Մարգաց, օր 30:		
17	4	ՈՒՐ. — Հյ. և Հհյ. Պահք:	Կ	ՆԿ
18	5	ՏԵ. — Հյ. Սրբոցն մեծին ներսիս հայրապետին և Խաղայ եպիսկոպոսին: — Հհյ. Մովկիմայ քահանային և կողբատոսի զինաւորին:	Ն	ՆՆ
19	6	Ք ԿՐԻ. — Հյ. և Հհյ. Գ. զկնի Հոգեգալութեան: Բարեկենդան Լուսաւորչի պահոց: Յայմ. Մարգաց, օր 30:	Օ	ՆՕ
20	7	ՔՏ. — Հյ. Պահք: Սրբոցն Եպիփանուս Կիպրացւոյն, Բարեխոյ հայրապետին, և Երից աշակերտաց նորին: — Հհյ. Եպիփանուս Կիպրացւոյն:	Դ	ՆԴ
		Յ ԱՆ. ՔՆ ժ. 21, ր. 24:		
		Ախորժեկի աւուրք:		
21	8	Գ.Տ. — Հյ. և ՀԾ. Պահք: Սրբոցն Կոստանդանոսի թագաւորին և մօր նորա Հեղինայ:	Վ	ՆՎ
22	9	Գ.Տ. — Հյ. և Հհյ. Պահք: Ամառնամարտ և արեւորդ:	Ա	ՆԱ

Իւնցիւնսն յերեւելիս յիւնսն
իւրեւնու, և գիւնիւնսն երևու
րէլ: — ՏՏ. Յուսուս արքայ:
Անիգիւնսն յիւնսն յիւնսն
Ներսէս:

Օ Ի ինցղիսն, ժ. 3, ր. 6:
ՏՏ. Պուրբի Սերբան:

23 10

ԵՇ. — Հց. և Հհց. Սրբոցն
Թէոգիտոնի Քաղատաց
ւոյն, և Թալիլեայ բժշկին,
և Եօթն կուսանացն:

9 29

24 11

ՈՒՐ. — Հց. և Հհց. Պահճբ:
— Յն. Սրբոց արտելցն
Բարբաղէտի և Բարբաղէտի:
— Լր. Մնսնոց Եւսանան
Արարողի:

10 00

25 12

ՇՐ. — Հցի և Հհցի Գիւտ
նշխարաց Սրբոյն Քրիզոստ
Լուսաւորչին:

11 01

26 13

Ք ՎԵՐ. — Հց. և Հհց. Գ.
զինի Հոգեգալստեան: Հր.
անիս:

15 05

27 14

ԵՇ. — Հց Սրբոց վկայիցն Ան
տոնիսոսի, Թէոփիլոսի, Ա.
նիքոսոսի և Փոտինոսի. —
Հհց. Ներսեսի հայրապետին
և Խաղայ եպիսկոպոսին:

15 05

28 15

ԳՇ. — Հց. և Հհց. Սրբոցն:

15 05

Դանիէլի մարգարէին. և
Երից մանկանցն Սեղաւ
քայ, Միսաքայ և Արեգ
նազովի:

Օ Մն. Լս. ժ. 2, ր. 38:
Ձերմագին օր:

29 16

ԳՇ. — Հց. և Հհց Պահճբ. —
Լր. Արտելցն Պերբանի և
Պեղանի:

10 00

30 17

ԵՇ. — Հցի և Հհց. Սրբոց
Թարգմանչացն Սահակայ
և Մեսրոպայ, — Հր. Մոս
լան արման Երանուէրի:

17 07

1 18

ՈՒՐ. — Հց և Հհց. Պահճբ. —
Լր. Յուրի:

17 07

2 19

ՇՐ. — Հց. Սրբոյն Տրդատայ
և Աշիէն տիկնոջն և Խոս
րովիդիտոյն. — Հհց. Չա
քարիայ մարգարէին, և
Ոսոփրիտի Սր. հօրն: Եւ
Եղիսէի մարգարէին: Ա.
Նախայ, օր 30: — Լր. Այ
ցելանիսն Սբ. Արարու
նիսն:

18 08

3 20

Ք ՎԵՐ. — Հց. Ե. զինի Հո
գեգալստեան: Եւ գիւտ
տփոյ Սր. Աստուածածնի:
Հրանիս: — Հհց Ե. զինի

19 09

Հողեգ. Հարսնէի:
 4 21 ԲԵ — Հչ. Սրբոցն՝ Կալիստրատոսի, և քառասուն և ինն վկայիցն. և Ղուկիանոսի քահանային. — Հհչ. Սրբոյն Տրդատայ և Աշխէն տիկնոջն և Խոսրովիգիտոյն:
 Տարեդարձ հաստատութեան Միացեալ Նահանգաց Ամերիկայի. 1777:

5 22 ԳԵ. — Հչ. Սրբոյն Չարսիայ մարգարէին. — Հհչ. Արդւոց և Թոռանց սրբոյ Լուսաւորչին Արիստակեսի, Վրթանեսի, Յուսիանն, Գրեգորիսի և Գանիելի:

6 23 ԴԵ. — Հչ. և Հհչ. Պահք. © վր. Բռ. Ժ. 5, ր. 10:

Տօրազին աւուրք:

7 24 ԵԵ. — Հչ. Սրբոյն Եղիսէի մարգարէին. — Հհչ. Ժնուհգ. Յովհաննու Կարապետին:

Ե. և Յն. Ժ. 5, ր. 10:

8 25 ՈՒՐ. — Հչ. և Հհչ. Պահք. 53 73

9 26 ԵՐ. — Հչ. և Հհչ. Սրբոց 50 70

Երկրասան առաքելոցն Գրիստոսի, և սրբոյն Պօղոսի

Երկրասաներորդ առաքելոյն:

10 27 ✠ ՎՐ. Հչ. և Հհչ. Զ. զհնի Հողեգալտեան: Բարեկենդան Վարդավառի: 57 77

11 28 ԲԵ. — Հչ. և Հհչ. Ա. օր պահոց Վարդավառի: 57 77

12 29 ԳԵ. — Հչ. և Հհչ. Բ. օր պահոց Վարդ: — Յն. Ժ. 5, ր. 10:

Թեւ. — Հչ. և Հհչ. Գ. օր պահոց Վարդավառի: — Յն. Ժ. 5, ր. 10:

13 30 ԴԵ. — Հչ. և Հհչ. Գ. օր պահոց Վարդավառի: — Յն. Ժ. 5, ր. 10:

Երկրասան առաքելոց: — Հչ. Ս. Բ. օր 30:

© Են. Լս. Ժ. 11, ր. 45:

Ախորժիկի աւուրք:

Յ ՈՒ Լ Ի Ս

ՕՐ 31

Sā. Թեմնուր

- 14 1 ԵՇ. — Հց. և Հհց. Գ. օր պահոց Վարդավառի: — Տճ. ձեհադե-լ էէէէ:
- 15 2 ՈՒՐ. — Հց. Ե. օր պահոց Վարդավառի: — Հհց. Նոյն և գիւտ ափոյ Սբ. Աստուածածնի: Եւս Յնք:
- 16 3 ՇՐ. — Հց. և Հհց. Յիշատակ տապանակին հնոյ և տօն նորոյս Սբ. Եկեղեցւոյ: Տօմ. Հրտոյց, օր 30: — Լ. Ե. Տօն հնորէրէնց Սբ Աստուածածնի:
- 17 4 ✠ ԿՈՐ. — Հց. և Հհց Վարդավառ:

- 18 5 ԵՇ. — Հց. և Հհց. Բ. օր Վարդավառի: Օր մեռելոց:
- 19 6 ԳՇ. — Հց. և Հհց. Գ. օր Վարդավառի: Յայսմ. Հրտոյց, օր 30:
- 20 7 ԳՇ. — Հց. և Հհց Պահար: — Յն. Սբ. Եւս Յնք: Կէր-կէր: — Լ. Ե. Մոր-բեր-բեր: Եւս:
- Յ Առ. Բռ. Ժ. 3, Ե. 10:
Ամսպանած և զերմ:
- 21 8 ԵՇ. — Հց. և Հհց. Սրբոյն Ետրոյս մարգարէին: — Հ. Ե. Մոր-բեր-բեր: Եւս Եւս Յնք: Կէր-կէր: Եւս:
- 22 9 ՈՒՐ. — Հց. և Հհց. Պահար: — Լ. Ե. Մոր-բեր-բեր: Եւս:
- 23 10 ՇՐ. — Հց. և Հհց. Թաղէտի առաքելոյն և Սանդիսոյ կուսին: — Հհց. Նոյն և Եւս շանոյ դատեր մեծին Վարդանայ:
- Օ յԱռիւմ, Ժ. 14, Ե. 16:
Տճ. Պարհի Էտէ:
- 24 11 ✠ ԿՈՐ. — Հց. և Հհց. Բ. զկնի Վարդավառի: Հոր-

— ԲՆ. Ե-դի-Բայ
Ի-ԲՆ.

4 25 12

ՅԵ. — ՀԳ. Սրբոցն՝ Կիրարի-
անոսի եպիսկոպոսին, և քա-
ռասուռն և հինգ վկայիցն.
և սրբոց կուսանանցն՝ Յուս-
տիանեայ, Եւփիմեայ և
Քրիստիանեայ, — ՀԳ. Կիրար-
իանոսի եպիսկոպոսին, և
Յուստիանեայ կուսին, —
ԼԳ. Յ-Ի-Բայ, Ե-ԲՆ.

12 11

26 13

ԳԵ. — ՀԳ. Սրբոցն՝ Աթա-
նասիանեայ եպիսկոպոսին,
և տասն աշակերտացն և
հինգ վկայիցն. — ՀԳ.
Սրբոց քառասուռն և հինգ
վկայիցն, և սրբոց կուսա-
նացն Եւփիմեայ և Քրիս-
տիանեայ, — ԼԳ. Աննայի ՏԵ
ՍԲ Ա-Բ-Բայ:

13 12

27 14

ԳԵ. — ՀԳ. և ՀԳ. Պահճբ:
⊕ ԼԳ. Լս. Ժ. 16, ր. 8:

14 12

Պարզ և զերմ:

28 15

ԵԵ. — ՀԳ. և ՀԳ. Սրբոց Նա-
խահարցն՝ Ադամայ, Ս. Բե-
լի, Սեթայ, Ենոխայ, Ե-
նոփբայ, Նոյի, Մեքքիսե-
ղեկի, Աբրահամու, Իսա-

15 12

հակայ, Յակովբայ, Յովսե-
փայ, Մովսիսի, Ահարոնի,
Նդիազարու, Յեսուայ, Սա-
մուէլի, Սամիսոնի, Յեփ-
թայեայ, Բարակայ, Գե-
ղէնի և այլոց սրբոց Նա-
խահարցն:

29 16

ՍԵ. — ՀԳ. և ՀԳ. Պահճբ:
ԼԳ. Մ-Բ-Բայ: Ե-ԲՆ. Գ-
Բ-Բայ:

17 10

30 17

ՅԵ. — ՀԳ. Սրբոց սրբւոց և
թառանց սրբւոց Գրիգորի
Լուսաւորչին Արիստակի-
սի, Վրթանիսի, Յուսկանն,
Քրիզորիսի և Դանիէլի: —
ՀԳ. Սահակայ և Յովսե-
փայ: — ՅՆ. Մ-Բ-Բայ,
Ի-ԲՆ: — ՏՃ ԵՎԷԼԷ ԵՅԵՄ
Է-Լ Դ-Բ-Բայ, Ե-ԲՆ:

17 17

Տարեդարձ զան Վիգոր
Էմմանուէլ Գ. քաղաւորին
Իտալիոյ 1900:

31 18

ՅՆ. — ՀԳ. և ՀԳ. Գ.
զկնի Վարդ, Լ-Բ-Բայ:

18 17

1 19

ՅԵ. — ՀԳ. Սրբոց Սակարայեց-
ւոցն՝ Նդիազարու քահա-
նային, և Եմմանուէլայ և
Եփթն սրբւոց Նորին:

19 11

Տար. բագադր. Եղուարդ է.

Թագ. Անգղիոյ, 1902:

10 28 Ռ.Շ. — Հո. և Հնո. ՊաՏբ, ԸՂ ԳԿ

11 29 ԵՇ. — Հո և Հնո. Սրբոցն՝ Վա. ԸԳ ԳԼ

Հանայ գողթնացւոյն, և սրբոցն՝ Գորգիտոսի, Պողիկտոսի և Գրիգորիտի, — Լ. Գիւլիւնայ խաչի:

12 30 Ուր. — Հո. և Հնո. ՊաՏբ, — Ը. ԳԳ

Յն. Շիւրյէ առաքելոյն: — Հր. Իււււ. օր 29:

● Ծն. Լւ. Ժ. 5, ր. 45.

Ձերմագին աուրք:

13 31 ԵԲ. — Հո. Սրբոց Հայրապետացն՝ Աթանասի և Կիւրղի և Գրիգորի աստուածաբանին: Եւս Հնո. սրոց և Վլատայ եպիսկոպոսին և Անեսիմեայ աշակերտին Պողոսի: — Յն. Բարեխնդաւ Ս. Առտաւանչանի: — Տճ. Ճիւղաչէւ Կիւր, օր 29:

ՕԳՈՍՏՈՍ

ՈՐ 31

ՏՃ. Աղուսբոս

14 1 ՔԱՐ. — Հո. և Հնո. Ե. զկնի Վարդավառի: Հարանի: — Յն. Սիւրբն պահոց Ս. Առտաւանչանի:

15 2 ՌՇ. — Հո. Սրբոցն՝ Եւգինեայ կուսին, և Տօրն Փիլիպպոսի, և յօրն Կղզեայ, և երկուց եղբարցն՝ Սերգեայ և Ապիտանի, և երկուց ներքինեացն: — Հնո. Սեղբատրոսի Հասովմայ Հայրապետին և Կոստանդիանոսի

Թագաւորին : Եւ Մարու-
թայի եպիսկոպոսին : Տօմ.
Աւելեաց , օր 5 : — ԼԿ.
Վերադարձն Սբ. Աստու-
ծանի :

16

3

ԳԵ. — Հչ. Սրբոցն՝ Տրիփանի ,
Պարսամայ և Անսիրիոսի
ճգնաւորացն , — Հհչ. Եւ-
զինեայ կուսին , և Տօր նորա
Փիլիպոսի , և մօր նորա
Կըզեայ , և երկուց եղ-
բարցն՝ Աերգեայ և Ապիտո-
նի , և երկուց ներքինեացն :
Եւ սրբոց վկայիցն՝ Եւզինե-
ոսի , Մակարիոսի , Վաղե-
րիոսի և Ակիւզասայ : — ԼԿ.
Ռոտոսի պաշտպանին է խն-
արացանի :

Հ 107

17

4

ԳԵ. — Հչ. և Հհչ. ՊաՏՏՐ :

Օ 102

18

5

ՍԵ. — Հչ. Սրբոցն՝ Եւզինեո-
սի , Մակարիոսի , Վաղերի-
ոսի , Կանդիւտոսի և Ակիւ-
զասայ : — Հհչ. Կուսնե-
րիոսի Տարեւրապետին , և
Շմաւոնի ազգականին Քը-
րիստոսի . և Պողիկարպոսի
Զմիւռանիոյ Տայրապետին և
արեւելեան վկայից : Յայտմ.
Աւելեաց , օր 6 :

7 100

ՅԱՆ. ԳՆ. Ժ. 41, ր. 20:
Ըստ առաջին քառորդին
Տար. ծննդ. Ֆրանձ-Եօզեֆ
Ա. Կայսեր Աւտրիոյ , 1830

19

6

ՈՐԵ. — Հչ. և Հհչ. ՊաՏՏՐ : —

Վ 107

Յն՝ Վերջաւոր :

20

7

ՇԵ. — Հչ. և Հհչ. Եփեսոսի Ս
Ժողովոյն երկերեւր Տայրա-
պետացն . Տօմ. Նաւասարդ ,
օր 30 : Տարեմուտ ՏՅՂԷ =
4397 աօմարական Թուա-
կանին Հայոց :

Ս 107

21

8

ՃԱՐԵ. — Հչ. և Հհչ. Զ զկնի
Վարդավառի : Երեկեհե-
զան պահոց Սբ. Աստուա-
ծածնի :

Գ 108

22

9

ՐԵ. — Հչ. և Հհչ. Ա. օր պա-
հոց Աստուածածնի :

Վ 109

23

10

ԳԵ. Հչ. և Հհչ. Բ օր պա-
հոց Աստուածածնի :

Ս 110

Թ Ի կոյսի , Ժ. 21, ր. 42 :
ՏՃ. Պարթի Սիւմպիւլի :

24

11

ԳԵ. — Հչ. և Հհչ. Գ. օր պա-
հոց Աստուածածնի : Յայտմ.
Նաւասարդ , օր 30 : Տարե-
մուտ ՌՅՄԳ = 1354 բուն
Թուականին Հայոց : — ԼԿ.

Վ 111

Լ	0	60	ՕԳՈՍՏԱՍ	S	Խ
			Բարեգիտութիւնս արեւելոյն:		
25	12	ԵՇ.	— Հց. և Հհց. Գ. օր պահաց Աստուածածնի:	13	115
26	13	ՈՒՐ.	— Հց. և Հհց. Ե. օր պահաց Աստուածածնի:	12	115
			⊕ Լր. Լս. ժ. 8, ր. 9:		
			Պայծառ օր:		
27	14	ՇՐ.	— Հց. և Հհց. Շողակաթ. բառակերպան արքայն Գրիգորի Լուսաւորչին:	10	112
28	15	ՔԱՐ.	— Հց. և Հհց. Վերափոխումն Սր. Աստուածածնի Եւս Յն. — Լր. Օգոստոսի Զոյնի Եղիշի:	17	110
29	16	ՔՇ.	— Հց. և Հհց. Բ. օր Վերափոխման Սր Մեռելոց: — Լր. Գլխաւորն Յնչանն Սիրտին:	17	117
30	17	ԳՇ.	— Հց. և Հհց. Գ. օր Վերափոխման: — Լր. Ուղարկութիւն:	18	117
31	18	ԴՇ.	— Հց. և Հհց. Դ. օր Վերափոխման, Պահջբ. Ա. Նաղար, օր 30:	19	118
1	19	ԵՇ.	— Հց. և Հհց. Ե. օր Վերափոխման: — Լր. Սեղարեբէր:	5	119

Լ	0	ՃԷՄԱԶԻԻԼ ԱԽԸՐ	61	S	Խ
			Տար. գահ. Օգոստափառ.		
			Սուրբան ԱՊՏԻԼ ԼԱՄԻՏ Բ.		
			Կայսեր Թուրքիոյ 11 Շապան 1293 և 19 Աղոսրոս 1292 (1876):		
2	20	ՈՒՐ.	— Հց. և Հհց. Զ. օր Վերափոխման, Պահջբ:	5	115
3	21	ՇՐ.	— Հց. և Հհց. Է. օր Վերափոխման. — Յն. Թարգմանութիւն:	5	115
			⊕ Լր. Քն. ժ. 10, ր 16:		
			Ախորձեղի աւուրք:		
4	22	ՔԱՐ.	— Հց. և Հհց. Ը. օր Վերափոխման:	5	115
5	23	ՔՇ.	— Հց. և Հհց. Թ. օր Վերափոխման Եւս Յն.:	5	115
6	24	ԳՇ.	— Հց. և Հհց. Սրբոցն Յովակիմոյ և Աննայի ծնողաց Սր. Աստուածածնի, և Կանանցն Ի. զարեբից:	5	112
7	25	ԴՇ.	— Հց. և Հհց. Պահջբ:	5	110
8	26	ԵՇ.	— Հց. Սրբոցն Երեմիայ մարդարէին: — Հհց. Սրբոցն Բարեկոյ Տարապետին, և երկց աշակերտաց Նորին Եւ Պիտի բա-	5	117

ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ

ՕՐ 30

ՏՃ. Իրույ

14	1	ԳԵ. — Հո. և Հնո. Պահք. — Յն՝ Սէփնի տնայնացիք. — Եկեղեցւոյ տնայնացիք. —	2 125
15	2	ՅԵ. — Հո. Սրբոցն՝ Յովնան- նու Կարապետին և Յորայ արդարոյն և և Հնո. որոց և Երեմիայ մարգարէին: և և Եղեկիելի, Եղբի և Զարա- րիայ հօրն Յովն. Մկրտչին:	0 125
16	3	ՈՒՐ. — Հո. և Հնո. Պահք. — Լր. Եօնն ցառոյ իւրն: — Տճ. Լեւիտ. շնորհքի, Գործի իւրն:	7 122
17	4	ՇԵ. — Հո. և Հնո. Նիկիոյ Սր. ժողովոյն երեք հարեւու թ	9 120

Յ Առ. Բն. ժ. 22, ր. 53:
Խառն հողմունք:

18	5	Ք ԳՐԸ. — Հո. և Հնո Գ. զկնի Վերափոխման. Կարեկեն- դան Ս. Խաչին:	8 127
Տար. գահ. Օսկար Բ. Թագ. Շուէտ-Նորվեկիոյ: 1872:			
19	6	ԲԵ. — Հո. և Հնո. Ա. օր պա- հոց Խաչին, Տօմ. Հոռի, օր 30. — Հր. Գեփուր, րօն Կ- ստան. Զօրոյ պայքը և Զոմ Ժոյ:	9 127
20	7	ԳԵ. — Հո. և Հնո. Բ. օր պա- հոց Խաչին:	10 128
21	8	ԳԵ. — Հոյ և Հնոյ Գ. օր պա- հոց Խաչին: Եւ Տնունդ Սր. Աստուածածնի յԱննայէ: Եւ Սն՝ — Լր. Մարտի- Արտարունիք:	11 129
22	9	ՅԵ. — Հո. և Հնո. Գ. օր պա- հոց Խաչին:	12 120
23	10	ՈՒՐ. — Հո. և Հնո. Ե. օր պա- հոց Խաչին. Յայսմ. Հոռի, օր 30. — Աշունմատ և հ- արւմտ, ար լինի րէ- և գի- ւր հարմար. — Տճ. Էթի- ոյն հարե՞ն ար է աննայն օր, և յիւրն նապո- թեան զարոյն Նեղոյ:	12 121

© Ի Կշիռն, յ. 19, ր 32:

ՏՅ Պաւլոսի Միգրացի

24 11 ԵՐ. — Հոյ. և Հոյ. Տօն Սր. Ե- 12 125

կեղեցւոյ: Նաւակառքի Ս
Խաչին: — Հր. Սոսոսի. ր 27
Կառնապատման. Կառնապատման
Կառնապատման. Կառնապատման

25 12 ԿՆՐ. — Հոյ. և Հոյ. Խաչի 10 125

րաց:

© Լր. Լս. յ. 1, ր. 26:

Ախորժելի աուրք:

26 13 ԲԵ. — Հոյ և Հոյ Տօն Խաչի 17 122

Օր ձեռնից:

27 14 ԳԵ. — Հոյ. և Հոյ. Տօն Եկե- 17 120

ղեցւոյ: — Յոյ Խաչի Կառնապատման

28 15 ԳԵ. — Հոյ. և Հոյ. Տօն Եկե- 18 127

ղեցւոյ: ՊաՏՏ:

Տար. ձեռնից Բարդուս. Ա.

Թագ. Փորձուկալի: 1863

29 16 ԵՇ. — Հոյ. և Հոյ. Տօն Եկե- 19 127

ղեցւոյ: — Լր. Միգրացի

Կառնապատման:

30 17 ՈՐ. — Հոյ. և Հոյ. Տօն Խաչի 20 128

Ա. Թիւրայ, օր 30 — Լր.

Կառնապատման: Կառնապատման

Կառնապատման: Կառնապատման

Հերոնիմոսի Լաւրացի:

1 18 ԵՐ. — Հոյ. և Հոյ. Տօն Խաչի 21 129

— Լր. Կառնապատման:

2 19 ԿՆՐ. — Հոյ. և Հոյ. Բ. Ղիկի 22 130

Խաչի: Բարեկենդան Լաւրացի
Խաչի: — Լր. Տօն
Լաւրացի:

© Լր. Բն. յ. 22, ր. 1:

Հողմային աուրք:

3 20 ԲԵ. — Հոյ. և Հոյ. ՊաՏՏ: Եւ 22 131

Մամասայ, Փիլիպոսոսի,

և Սիմեոն սիւնակեցին: —

Յոյ Կառնապատման: Կառնապատման:

4 21 ԳԵ. — Հոյ. ՊաՏՏ: Սրբոց Կառնա- 22 132

նացն Փեբրուսայ և Մարի-

անեայ, և Նաշանայ դատեր

Մեծին Վարդանայ: — Հոյ.

Կառնապատման Փեբրուսայ և

Մարիանեայ: — Լր. Փրան-

իստի Կառնապատման:

5 22 ԳԵ. — Հոյ. և Հոյ. ՊաՏՏ: 23 133

6 23 ԵՇ. — Հոյ. ՊաՏՏ: Սրբոց 24 134

Տայրապետացն Բարդու-

սու, Անթիմոսի և Երա-

նոսի: — Հոյ. Հայրապե-

տացն Անթիմոսի և Երան-

ոսի: — Յոյ Յառնիկոս Յու-

հանու Կառնապատման:

Լ	0	68	ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ	S	Խ
7	24	ուր.	— Հյ. և Հհյ. Պահչբ: — Յն՛ Գե-ր գ-րիբէ Ս. Ա-ր- — ան-նի: — Տճ. Սեբ-նի- հի-ի:	ԿԿ	100
8	25	ՇԵ.	— Հյ. և Հհյ. Սրբոցն՝ Գեորգայ զորավարին, Ա- ղակոտտի և Ռոմանոսի եր- զեցողին: — Լր. Պեբեհեբ- հի-ի:	ԿԸ	107
9	26	ՔԱՐԵ	— Հյ. և Հհյ. Գ. զկնի Խաչին, Վարագայ Ս. Խաչ: Ա. Իբր-իէ եօթն շաբաթ- շաբաթի: — Յն. Ննշա- Յն-ճաննա Ա-եդարանի:	ԿԹ	10Կ
<p>● Են. Լս. Ժ. 13, ր. 45: Խառն հողմուք:</p>					
10	27	ՌԵ.	— Հյ. և Հհյ. Սրբոցն՝ Գաւթի Գունեցւոյն, և զկայիցն Ղամբէտի և Ղամ- բէտեհւոյն: — Տճ. Եղ-ն, օր 29: — Հր. Խի-ն, օր 30	Վ	10Ը
11	28	ԳԵ.	— Հյ. և Հհյ. Սրբոցն՝ Ե- ւստաբէտի, և կնոջն Թեո- փիստեայ, և երկուց սրգ- ուոցն, և սրբոց կուսանացն՝ Երմանեայ և Ներսարին- եայ:	Կ	10Թ
12	29	ԳԵ.	— Հյ. և Հհյ. Պահչբ:	Կ	110

Լ	0	70	ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ	S	Խ
13	30	ՍԵ.	— Հյ. և Հհյ. Սրբոց Իշ- խանացն Սահակայ և Հա- մազասպայ, — Յն. Կը- բայն Գրիգորէ Լուսնային: — Լր. Եր-նարայ Բե- հեբ-ի: — Տճ. Կ-նի-ի:	Ս	111
 <p>Պ</p> <p>ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ</p> <p>ՕՐ 31</p> <p>ՏՃ. Թըշրիևի կվվեղ</p>					
14	1	ուր.	— Հյ. և Հհյ. Պահչբ: — Յն. Ան-նի-ն — Եղ-ն:	Ս	11Բ
15	2	ՇԵ.	— Հյ. և Հհյ. Սրբոց Ե- թանասուն և երկու աշա- կերտացն Քրիստոսի: — Լր. Թեբեայի Կ-նի-ի:	Վ	11Գ
16	3	ՔԱՐԵ	— Հյ. և Հհյ. Գ. զկնի Խաչին, Բ. Իբր-իէ եօթն շա- բաթ-ի: — Հր-նի-ի:	Վ	11Դ

Յ Առ. Բռ. Ժ. 14, ր. 23.

Փոփոխական օր:

17 4 ԲԵ. — Հո. և Հոյ. Սրբոցն՝ Փռ-
կասու հայրապետին, և Ե.
րանոսի հեռեողի առա-
քելոցն:

18 5 ԳԵ. — Հո. Սրբոց կուսանացն
Թեկղեայ, Վառվառեայ և
Պեղիքեայ: — Հոյ. Կուսա-
սանացն Թեկղի և Վառ-
վառեայ: — Լր. Ղա-հ-ա-
ս-ե-ր-ան-լն:

19 6 ԳԵ. — Հո. և Հոյ. Պահր,
Տօմ: Սահմի, օր 30: — Յն.
Թովմայե առ-տե-լն:
Տար. գահ. Քարլոս Ա. Թագ.
Փարրուկալի, 1888:

20 7 ԵԵ. — Հո. և Հոյ. Սրբոցն՝
Պանդալէանի բժշկին, Եր-
մողեայ քահանային, և Եւ-
պրաբոսեայ կուսին:

21 8 ՈՒՐ. — Հո. և Հոյ. Պահր, —
Լր. Սրբոց իս-րն:

22 9 ԵՐ. — Հո. Սրբոց Թարգմանչաց
վարդապետացն՝ Վեսրոպայ,
Եղիշէի, Մովսիսի բերթողին,
Գաւթի անյազթ փրկիսու-
փայն, Գրիգորի Նարեկաց-

1 170

1 177

1 177

1 178

1 179

1 17

ւոյն, Ներսեսի շնորհալուոյն,
և Ներսիսի լամբրոնացւոյն:
— Հոյ. Կալիստոսոսի և
Իթ. վկայիցն, և Ղաւկիւ-
նոսի քահանային: — Յն.
Յով-բայ, Տե-ա-ն էգբօր:

23 10 * ԿՒՐ. — Հո. և Հոյ. Ե. զկնի
Խաչին: Յայսմ. Սահմի, օր
30: Գ. Ի-բ-ի-ե-թն շաբ-
թոց: Հար-ան-է-:

24 11 ԲԵ. — Հո. և Հոյ. Գիււս նըշ-
խարաց սրբոյն Գրիգորիոսի
աղուանից կաթողիկոսին. և
սրբոց հարցն: Թաթլայ, Վա-
րոսի, Թովմասու, Անտոնի
և Կրօնիգեայ. և Եօթն խո-
տաճարակացն՝ որք յն-
նակեան վանան կանտարե-
ցան: — Լր. Ռա-գ-այ-ի-է-հ-ե-լ-
ր-ա-պ-ե-ր-ն: — Տճ. Պերաթ
Իէէէէ:

Թ Ի Կարիճն, Ժ. 5, ր. 1.

Տճ. Պուրճի Ագրէպ:

Թ Լր. Լու. Ժ. 19, ր. 38:

Անձրեւային աւուրք

25 12 ԳԵ. — Հո. Սրբոց առաքե-
լոցն՝ Անանիայի, Մատթէի
Բաանարայ, Փիլիպպոսի,

1 177

ՅովՏանու, Շիղայի և Սիղ-
ուանսի: Եւս Հհչ. որոց և
ԺԲ. վաքդապետացի (որք
են, Գրանեսիոս արիսպա-
գացի, Ռեթէոս Սեղբեստ-
րոս, Աթանաս, Կիւրեղ Ե-
րուսաղէմացի, Եփրեմ,
Բարսեղ Կեսարացի, Գրի-
գոր Նագիանզացի, Գրիգոր
Նիւսացի, Եպիփան Կիպ-
րացի, ՅովՏան Ասկեբերան
և Կիւրեղ Աղեքսանդրացի:

Տար. Ծննդեան Օգոստոսիառ.
ՍՈՒԼԹԱՆ ՇԱՄՏՏ Բ.
Կայսեր Թուրքիոյ, 16 Շապաև
1258.

- 26 13 ԳԵ. — Հչ. և Հհչ ՊաՏբ: 17 172
- 27 14 ԵՇ. — Հչ. և Հհչ. Սըբոյն Գր- 18 170
- անեսիոսի արիսպագացւոյն,
և սրբոց առաքելոցն Տիմո-
թէոսի և Տիտոսի:
- 28 15 ՌԻ. — Հչ. և Հհ. ՊաՏբ: — 19 177
- ԼԴ. Առաքելոցն Սէնէի և
Յոգոյն:
- 29 16 ՇԲ. — Հչ. Սըբոց Աւետարան- 20 177
- չացն՝ Մատթէոսի, Մարկո-
սի, Դուկասու և ՅովՏան-
նու: Եւս Հհչ. որոց և Դուան-

Կիւանսի քահանային, և
սրբոց վկայիցն Տարագոսի,
Պրոքոսի, Անդրանիկոսի, և
Պեղագեայ կուսին: Յն
Ղաւնիւնսի հարէ-բարէն:
30 17 * ԿԵ. — Հչ. և Հհչ. Զ. զկնի 31 17A

- Խաչին Ա. Գամայ, որ 30.
- Գ. Էր-աի Եօն շբ-բոյ :
Հարանէ:
- 31 18 ԲԵ. — Հչ. և Հհչ. Սըբոցն՝ 32 17A
- Ղուկիւանսի հարիւրապե-
տին, և Յովսեփոյ աստ-
ուածաճօրն, և Յովսեփոյ
Արեմաթացւոյն, և բարե-
կամին Քրիստոսի Ղազար-
ու, և քերցն նորա Մար-
թայի և Մարիամու: — Յն
Ղաւնիւնսի հարանէն: —
ՏՃ. Գոլ ք-բըն:

- 1 19 ԳԵ. — Հչ. և Հհչ. Սըբոցն՝ 33 18.
- Թէոդիտոսի քահանային,
Զենանի զինաւորին, և Մա-
կարոյ, Եւդոքսեայ և Ռա-
մելայ: — Յն Յովէլոյ հար-
գ-բէն: — ԼԴ. Նոյնքեր. և
Դոն աքելոյն որքոյ:

© Վր. Բն. ժ. 8, ր. 5:
Խառն հոգումեր:

- 2,20 ԳԵ. — Հչ. և Հհչ. ՊաՏբ: — 34 181

Յե՛ր Մարտիայ կանոն. քան է
Սուրբուհի: Լ. Գ. Յիշատակ
հասօրէն նշխելոց:

3 21

ՅԵ. — Հոյ. Սրբոց Խարիթ-
եանց. և սրբոց վկայիցն՝
Արտեմեայ և Քրիստափորի,
և երկուց կանանցն՝ Վալի-
նիկեայ և Ակիլիմեայ: —
Հոյ Խարիթեանց մարտի-
րոսաց և Արտեմեայ վկային՝
Տար. Փան. Նիքոլա Բ Կայ-
սեր Ռուսաց: 1894:

50 1A5

4 22

ՈՒՐ. — Հոյ և Հոյ. ՊաՏԻ, 57 1A5

5 23

ՇԵ. — Հոյ. Սրբոց երկօտասան
վարդապետացն՝ Ռեթեոսի,
Գրոնեսիոսի, Սեղբեատրոսի,
Աթանասի, Կիւրղի Տրու-
ստղեմացւոյն, Եփրեմի խու-
րին ասորւոյ, Բարսղի Կե-
սարացւոյն, Քրիզոսի Նիւ-
սացւոյն, Փրիզորի աստ-
ուածաբանին, Եպիփանու-
կիպրացւոյն, Յովհաննու
Ոսկերեքանին և Կիւրղի Ա-
ղեքսանդրացւոյն: — Հոյ.
Կեմետրեայ վկային, և Բա-
սիլիսկոսի քահանային:

57 1A5

57 1A5

6 24

ՄԵ. — Հոյ. և Հոյ. Է. զկնի
Խաչին: Գիւս Խաչ: Ե. Ի-

58 1A0

7 25

ԲԵ. — Հոյ. Անաստասայ քա-
հանային և Վարդի, և
Թէոփրոսեայ և որդւոց Նո-
րա, և որոց ընդ նոսա կա-
տարեցան: Եւս Հոյ. որոց և
օր նա հասակութեան Կո-
միտասայ վկային:

59 1A7

8 26

ԳԵ. — Հոյ. և Հոյ. Հիպերիք-
եանց մարտիրոսաց. ՏՃ. Բ-
ժաշան, օր 30, և Գաւլժ:

● Մե. Լս. ժ. 00, ր. 39.

Անձրեւարեր հողմուեք:

9 27

ԴԵ. — Հոյ. և Հոյ. ՊաՏԻ, —
Հր. Գաւլժ, օր 30:

Տար. Մենդ. եղուարդ Է.

Թագ. Անգղիոյ: 1841:

10 28

ՅԵ. — Հոյ և Հոյ. Սեւերիա-
նոսի սերասացւոյն, և Բա-
բելոյ Տերոյն, և ութսուն
և չորից աշակերտացնորին:

11 29

ՈՒՐ. Հոյ. և Հոյ. ՊաՏԻ,

Տար. Մենդ. Վիգոր Էմմա
Նուէլ Թագ. Իտալիոյ: 1869:

12 30

ՇԵ. — Հոյ. Սրբոյն Յովհաննու
Ոսկերեքանին: — Հոյ. Բա-

0 0

բազմաւ անտիրքացոյն և
 եօթն մանկանցն Եփեսոսի
 13 31 ✨ ՎԻՐ. — Հց. և Հհց. Ը. զկնի
 Խաչին: Զ. Ի-բ-ի-է եօթն շ-
 ք-ի-ս-ց: Հ-բ-ս-ի-է:

ՆՈՅՆՄԲԵՐ

ՕՐ 30

ՏՃ. Թըշրիևի սանի

14 1

14 1 ՌԵ. — Հց. և Հհց. Ստեփանոսի
 Հռովմայ հայրապետին, և քահանայից
 և սարկաւազաց և ժողովրդաց: —
 Յն Կ-ս-ի-է Գ-ս-ի-է:

15 2

15 2 ԳԵ. — Հց. և Հհց. Արբոցն Ա-
 կիփսիմեայ եպիսկոպոսին, Յովսեփայ
 քահանային, Ա- յիսթալայ սարկաւազին,
 և Պղատանի վկային.

Յ Առ. Գն. ժ. 9, ր. 43:
 Հողոյ և անձրև:
 Տար. Գահ Քրիստիան Թ.
 Թագ. Տանիմարքայի 1863.

16 3

16 3 ԴԵ. — Հց. և Հհց. Պահք:

17 4

17 4 ԵՇ. — Հց. և Հհց. Արբոց հայ-
 րապետացն Մետրոփանոսի,
 Աղեքսանդրոսի, և Պողոսի
 Խոստովանողին, և սրբոց
 Նոսարացն Մարկիանոսի և
 Մարտիրոսի:

18 5

18 5 ՈՒՐ. — Հց. և Հհց. Պահք:

Տօմ. Տրէ, օր 30:

19 6

19 6 ԵՐ. — Հց. և Հհց. Արբոց հրեշ-
 տակապետացն Գաբրիելի և
 Միքայելի, և ամենայն
 երկնային զօրաց:

20 7

20 7 ✨ ՎԻՐ. — Հց. և Հհց. Թ. զկնի
 Խաչին: Է. Ի-բ-ի-է եօթն շ-
 ք-ի-ս-ց: Հ-բ-ս-ի-է:

21 8

21 8 ԲԵ. — Հց. և Հհց. Արբոցն,
 Մելիտոսի Անտիրքայ հայ-
 րապետին, և Մինասայ Ե-
 գիպտացոյն, և ժիւս Մե-
 լիտոսի եպիսկոպոսին, Բու-
 րայ քահանային և Շինու
 սարկաւազին: — Յն. Մէ-
 րայի հրէ շ-պ-ի-է:

Դնանք երկուսն զբաց: — Լ. Բնչայուն Սբ. Առաքելոսն: 22 9 Գ. Ե. — Հ. Սրբոցն Գեմեարեայ վկային, և Բասիլիսկոսի քահանային: — Հ. Գ. Յովհաննու Ասկերերանին: Յայտ՝ Տրէ, օր 30: — Լ. Զինելէս իստին: 23 10 Գ. Ե. — Հ. Պահճը: 17 17
 © յԱղեղնաւորն, Ժ. 2, ր. 29: 86. Պուրծի Գալս:
 © Լ. Լու. Ժ. 12, ր. 27:
 Յրտարեր հողմունք:
 Տար. Գան Վիկնէրմիսն քազունոյն Հոլանտայի, 1889:
 24 11 Ե. Ե. — Հ. Սրբոցն՝ Գուրիսայ, Սամուէնայ, Արիբայ սարկաւաղին, Ամանասի խոտավանդին, և Հիւսիքոսի զինաւորին: 17 17
 25 12 Ուր. — Հ. Պահճը: — Ե. Յ. Յովհաննու սղբոսն: 18 18
 Կարգելէս իստին:
 26 13 Ե. Ե. — Հ. Սրբոց առաքելոցն Անդրէի և Փիլիպոսի: — Հ. Պ. Փիլիպոսի առաքել:

Լ. Ե. — Յ. Յովհաննու Ուրբեանին: 27 14 Գ. Ե. — Հ. Ե. Զ. Ժ. զկնի 50 50
 Խաչին: Հարուստ: — Ե. Փիլիպոսի առաքելոսն, և Բարսիլոսի առաքելոսն: Կարգելէս իստին: — Լ. Ա. Կարգել Կարգելուն, Կարգել Կարգելուն: 28 15 Գ. Ե. — Հ. Սրբոցն՝ Անդրէի 51 51
 զօրավարին, և բանակի նարին: Կարնիկոսի և Գոսեղեայ վկային: — Հ. Զ. Հրեշտակաց և Տրեշտակաց: — Ե. Կարգել առաքելոսն: 29 16 Գ. Ե. — Հ. Սրբոցն՝ Անդրիանոսի, և Կնոջն Անատոլայ 55 55
 Թեոփոսի և Երեմիաքոսի վկային: — Հ. Զ. Համօրէն մարգարեից: Ա. Համօրայ, օր 30: — Ե. Մարտիոսի: — Լ. Կարգելին:
 30 17 Գ. Ե. — Հ. Պահճը: — 55 55
 Լ. Անդրէի առաքելոսն:
 © Կ. Բն. Լու. Ժ. 16, ր. 55:
 Յրտարեր հողմունք:

Լ	Օ	ՅՈՅԵՄԲԵՐ	Տ	Պ
1	18	ԵՇ. — Հյ. Սրբոցն՝ Արբահա- մաւ և Խորենայ, և անար- ծաթ ըծշկացն՝ Կողմայի և Դամիանոսի. և Առտուա- ծաարոյ վկային: — Հհյ. Հա- մորէն առաքելոց: — Լր. Գեղեթէբէր:	հ	հ
2	19	ՈՒՐ. — Հյ. և Հհյ. Պահար, Տար. Գահ. Ֆրանձ Եօգէֆ Ա. Կայսեր Աւսարիոյ-Հունգարիոյ 1846:	հ	հ
3	20	ՇԲ. — Հյ. և Հհյ. Ամենայն սրբոց հնոց և նորոց յայ- տից և անյայտից: — Հր. Խանդավազ, Գեղեթէբէր- ՅԿՈՒՐ. — Հյ. և Հհյ. Ընծա- յուսն Սր. Առտուածածնի ի սաճարն: Բարեկենդան պահոց Յիսնակաց: — Յն. Ընծայուսն Սբ. Առտուածած- նի: — Տհ. ԳԱՏԸՐ ԿԻՃԷՍԻ:	հ	հ
4	21	ՔԱՐԵ. — Հյ. և Հհյ. Ա. օր պա- հոց Յիսնակաց: — Լր. Նի- սիոյստի հայրապետին, պաշտ- պանին նաւաւորաց: — Տհ. Ետրատ Կեօտի-Քեօտրեւ- նաւ:	հ	հ
5	22	ԲՇ. — Հյ. և Հհյ. Ա. օր պա- հոց Յիսնակաց:	հ	հ
6	23	ԳՇ. — Հյ. և Հհյ. Բ. օր պա- հոց Յիսնակաց: — Լր. Նի- սիոյստի հայրապետին, պաշտ- պանին նաւաւորաց: — Տհ. Ետրատ Կեօտի-Քեօտրեւ- նաւ:	հ	հ

Լ	Օ	ՇԵՎՎԱԼ	Տ	Պ
7	24	ԲՇ. — Հյ. և Հհյ. Գ. օր պա- հոց Յիսնակաց: — Լր. Ահ- բաւի-Եղեթէբէր: — Տհ. Արեթէ:	հ	հ
		● Են. Լս. Ժ. 13, ր. 5: Զիւնաբեր հողմունք:		
8	25	ԵՇ. — Հյ. և Հհյ. Դ. օր պա- հոց Յիսնակաց: — Յն. Նի- սիոյստի հայրապետին, պաշտ- պանին նաւաւորաց: — Լր. Յուսէթ-Սբ. Առտուածածնի Յիսնակաց: — Տհ. Շեղեւ, օր 30. և Պայրատ, օր 3:	հ	հ
9	26	ՈՒՐ. — Հյ. և Հհյ. Ե. օր պա- հոց Յիսնակաց: — Հր. Թի- բէր, օր 29:	հ	հ
10	27	ՇԲ. — Հյ. Գրեգորի սրանչե- լիագործին, Նիկողայոսի հայրապետին, և Միւսա- նայ եպիսկոպոսին: — Հհյ Գրեգորի սրանչելագործին, և Միւսանայ եպիսկոպոսին: Տար. Գահ. Լեորդոս Բ. Թագ. Պէճիգալի, 1865:	հ	հ
11	28	ՔԱՐԵ. — Հյ. և Հհյ. Ա. Յիս- նակաց: Հարանի:	հ	հ
12	29	ԲՇ. — Հյ. Կուսանացն Յու- լիանոսայ և Վասիլուհայ:	հ	հ

Ինդոսի և Գոմայի, և Գղե-
րիկոսի քահանային, և եր-
կուց բնբուցն: — Հհչ.
Կուսանացն Յուլիանեայ և
Վասիլուհայ:

13 30

ԳԵ. — Հչ Ղուկիանոսի քա-
հանային. և սրբոցն՝ Տա-
րագոսի, Պրորոսի, Անդ-
րոնիկոսի, Ոնեսիմայ, և
այլոց աշակերտացն Պօղո-
սի: — Հհչ. առաքելոցն՝
Յակոբայ և Շմուսնի: —
Յն. Աստուծոյ անուանի: —
ԼԳ. Լուսնայ իսկին:

7 57

ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ

ՕՐ 31

ՏՃ. Բեաևնուռնի եվկի

14 1

ԳԵ. — Հչ. և Հհչ. Պահք: —
Յն. Նաստուայ Տարգարէին:

Կ 5Կ

15 2

ՅԵ. — Հչ. Կղեմայ Տայրապե-
տին, և Բագարաայ առ-
առննայ եպիսկոպոսին: —
Նու Հհչ. սրոց և Կրիզոսի
ակրագանդացոցն: — Յն.
Աստուծոյ Տարգարէին:

Լ 5Լ

Յ Առ. Բռ. Ժ. 7, ր. 24:

Զինախառն անձրև:

16 3

ՈՒՐ. — Հչ. և Հհչ. Պահք: —
Յն. Ստեփանայ Տարգարէին:

Գ 5Գ

4

17 4

ԵՐ. — Հչ Երբոց առաքելոց
և առաջին յուսաւորացն
Թագէտի և Բարթուղիմէ-

Լ 5Լ

Էպիսկոպոսին. — Լր. Ծնունդ Տեւոն:

26 13

ԳՇ. — Հո. Պահք: Սրբոցն՝ Մինասայ, Երմոզինեայ, և Գրաբոսի, և կամաւոր աղքատացն Յովհաննու և Ալեքսիանոսի: — ՀՀո. Սրբոց առաքելոցն Բարժուղիմէոսի և Յուզայի: — Լր. Սրեթանոսի նախալիցին:

1A 2A

Տար. Ծննդ. Եօրկիոս Ա. Թագ. Յունաստանի: 1845.

27 14

ԳՇ. — Հո. Պահք: Սրբոցն՝ Կուսնեյիոսի հարիւրապետին, և Ծմաւորի աղգակաւնին Քրիստոսի. և Պօղիկարպոսի հայրապետին Չմիւռնիոյ. և սրբոց վկայիցն՝ սրբ ընդ նմա կատարեցան: — ՀՀո. Եւստոստիոսի, Օքսենտիոսի, Եւգինէոսի, Ովրեստոսի և Մարդարիանի: — Լր. Յովհաննու սուրբաբանին:

5. 0.

28 15

ԳՇ. — Հո և ՀՀո Պահք: — Լր. Մանկանցն Բիբլիէի:

51 01

29 16

ԾՇ. — Հո. Պահք: Սրբոցն Եւստրատիոսի, Օքսենտիոսի,

55 05

2

Եւգինէոսի, Ովրեստոսի, և Մարդարիոսի — ՀՀո. Իգնատիոսի աստուածազգեաց հայրապետին և Թէոպոմպայ եպիսկոպոսին, և Թէոփայ վկային, և չորից զինուորացն՝ Բաստի, Եւսեբի, Եւտիբի և Բասիլիդեայ. Ա. Աբամ, օր 30

30 17

ՌԲ. — Հո. և ՀՀո. Պահք. — Յն. Գանէիէ Լորդարեի:

55 05

ՇՂր. Բն. Ժ. 00, ր. 56. Չիւնախառն անձրև:

31 18

ՏԲ. — Հո. Սրբոցն՝ Յակոբայ Մծբնայ հայրապետին, Մարուգէի Ճգնաւորին և Մեյիստի եպիսկոպոսին: Եւս ՀՀո. սրոց և Բարեկենդան ծննդեանն Քրիստոսի: — Լր. Սեղբեորդի Լուսնայ հայրապետին:

55 02

1 19

ՄԿԲ. — Հո. Գ. Յիսնակայ Լարանի: — ՀՀո. Ա. օր պահոց ծննդեան: — Լր. Յունաստ. և արեւմտայ 1905 Քրիստոսի խաչմանին. Եւ Կոնստանդնուպոլսի Յեւոն:

50 00

2 20

ԲՇ. — Հո. Սրբոցն՝ Իգնատիոսի

57 07

սի և Աղդէի հայրապետացն, Մարութայի և Թէոպոմպոյ եպիսկոպոսացն և Թէոփայ վկային. և շարից զնուորացն՝ Բաստի Եւսերի, Եւսիբի և Բասիլիդեայ. — Հէց. Բ. օր պահոց Մննդեան:

3 21 ԳԵ. — Հց. Նախավկայ և ի Բրիտոս հաւատացեալ անդրանիկ թագաւորին սրբոյն Արգարու: — Հէց. Կ. օր պահոց Մննդեան:

4 22 ԴԵ. — Հց. Պահք: — Հէց. Դ. օր պահոց Մննդեան:

5 23 ԵԵ. — Հց. Սրբոցն՝ Դաւթի մարգարէին և Յակոբայ առաքելոյն: Եւս Հէց. որոց և Ե. օր պահոց Մննդեան:

6 24 ՈՒՐ. — Հց. Պահք: — Հէց. Զ. օր պահոց Մննդեան: Եւ Ճրագայոյց Մննդեանն Քրիստոսի: Եւս Յ. — Լ. Եւ Յոսէֆի և Տեոփայի:

● Մե. Լս. Ժ. 3, ր. 23:
Խառնակ օր:

7 25 ԵՐ. — Հց. Սրբոյն Ստեփանոսի նախասրկուազին և ա-

ուաջին մարտիրոսին: — Հէց. Ժ Մեուեղ Տեառն Յիսուսի Քրիստոսի: Եւս Յ. օր պահոց և Ե. օր պահոց և Կ. օր պահոց: — ՏԵ. Զէլէֆէ, օր 29: — Հր. Սէֆֆ, օր 30:

8 26 ԶԱՐ. — Հց. Ե. Յիսնակաց: — Հէց. Բ. օր Մննդեան: Եւ Ստեփանոսի նախավկային:

9 27 ԲԵ. — Հց. Սրբոց առաքելոցն Պետրոսի և Պողոսի, Եւս Հէց. որոց և Գ. օր Մննդ: — Յ. օր Սրբոցն Նախավկային:

10 28 ԳԵ. — Հց. Սրբոց սրբւոցն որոման: Յակոբայ առաքելոյն և Յովհաննու աւետարանչին: Բարեկէնդան պահոց Մննդեանն Քրիստոսի: — Հէց. Սրբւոցն որոման: Յակոբայ առաքելոյն և Յովհաննու աւետարանչին:

11 29 ԴԵ. — Հց. Պահք: — Հէց. Ե. օր Մննդեան:

12 30 ԵԵ. — Հց. Ա. օր պահոց Մննդ: — Հէց. Զ. օր Մննդեան: Եւ Բարսղի հայրապետին և Եղբօր նորա Գրիգորի նիւսացւոյն, և Սեղբեսարոսի Լաովմոյ հայրապետին, և

արքայ Նփրեմի խուրին ասորւոյ:

1331

տԵՐ — Հո. Բ. օր պահոց Ծննդ. — Հոց. Է. օր Ծննդեան.

V ԴՎ

Յօրինեց

Կ. Ա. ՊԱՐՈՆԵԱՆ

ԺԱՄԱՆԱԿԱԳՐՈՒԹԻՒՆՔ

ԵՐԵՒԵԼԻ ԱՐՅԻՑ ԻՆՉ ԱՇԽԱՐՀԻ

Ի սեղծմանէ աշխարհի մինչեւ ցայժմ եւ ամբ	7329
Ի ջրհեղեղէ	5065
Ի գիւտոյ ապակոյ	3544
Ի ծննդեանէ Քրիստոսի	1904
Ի նահապետութեան Թադէոսի առաքելոյն եւ Սանդիսոյ կուսին	1856
Ի ծննդեանէ Ս. Քրիզոստոմոսի Լուսաւորչի	1647
Ի լուսաւորութեան Հայոց ի ձեռն Քրիզոստոմոսի Լուսաւորչի	1601
Ի շինութեան Ս. Էջմիածնի, ուր նաստեայ կայ Հայրապետութիւն ամենայն Հայոց	1600
Ի սիեգերական ժողովոյն Նիկիոյ	1579
Ի գիւտոյ Խաչին Քրիստոսի յերուսաղէմ ի Հեղինեայ քաղաքոյ	1577
Ի շինութեան Կ. Պոլսոյ	1575
Ի սիեգերական ժողովոյն Կ. Պոլսոյ	1523
Ի գիւտոյ Հայերէն այբութեան ի ձեռն Մեսրոպայ	1468
Ի սիեգերական ժողովոյն Եփեսոսի	1473
Ի քարգմանութեան Ասուածաշուկայ զոց ի Հայ	1468
Ի շինութեան տմարին Հայոց	1353
Ի յայտնելոյ Ս. Խաչին ի Վարազայ	1251

Ի գիւտոյ կողմնացուցին . . .	603
Ի գիւտոյ տպագր. Ի Գերմանիա . . .	465
Ի տիրելոյ Օսմանեանց Կ. Պոլսոյ Ի Սուլթան Մեհմեմէտ Բ.է . . .	452
Ի գիւտոյ Ամերիկայի . . .	413
Ի գիւտոյ անուանոր ժամացուցի . . .	404
Ի գիւտոյ շոգեւործ մեքենայից . . .	215
Ի գիւտոյ օդապարհի գնոյն . . .	123
Ի գիւտոյ նշանացի հեռագրին . . .	113
Ի գիւտոյ շոգեմաշին Ի Ֆրանսա . . .	110
Ի գիւտոյ պատաստի մարմնոյ . . .	107
Ի գիւտոյ վիտագրութեան . . .	103
Ի հաստատութենէ Ս. Փրկչի Հիւանդանոցի Հայոց որ է յԵփզուլէ Պէզնեան Յարութիւն Ամիրայէ . . .	75
Ի մահուանէ Պէզնեան Յարութիւն Ամիրայի . . .	71
Ի հաստատութենէ Բարանքիւնայի . . .	67
Ի գիւտոյ լուսանկարի . . .	66
Ի գիւտոյ էլեքտ. հեռագրութեան . . .	56
Ի բացմանէ պարանոցին Սիւէիցի . . .	36
Ի բացմանէ Արեւելեան Արբանոցին Ի Պրուսա . . .	30
Ի բացմանէ պարանոցին Կորնթոսի . . .	12

ՅԻՇՍՏԱԿԱՐԱՆ

ՅԻՇՍՏԱԿԱՐԱՆ

ՕՍՄԱՆԵԱՆ ԿԱՅՍՐՈՒԹԻՒՆ

ՍՈՒՂԹԱՆԻ
ՕՍՄԱՆԵԱՆ ՀԱՐՍՏՈՒԹԵԱՆ

Թ. — — — — —
Հ. — — — — —

1. Սուրբան Օսման Ա. Ղազի	699	1299
2. Սուրբան Օրխան Ա. Ղազի	726	1327
3. Սուրբան Մուրաճ Ա. Ղազի	761	1360
4. Սուրբան Պայազիս Ա. Երևան	791	1389
5. Սուրբան Մեհեմեդ Ա. Չեչեկ	816	1413
6. Սուրբան Մուրաճ Բ. Ղազի	824	1421
7. Սուրբան Մեհեմեդ Բ. Ֆաթիմ	855	1451
8. Սուրբան Պայազիս Բ. Ղազի	886	1481
9. Սուրբան Սելիմ Ա. Երևան	918	1512
10. Սուրբան Սիլվեստր Ա. Գանձակ	926	1520
11. Սուրբան Սելիմ Բ. Ղազի	974	1566
12. Սուրբան Մուրաճ Գ. Ղազի	983	1574
13. Սուրբան Մեհեմեդ Գ. Ղազի	1003	1595
14. Սուրբան Ահմեդ Ա. Ղազի	1012	1603

15. Սուլթան Մուսթաֆա Ա.	1026	1617
16. Սուլթան Օսման Բ. Կէնն	1028	1618
17. Սուլթան Մուրատ Գ. Ղազի	1032	1622
18. Սուլթան Իպրահիմ Ա.	1049	1640
19. Սուլթան Մէհէմէտ Գ. Ղազի	1058	1648
20. Սուլթան Սիւլէյման Բ.	1099	1687
21. Սուլթան Ահմէտ Բ.	1102	1691
22. Սուլթան Մուսթաֆա Բ.	1106	1695
23. Սուլթան Ահմէտ Գ. Ղազի	1115	1702
24. Սուլթան Մահմուտ Ա. Ղազի	1143	1730
25. Սուլթան Օսման Գ.	1168	1754
26. Սուլթան Մուսթաֆա Գ. Ղազի	1182	1757
27. Սուլթան Ապս-իւլ-Համիտ Ա. Ղազի	1187	1773
28. Սուլթան Սէլիմ Գ. Ղազի	1203	1789
29. Սուլթան Մուսթաֆա Գ.	1222	1807
30. Սուլթան Մահմուտ Բ. Ա-իլ	1223	1808
31. Սուլթան Ապս-իւլ-Մէնիտ Ա. Ղազի	1255	1839
32. Սուլթան Ապս-իւլ-Ազիզ Ա.	1277	1861

ՎԵՀԱՓԱՌԻ ՍՈՒԼԹԱՆ
ԱՊՏԻԻԼ ՀԱՄԻՏ Բ.
 Խան Ղազի
 ԲԱՐԵՆՆԱՄ ԻՆՔՆԱԿԱԼ

34րդ Կայսր Օսմանեան հարսու-
 րեան եւ 28րդ Կայսր յառմանէ Կոս-
 տանդնուպոլսոյ, որդի Սուլթան Ապս-
 իւլ-Մէնիտ Խանի, ծնեալ 16 Շա-
 պան 1258 (10/22 Սեպտեմբեր 1842),
 գահակալէ ի 11 Շապան 1293 (19/31
 Օգոստոս 1876) :

ԱՒԱԳԱՆԻ ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ՊԱԼԱՏԱՆ

Մեծ ներքինապետ (Տար-իւս-սասաէր իււ Ե-
րիժէ աղասր) — ԱՊՏ-ԻՒՒ-ՂԱՆԻ ԱՂԱ:

Առաջին սենեկապետ (Սէր գուրէնայի հազ-
րէրի Շէհրիեարի) — ՀԱՃԻ ԱՒԻ ՓԱՇԱ:

Երկրորդ սենեկապետ — ՆՈՒՐԻ ՓԱՇԱ:

Առաջին ֆարսուղար (Մապէլյնի Հիւմայուն
պաւ Բեարիպի) — ՀԱՍԱՆ ՔԱՀՄԻՆ
ՓԱՇԱ:

Մեծ արտոնողապետ եւ Կայս. քարզման (Թէ-
րիժաքր ումու միյէ նազրըր վէ Տիվանըր Հիւ-
մայուն քերնիմանըր) — ԻՊՐԱՀԻՄ ՊԷՏ:

Առաջին քիկնապան (Տամաս վէ Սէր եավէրը
Հազրէրի Շէհրիեարի) — ՄԷՀՄԷՏ ՓԱՇԱ:

Բ. Թիկնապան (Մայէրի Շահանէ Էրեանըր
հարպիյէ միւժիրի) — ՇԱՔԻՐ ՓԱՇԱ:

Առաջին Ազոթասաց (Իմամըր Էվվէլ Հազրէրի
Շէհրիեարի) — ԲԱՇԻՏ ԷՖԷՆՏԻ:

Նախարար Կայսերական գանձուն (Խազինէի
Խասասի Շահանէ նազրըր) — ՍԱԳՐՁ ՅՈՎ-
ՀԱՆՆԷՍ ԷՖԷՆՏԻ:

Մասնակարար Կայսերական ընտանեաց (Հա-
րէմի Հիւմայուն մէարիժաքր նազրըր եւ լն.)

— ՀԱՃԻ ԱՔԻՅ ԷՖԷՆՏԻ:

Հրամանատար պալատականաց եւ նուազա-
ծուաց պալատան (Խասէմէի Խասսա վէ
Միւզիֆայի Հիւմայուն Քէրիֆի) — ՍԻՒ-
ՂԵՄԱՆ ՓԱՇԱ:

Ախտապետ Արճունի (Սրապըր ամիրէ միւժի-
րի) — ՅԱՅԻԳ ՓԱՇԱ:

ՆԱԽԱՐԱՐՔ ԲԱՐՁՐԱԳՈՅՆ ԴԲԱՆ

Մեծ նպարհու (Սասրազամ) — ՅԷՐԻՏ ՓԱՇԱ:
Կրօնապետ (Շէյխ-իւլ-Իսլամ) — ՃԷՄԱԼԷՏ-
ՏԻՆ ԷՖԷՆՏԻ:

Նախարար Արդարութեանց եւ Կրօնից (Ասլիյէ
վէ Մէզանիպ նազրըր) — ԱՊՏԻՒ ԲԱՀ-
ՄԱՆ ՓԱՇԱ:

Սպարապետ (Սէրասէր) — ԲԻԶԱ ՓԱՇԱ:

Նախարար Ծովային գործոց (Պահրիյէ նազր-
ըր) — ՃԷՒԱԼ ՓԱՇԱ:

Նախագահ Պետական Խորհրդոյ (Շուրայի
Տեովլէր Էրիսի) — ՍԱՅԻՏ ՓԱՇԱ:

Նախարար Արտաքին գործոց (Խարիսիյէ նա-
զրըր) — ՔԷՒՄՅԻԳ ՓԱՇԱ:

Նախարար Ներքին գործոց (Տախիլիյէ նազր-
ըր) — ՄԷՄՏՈՒՀ ՓԱՇԱ:

Վերահետույ Թնդանօթարանի (Թօփհանէ միւ-
ժիրի) — ՃԷՔԻ ՓԱՇԱ:

Նախարար Կրօնապատկան կալուածոց (Էվգա-
 ճը Հիւմայուն նազրըր) — **ՂԱԼԻՊ ՓԱՇԱ:**
 Նախարար Հանքային կրթութեան (Մէարիճ
 նազրըր) — **ՀԱՇԻՄ ՊԷՑ:**
 Նախարար Առեւտրական եւ Հանքոցուս շի-
 նութեանց (Թիմարէք վէ Նաճա'ա նազր-
 րըր) — **ՋԻՀՆԻ ՓԱՇԱ:**
 Նախարար Ելեմսական գործոց (Մալիյէ նա-
 զրըր) — **ԲՀՇԱՏ ՓԱՇԱ:**
 Խորհրդական Եպարհոսութեան (Միւսթէարը
 Սասըր Ալի) — **ԹՀՎՃԻԳ ՓԱՇԱ:**

ՄԵԾ ՊԱՇՏՕՆԱՏԱՐՔ ՄԱՅՐԱՔԱՂԱՔԻՍ

Քաղաքապետ Մայրաքաղաքիս (Շէհիբ Էմինի)
 — **ԲՇՎԱՆ ՓԱՇԱ:**
 Նախարար Ոստիկանութեան (Չապրիյէ նա-
 զրըր) — **ՇԻՃԻԳ ՓԱՇԱ:**
 Վերահասուց նաւահանգստի (Լիման ռէիսի)
 — **ՍԱՄԻ ՓԱՇԱ:**
 Վերահասուց Մահասանց (Քուսումաք Էմի-
 նի) — **ՆԱՋԻՅ ՓԱՇԱ:**
 Վերահասուց Կալուածական տուրաց (Տէճ-
 քէրի Խազանի նազրըր) — **ՋԻՅԱ ՓԱՇԱ:**
 Վերահասուց Թղթասարութեան եւ Հեռագրու-
 րեան (Բօսթա վէ Թէլէկրաճ նազրըր) —
ՀԻՒՍԷՏԻՆ ՀԱՍԻՊ ՊԷՑ:

Վերահասուց Անճառաց, Հանքաց եւ Երկրա-
 գործութեան (Օրման վէ Մասէն վէ Չրաաք
 նազրըր) — **ՍԷՂԻՄ ՄԷՂԱՏՄԷ ՓԱՇԱ:**
 Ոստիկանապետ Պէճիքաւի (Պէճիքաւ մու-
 հաճըրըր վէ Փօլիս միւսիբի) — **ՀԱՃԻ ՀԱ-
 ՍԱՆ ՓԱՇԱ:**
 Ոստիկանապետ Կ. Պոլսոյ (Սամազօլ Փօլիս
 միւսիբի) — **ՄԱՋՀԱՐ ՊԷՑ:**
 Կառավարիչ Ֆերայի (Պէյօղլու միւսթէարըրը)
 — **ՀԱՄՏԻ ՊԷՑ:**
 Կառավարիչ Իսկիւսարու (Իսկիւսար մի-
 րթէարըրը) — **ՀԱՄՏԻ ՊԷՑ:**
 Հրամանատար Ջրհանկրաց (Իքճայիէ ալայը
 գօմանանըր) — **ՋԷՋԷՆԵՒ ՓԱՇԱ:**

ԹՂԹԱՏԱՐՈՒԹՅՒՆ

Սովորական նամակներ. — Նամակին հասցէն շատ յստակ և մեղանով պէտք է գրել, հակառակ պարագային թղթատարութիւնը կը վերադարձնէ նամակը, եթէ զրկողին հասցէն պահարանին ճակատը կամ ետին գրուած է:

Թղթատարական միութեան (Ինթէնայ, Union postale) մէջ գտնուող երկիրներուն համար 15 կոսով կամ աւելի պակաս կշռող նամակի մը վրայ պէտք է ղնել 1 զրուշի թղթագրոջմ. 15 կոսովէն աւելի կշռող նամակներուն վրայ, իւրաքանչիւր 15 կոսով քանակութեան համար պէտք է աւելցնել 1 զրուշի թղթագրոջմ: Այսպէս է Թուրքիոյ ներքին թղթատարութիւնն ալ: Բացառիկ են նաւահանգիստները. այս պարագային՝ 20 փարայի թղթագրոջմ միայն պէտք է փակցնել:

Առանց գրոջմի յանձնուած նամակները

Թղթատարութիւնը տեղը կը հասցնէ և ընդունողը կը հարկագրուի կրկինը վճարել: Եթէ գրուած թղթագրոջմը պէտք եղած էն պակաս է, պակաս մասին միայն կրկինը կը վճարէ:

Թղթատարական քարտեր (Cartes postales). — Պարզ թղթատարական քարտի մը գինն է 20 փարա, իսկ վճարեալ պատասխանով թղթատարական քարտերու գինը 1 զրշ:

Վաճառքի նմոյշներ (Էժանտիլլէն Էժանտիլլէրէ, Echantillon de marchandises). — Վաճառքի նմոյշ են ապրանքի մը փոքրիկ մասերն որոնք չեն կրնար ինքնին առեւտուրի առարկայ ըլլալ իրենց փոքր քանակութեան պատճառաւ: Հեղուկներն ալ, ինչպէս իւղերը, և այլն, կրնան զրկուիլ իբր նմոյշ, ի բաց առեալ Ռուսիա, Պարսկաստան, Ամերիկա, Մեծն Բրիտանիա:

Թղթատարական Միութեան համար 1 կոսովէն մինչև 100 կոսով ծանրութիւն ունեցող վաճառքի նմոյշներէն կ'առնուի 20 փարա, և 100 կոսովէն վեր իւրաքանչիւր 50 կոսովի համար 10 փարա: Եթէ նմոյշին ծան-

բութիւնը 350 կռամէ, կամ 30 սանդիմէզը
 երկայնութենէ, 20 սանդիմէզը լայնքէ և 10
 սանդիմէզը թանձրութենէ աւելի ըլլայ, կը
 մերժուի: Թուրքիոյ մէջ վաճառքի նմայնե-
 րուն համար նոյն բանն է, սա տարբերու-
 թեամբ որ մինչև 2000 կռամ կ'ընդունուին:
 Ծովեզերեայ քաղաքներուն համար իւրա-
 քանչիւր 75 կռամի համար 10 փարա աւելի
 կ'առնուի, փոխանակ 50 կռամի: Եթէ նմոյ-
 շին ծանրութիւնը 250 կռամը անցնի, իւ-
 րաքանչիւր 50 կռամի համար 20 փարա
 կ'առնուի մինչև 2 քիւկրամ:

Տպագիրներ (Եւրոպէ Իմպրիմէ, imprimés)

— Ինչպէս լրագիրներ և պարբերականներ,
 կազմուած կամ անկազմ գիրքեր, տետրակ-
 ներ, երաժշտական հատուածներ, այցաբար-
 տեր, տպագրական փորձեր (ձեռագրով կամ
 առանց ձեռագրի), վիճաբարութիւններ, լու-
 սանկարներ, պատկերներ, դժագրութիւններ,
 յատակագրիծեր, աշխարհագրական բարտե-
 ներ, ցուցակներ, զանազան ազդեր, և ընդ-
 հանրապէս ինչ որ տպագրուած է:

Թղթատարական Միութեան մէջ գրա-
 նուագ երկիրներուն համար 50 կռամ կամ

աւելի պակաս կըռող տպագիրներուն կը
 վճարուի 10 փարա, իսկ 50 կռամէ աւելի
 կըռող տպագիրներուն իւրաքանչիւր 50
 կռամի համար 10ական փարա աւելի: Նոյն-
 պէս Թուրքիոյ ներքին թղթատարութեան
 համար իւրաքանչիւր 50 կռամը ենթակայ է
 10 փարա թղթագրողի: Երբ ծրարը 30 կռա-
 մէ պակաս կը կըռէ, 5 փարա միայն կը վճա-
 րուի: Ծովեզերեայ քաղաքներու համար
 իւրաքանչիւր 75 կռամի 10 փարա կ'առնուի:

2000 կռամէ աւելի կըռող, 45 սանդի-
 մէզրէ աւելի երկայնութիւն, լայնութիւն
 կամ թանձրութիւն ունեցող ծրարներ չեն
 ընդունուիր: 10 սանդիմէզը տրամագիծ և
 75 սանդիմէզը երկայնութիւն ունեցող պլո-
 րուած տպագիրներ կ'ընդունուին:

Տպագիրներու ծրար մը պէտք չէ պարու-
 նակէ նամակ կամ ձեռագիր նօթագրու-
 թիւններ, հակառակ պարագային ևս կը
 զրկուի:

Կործի բուղթեր (Եւրոպէ Դոպլէ, papiers
 d'affaires). — Անմիջական թղթակցութեան
 մը նկարագիրը չունեցող ու է թուղթ գոր-
 ծի բուղթ կը կոչուի, ինչպէս դատաւարու-

Թեան թուղթեր, վկայագիրներ, կալուածագիրներ, փոխանակագիրներ, բեռնագիրներ (+ծեւէֆէնթ), հաշուեցուցակներ (ֆախտեր), և այլն:

Թղթատարական Միութեան մէջ զըտնուող երկիրներուն համար 1 կամ մէ մինչև 200 կամ կըռող ծրարներէ կը ստացուի 1 զրուշ. իսկ 200 կամ մէ աւելի կըռող ծրարները ենթակայ են տասնական փարա յաւելումի՝ ամէն 50 կամ մի յաւելման: Առ առ աւելն 2000 կամ կըռող ծրարներ միայն կ'ընդունուին: Թուրքիոյ ներքին թղթատարութեան համար եւս նոյն բանն է:

Ծրարները նամակ կամ նոթագրութիւն պէտք չէ պարունակեն. նոյնպէս ծրարներու ծանրութեան և ընդարձակութեան պայմանները տպագիրներու յար և նման են:

Սովորական նամակներու, վաճառքի նմոյշներու տպագրական և գործի թուղթի ծրարներու վրայ եթէ թղթագորոշմ գրուած չէ, չեն ղրկուիր. իսկ եթէ պակաս գրուած, կը ղրկուին և պակասին կրկինը կ'առնուի ընդունողէն:

Թանկագին օրիբեր. — Արգիլուած է

Թղթատարի յանձնել մտքը չվճարուած թանկագին նիւթեր, և այլն:

Դրամի և արժեքաւոր նիւթերու փոխադրութիւն. — Թղթատարական միութեան մէջ գտնուած երկիրներուն համար Օսմանեան թղթատարութիւնը կ'ընդունի աւանդ (էմանթ), և մանտա-բող:

Թուրքիոյ ներքին թղթատարութեան մէջ ընդունուած է դրամի և արժեքաւոր նիւթծրու փոխադրութիւնը աւանդի ձեւին տակ: Այս պարագային թղթատարական վարչութիւնը կը ստանայ թանկագին նիւթերու համար արժեքին համաձայն սակագին մը, իսկ հասարակ նիւթերու համար ծանրութեան չափով սակագին մը: Այս սակագինը հինգ աստիճան է, հեռաւորութեան հինգ շրջանակներու համաձայն՝ որոնք հետեւեալներն են.

Ա. Երջանակ. — 4. Պորիս և շրջակաները, կը վճարուի արժեքաւոր նիւթերու համար, 1էն 1000 զրուշի՝ 2¹/₃, 1000էն 2000՝ 5 զրուշ, և ամէն հազար զրուշի 2¹/₃ զրուշ: Ծանրութիւն ունեցող նիւթերու համար 1էն 500 կամ մի՝ 2¹/₃, և 501էն 1000 կամ մի 5, և ա-

մէն 500 կռամի 2¹/₂ զրուշ:

Բ. Շրջանակ. — Պրուսա, Գասթէմունի, Ս.յարն, Ա.տանա, ճէպէլի Լիպնան, Հալէպ, Գօնիա, Շքոտրա, Կարմիր Ծովի եզերքների, Պէնկագի, Պիղա, Արշիպեղապոսի կղզիների, Այս վայրերը կը փոխադրուին արժէքաւոր նիւթեր, 1էն 250 զրուշ՝ 2¹/₂, 251էն 500՝ 3, 501էն 1000՝ 7 զրուշի. ասկէ վեր հազարներու համար իւրաքանչիւրին վրայ կ'աւելնայ 3¹/₂ զրուշ: Ծանրութիւն ունեցող նիւթեր. 1է 100 կռամ՝ 2¹/₂, 101 էն 250 կռամ՝ 3, 251էն 500՝ 4, և 501էն 1000 կռամ՝ 7 զրուշի և իւրաքանչիւր 500 կռամի՝ 3¹/₂ զրուշի յաւելում:

Գ Շրջանակ. — Դամասկոս, Էրզրում, Հիճազ, Էնգարէ, Արվազ, Գոսովա, Մանասթըր, Եէմէն, Տիարպէքի, Խարրուրդ: Արժէք. 1էն 250 զրուշ՝ 3, 251էն 500՝ 4, 501էն 1000՝ 6 զրուշի և իւրաքանչիւր 1000ի վրայ 5 զրուշի յաւելում: Ծանրութիւն. 1էն 100 կռամ՝ 3, 101էն 250 կռամ՝ 4, 251էն 500՝ 6, 501էն 1000՝ 10 զրուշի, և իւրաքանչիւր 500ի վրայ 5 զրուշի յաւելում:

Դ. Շրջանակ. — Վան, Պիթիլիս, Մուսուլ: Արժէք. 1էն 250 զրուշ՝ 3¹/₂, 250էն

500՝ 5, 501էն 1000՝ 8 զրուշի և իւրաքանչիւր 1000ի վրայ 6¹/₂ զրուշի յաւելում: Ծանրութիւն. 1էն 100 կռամ՝ 3, 101էն 250՝ 5, 251էն 500՝ 8, 501էն 1000՝ 13 զրուշի, և իւրաքանչիւր 500 կռամի վրայ 6¹/₂ զրուշ յաւելում:

Ե. Շրջանակ. — Պաղտատ, Պասրա, Արժէք. 1էն 250 կռամ՝ 4, 251էն 500՝ 6, 501էն 1000՝ 10 զրուշի, և իւրաքանչիւր 1000ի վրայ 8 զրուշի յաւելում: Ծանրութիւն. 1էն 100 կռամ՝ 4, 101էն 250՝ 6, 251էն 500՝ 10, 501էն 1000՝ 16 զրուշի, և իւրաքանչիւր 500ի վրայ 8 զրուշի յաւելում: Ծովեզերեայ քաղաքները 1000ին 2 կ'առնուի, իսկ երկաթուղի բանած քաղաքները 1000ին 3 զրուշ: Ասոնց մէջ երբէք ծանրութիւնը նկատողութեան չառնուիր:

Ընդունելութեան զեկուցագիր (Իտէ էլ Ժա-ի-պէրէ, avis de réception) — Ընդունելութեան զեկուցագիրներու, թէ՛ թղթատարական Միութեան շրջանակին և թէ՛ թուրքիոյ համար, պէտք է վճարել միօրինակ կերպով 1 զրուշ, յանձնարարման համար վճարուած 1 զրուշէն զատ:

Յանձնարարութիւն (Թեւեթ, recomman-
dation). — Յանձնարարեալ առարկաներու
համար պէտք է վճարել ինչ որ պիտի վճա-
րուէր՝ եթէ յանձնարարեալ չըլլային. յե-
տոյ միօրինակ կերպով պէտք է վճարել 1
զրուշ իբր յանձնարարման գին:

Երբ յանձնարարեալ նամակ մը կորսուի,
եթէ կը վերարբերի Թղթատարական Միու-
թեան, 50 Քրանք փխարինու թիւն կը վճա-
րուի. իսկ եթէ կը վերարբերի Թուրքիոյ ներ-
քին Թղթատարութեան՝ 200 զրուշ:

Մանտա-բոսդ. — Մանտա-բոսդի գրու-
թիւնը ի գործ կը գրուի Թուրքիոյ նա-
մակատուններուն մէջ: Արկողին տրուե-
լիք ստացագրին վրայ 10 փարանոց դրոշ-
մաթուղթ կը փակցուի. իսկ մանտա-
բոսդերը և անոնց յարակից Թուղթերը
վերծ են գրոշմաթուղթէ: — Երկու հազար
զրուշէն աւելի գումարի համար մանտա-
բոսդ չի տրուիր: Մինչև 100 զրուշի համար
20 փարա վարձք կ'առնուի. Իւրաքանչիւր
100 զրուշէն 20 փարայի հաշուով 500 զրուշէն
100 փարա կ'առնուի. իսկ 500էն մինչև 1900
զրուշ, իւրաքանչիւր 200ին քսոնական փա-

րա կ'աւելցուի, որով 1900էն մինչև 2000
զրուշ՝ վարձքը կ'ըլլայ վեցուկէս զրուշ:

Արժեքը յայտարարուած պարունակու-
թեամբ նամակներ (Գշտեթե Բոգոտթեթի
Էտեթեթ). — Ծովեղերեայ և երկաթուղւոյ
գիծերուն վրայ գտնուող քաղաքներու նա-
մակատուններուն համար իւրաքանչիւր նա-
մակի պարունակութիւնը 50000 զրուշէն ա-
ւելի չըլլալու պայմանաւ (օսմ. րակին 100
զրուշի հաշուով), պանքնօթներ, արժե-
թուղթեր պարունակող նամակներ կ'ընդու-
նուին, որոնց արժեքը պահաքանին վրայ
թուանշանով նշանակուած և զրկողին անձ-
նական կնիքովը կամ մասնաւոր նշանով մը
առնուած ճինգ տեղերէ կնքուած պէտք է
ըլլան: Այս նամակներուն ծանրութեանը
համեմատ Թղթադրոշմ փակցնելէ զատ, կը
վճարուի 1 զրուշ ապահովագին և յայտա-
բարուած արժեքին իւրաքանչիւր 1000 զրու-
շին ու կոտորակին համար 1 զրուշ: Երբ կոր-
սուի, փնտսուի կամ գողցուի, արժեքին փ-
խարէնը Թղթատարութիւնը կը վճարէ, ի
բաց առեալ անխուսափելի պարագաները
(բեֆ — Էպէտի Էյրե Էպէլ Էպպու Բոն-

դերէ, cas de force majeure): Այս մասին ըլլալիք յայտարարութիւնները առ նուազն մէկ տարուան մէջ պէտք է տեղի ունենան, որովհետեւ անկէ ետքը նկատողութեան չեն առնուիր:

Գոլի բոսդալ. — Գոլի բոսդալը երկու տեսակ է, արժեքաւոր և անարժեքի: Թէ՛ արժեքաւոր և թէ՛ անարժեք առարկաներու համար զրկուած Գոլի բոսդալը 5 քիլոյէն աւելի ըլլալու չէ:

Ստակը կրնայ մինչև 10 քիլոյ ծանրութիւն ունենալ և եթէ ստակ կամ կարասի որոշեալ կշիռէն աւելի ըլլայ երկու մասի կը բաժնուի: Թէ՛ ստակի և թէ՛ կարասիի.

Ա. Նրջանակի համար 5 քիլոյին պէտք է տալ 4 զրուշ:

Բ. Նրջանակի համար 5 քիլոյին պէտք է տալ 8 զրուշ:

Գ. Նրջանակի համար 5 քիլոյին պէտք է տալ 12 զրուշ:

Իւրաքանչիւր շրջանակի ամէն 1000 զրուշին համար պէտք է վճարել 2 զրուշ իր պահովագրին:

Ստակ. — Ստակը եթէ 5 քիլոյէն աւելի

ըլլայ, քիլոյ գլուխ Ա. շրջանակի համար պիտի առնուի 1 զրուշ, Բ. շրջանակի համար 2 զրուշ, Գ. շրջանակի համար 3 զրուշ:

Գոլի բոսդալի մէջ ուզած ստակդ կրնաս գնել, ոսկի, մէծիտ, զրուշ. և այլն խառն, պայմանաւ որ ետքը ծրարին վրայ թէ՛ թուանշանով և թէ՛ գրով գրուի որչափ ոսկի, որչափ մէծիտ, որչափ զրուշ պարունակելը:

Ամէն մէկ զրամածրար առ առաւելն 50000 զրուշ պէտք է պարունակէ, աւելի պարունակածները պէտք է կիսել և ծրարի վերածել:

Մէկ օրուան մէջ մէկու մը հասցէին կարելի է շատ մը անգամներ Գոլի բոսդալ զրկել:

Թղթատարական աշխատութեանց համար, իւրաքանչիւր ծրարին իր կապողչէք կ'առնուի 60 փարա և զրկողին արուելիք ստացագրին վրայ 10 փարանոց փուլ կը փակցուի:

Գոլի բոսդալը պէտք է recommandé ընել, որով իրաւունք կ'ունենայ Գոլի բոսդալ ընդունողը, առնելուն համար ստացագիր մը տալ զրկողին:

Կարասի. — Շոգենաւով կամ երկաթու-

ղիով զրկուած կարասիները կամ ապրանքները պէտք է առ առաւելն 60 անդ. երկայն և 20 անդ. լայն ըլլան: Այն առարկաները զորոնք կարելի չէ կիսել, ինչպէս հովանոց, գաւազան և այլն, 1 մեդր երկայնութիւն պէտք է ունենան:

Այն ապրանքներն որոնք ուղղակի երկաթուղիով կամ շոգենաւով չեն կրնար երթալ շրկուելիք տեղը երկրին ներսերը ըլլալուն պատճառաւ պէտք է որ 40 անդ. երկայն և 30 անդ. լայնք ու 20 անդ. խորութիւն ունենան:

Հեղուկ և պայթուցիկ նիւթերն արգիլուած է գտի բողալով շրկել, ի բաց առեալ գեղերէն որոնք նախ փայտէ սնտուկի մը. յետոյ փայտի սղոցուկով (Բուլ-լ) լեցուն թիթեղէ տուփի մը մէջ գրուած ըլլալու են:

Գոլի բողալին հասցէն շատ յստակ պէտք է գրուի որուն որ կ'ուղղուի. անոր բնակութեան տեղը, թաղը, փողոցը, տան թիւը, և այլն:

Գարդ րոսղալներ. — Թղթատարական պաշտօնական գարդերէն զատ (carte postale) արհեստական շրջաբերութեան հանուած

պարզ կամ պատկերազարդ գարդերուն մեծութիւնը պաշտօնականին չափ ըլլալու է:

Արգիլուած է բարոյականի դեմ կամ աղտոտ պատկերներ կրող գարդ բողալները՝

Գարդին վրայ պէտք է 20 փարսյի փուլ փակցուի. եթէ այդ գինէն պակաս կ'արժէ փակցուած գրոշմաթուղթը, մնացեալին կրկինը կը վճարուի իր գացած տեղը, և երբ առանց գրոշմաթուղթի թղթատարութեան յանձնուի, այն ատեն իբրև Նամակ 2 դրուշ taxer գին կ'առնուի:

Պատասխանը վճարուած (réponse payée) գարդ բողալներուն եթէ կէսը կտրուելով այդ գարդին պատկանած կառավարութեանէ մը զատ՝ ուրիշ կառավարութեան մը երկիրը շրկուի, հոնկէ 2 դրուշ կ'առնուի. օրինակի համար, եթէ տաճկական գարդ բողալ մը Ֆրանսա շրկուի, և հոն այդ գարդը կէսը կտրելով Իտալիա շրկէ, Իտալիա անկէ 2 դրուշ կ'առնէ, իսկ եթէ Թուրքիա շրկուի, հարկաւ բան մը չի վճարուիր և այսպէս փոխադարձաբար ամէն երկիրներու համար:

Հ Ե Ռ Ա Գ Ի Ր Ը

Կ Ա Ն Ո Ն Ն Ե Ր

ՀՆՌԱԳՐԻՆ ԺԱՄԸ. — Թուրքիոյ քաղաքներուն միջև բուրք տառերով փոխանակուած հեռագիրներուն համար, բրքական ժամը կը գործածուի Թուրքիոյ հեռագրատուններուն մէջ: Իսկ միջազգային հեռագիրներուն և լատին տառերով զարնուած ներքին հեռագիրներուն համար՝ Կ. Պոլսոյ Միջօրեականին ժամը կը գործածուի, որ 1 ժամ, 47 վայրկեան, 32 երկվայրկեան առաջ է Բարիզի Միջօրեականին ժամէն:

ՀՆՌԱԳՐԻՆ ԼՆՃՈՒՆ. — Միջազգային և ներքին հեռագիրներուն համար բուրքերէն և ֆրանսերէնէ զատ կարելի է նաև հեռագրել լատին տառերով և արաբերէն պարսկերէն, հայերէն, յունարէն սերպերէն, ռումաներէն, պուլկարերէն, ռուսերէն, անգլիերէն, գերմաներէն, իտալերէն, սպաներէն, լատիներէն և ուրիշ ծանօթ լեզուներու վերաբերեալ բառերով:

ՍՏԱՑԱԳՐԻ. — Երէ դրկող ուզէ, հեռագրատան կողմէ՝ հեռագրին յանձնուած ըլ-

լալը հաստատող ստացագիր կը տրուի: Այս ստացագրին համար 1 դրուշ կ'առնուի՝ երէ ներքին հեռագիր է, և 25 սանթիմ՝ երէ միջազգային հեռագիր է: Այս ստացագիրը ենթակայ է 10 փարայի սովորական դրոշմատուրքի:

ՍՏԻՊՈՂԱԿԱՆ (urgent) ՀՆՌԱԳՐԻ. — Կարելի է ստիպողական հեռագիր մը զարնել թէ միջազգային և թէ ներքին, եռապատիկ գին վճարելով: Ասոր համար հեռագրին վրայ հասցեէն առաջ պէտք է գրել *Urgent* շէր կամ *urgent* բառերը:

ՍԱԿԱԳՐԻ Կ. ՊՈԼՍՈՑ ՀԱՄԱՐ. — Կոստանդնուպոլսոյ հեռագրատանց միջև փոխանակուած իւրաքանչիւր հեռագրի համար կ'առնուի 100 փարա, երբ 20 բառը ջ'անցնիր. 20 բառէն վեր իւրաքանչիւր 10 բառի համար կ'առնուի 50 փարա:

ՆԵՐՔԻՆ ՍԱԿԱԳՐԻ. — Միևնոյն նահանգին հեռագրական կայարաններուն միջև քաշուած հեռագրի մը իւրաքանչիւր բառին համար պէտք է վճարել 20 փարա՝ 100 փարա յաւելուածական տուրքով:

Տարբեր նահանգներու հեռագրական կայաններուն միջև քաշուած հեռագրի մը իւրաքանչիւր բառին համար պէտք է վճարել

40 փարա, 5 դրշ. յաւելուածական տուրքով:

Այս սակագինը այն հեռագիրներուն համար է, որոնք չեն անցնիր *Իսդրն* ընկերութեան ներքին ընդժովեայ պարաններէն. գալով անոնց որոնք այդ պարաններէն կ'անցնին, միննոյն նահանգին հեռագրական կայաններու միջև՝ բառը 40 փարա է, 5 դրուշ յաւելուածական տուրքով, և տարբեր նահանգներու հեռագրական կայաններուն միջև՝ 70 փարա, 7½ դրուշ յաւելուածական տուրքով:

Եւրոպական Թուրքիայէն և Ասիական Թուրքիայէն Արեւելեան Րումէլի քաշուած հեռագիրներուն, Մուսթաֆա փաշայի ճամբով, կը վճարուի 60 փարա, առանց յաւելուածական տուրքի:

Կիպրոսի հետ փոխանակուած հեռագիրները ներքին սակագինն ենթակայ են երբ որկուիս Լարաքիոյ ճամբով:

Հիճագի, Ղարպ Թարապլուսի և Եէմէնի նահանգներուն միջև, և այդ նահանգներուն իւրաքանչիւրին ու Թուրքիոյ միւս նահանգներուն միջև փոխանակուած հեռագիրները ենթարկուած են միջազգային սակագնին:

ՀՈԳԵՒՈՐ ԻՇԽԱՆՈՒԹԻՒՆՔ

ՀԱՅՐԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅՈՑ

Տ. Տ. ՄԿՐՏԻՉ Ա. ԽՐԻՄԵԱՆ

ԾԱՅՐԱԳՈՅՆ ՊԱՏՐԻԱՐԲ

Ե Ի

ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ

ԿԱԹՈՂԻԿՈՍՈՒԹԻՒՆ ԿԻԼԻԿԻՈՑ

Տ. Տ. ՍԱՀԱԿ

Ս. ԱՐԲԵՊԵՍԿՈՊՈՍ ԽԱՊԱԵԱՆ

ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ

ՏԱՆՆ ԿԻԼԻԿԻՈՑ

ՊԱՏՐԻԱՐԳՈՒԹԻՒՆ Ս. ԵՐՈՒՍԱՂԵՄԻ

Տ. Տ. ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ

Ս. ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ՎԵՂԱՊԵՏԵԱՆ

Պ Ա Տ Ր Ի Ա Ր Ք

ՊԱՏՐԻԱՐԳՈՒԹԻՒՆ ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼՍՈՅ

Տ. Տ. ՄԱՂԱՔԻԱ

Ս. ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ՕՐՄԱՆԵԱՆ

Պ Ա Տ Ր Ի Ա Ր Ք

Ե Ի

ՆԱԽԱԳԱՀ ՀԱՅՈՅ ԿԵԴՐ. ՎԱՐՉՈՒԹԵԱՆ

ՀԱՅՈՅ ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ԿՐՕՆԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ

Գրիգորիս Արքեպ	Յովհաննէսեան Ա. Ատնպտ.
Վահրամ Եպիսկ.	Մանկունի Բ. Ատննապետ
Գարրիէլ	» Ճէվահիրճեան
Գեորգ	» Իւրիճեան
Եղիշէ	» Գուրեան Ա. Ատննաղպիր
Յովսէփ	» Այվազեան Բ. Ատննաղպիր
Գարրիէլ Ա. Քհն.	Խանճեան
Կարապետ Ա. Ք.	Սեբեան
Կարապետ Քհնյ.	Սանտալճեան
Յովհաննէս	» Շահապազեան

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ

Զարեհ Էֆէնտի	Եռսուֆեան
Զարեհ	» Տիլպեր
Գարրիէլ	» Նորատունկեան
Գրիգոր	» Գարակէօզեան
Գրիգոր	» Խրտրեան
Սեննքերիմ	» Մանուկեան
Մինրան	» Սեբեան
Կարապետ	» Գափամանեան
Մկրտիչ	» Ասասեան
Սեպուհ	» Տէմիրճիպաշեան
Տիգրան	» Տէր-Ներսեսեան

ՀՈՌՎՄԷԱԿԱՆ ՀԱՅ ՀԱՍԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

S. ՊՕՂՈՍ ՊԵՏՐՈՍ ԺԱ.

ԷՄՄԱՆՈՒԷԼԵԱՆ

ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ - ՊԱՏՐԻԱՐԲ

ՏԱՆՆ ԿԻՂԻԿՈՅ

ԿՐՕՆԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ

Կ. ՊԱՏՐԻԱՐԲ, Դահերէց

Ա Ն Դ Ա Մ Ք

Սահակ	Մ.Վ.	Ճիզմեճեան	Դեր-Դահերէց
Պօղոս	Գերպժ.	Գազրիկեան	
Գեորգ	»	Թերզիլաշեան	
Նիկողայոս	Մ.Վ.	Պազշեան	
Յովսէփ	»	Արիկեան	
Յովսէփ	»	Ռոքոսեան	
Ներսէս	»	Աճեմեան	
Հ. Եղիա	»	Բիլճեան	
Հ. Գրիգորիս	»	Գալեմքեարեան	
Կոմիտաս	»	Իսկենտերեան	Ատենդար.

ՎԱՐՁՍԿԱՆ ԺՈՂՈՎ

Կ. ՊԱՏՐԻԱՐԲ, Դահերէց

Ա Ն Դ Ա Մ Ք

Պօղոս	Գեր.	Գազրիկեան	
Նիկողայոս	Մ.Վ.	Պազշեան	
Անտոն	Էֆենտի	Ազնաւոր	
Գրիգոր	»	Ոսկեան	
Մանուէլ	»	Շաշեան	
Միհրան	»	Երագեան	
Յովհաննէս	»	Գարտաշեան	
Սահակ	»	Զիլքոշեան	
Վիչէն	»	Գասապեան	
Օհան	»	Փիլիպոսեան	
Մկրտիչ	»	Էնքսերճեան	
Զարեհ	»	Շիշմանեան	
Կոմիտաս	Մ.Վ.	Իսկենտերեան	Ատենդար.

ԲՈՂՈՔԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴ ԹՈՒՐԲՒՈՑ

ՎՍԵՄ. Ա. ՅԱԿՈՒԲ ԷՖ. ՊՕՅԱՃԵԱՆ

ԱԶԳԱՊԵՏ ԸՆԴՀ. ԲՈՂՈՔԱԿԱՆՈՑ ԹՈՒՐԲՒՈՑ

Կարապետ էֆ. Սենեքերիմեան

*Բարսուղար թղթակցութեանց
և Գործակատար*

Գաբրիէլ էֆ. Մինասեան

Բարսուղար արձանագրութեանց

Առաքել էֆ. Կեօղիպեոյի քեան

Գործակատար

ԱԶԳԱՊԵՏԱՐԱՆԻ ՎԱՐՉԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ

Ներկայացուցիչ Կիլիկիոյ եկեղեցեաց

Պատ. Յ. Գ. Գրիգորեան

Կ. էֆ. Սենեքերիմեան

Ներկայացուցիչ Բիւրանիոյ եկեղեցեաց

Բրօք. Յակոբոս ձեճիգեան

Յովհ. էֆ. Մինասեան

Ներկայացուցիչ Խարբուրդի եկեղեցեաց

Արշակ էֆ. Շմաւոնեան

Գեորգ էֆ. Խարբուրդեան

Ներկայացուցիչ Կեդր. Թուրքիոյ եկեղեցեաց

Յարութիւն էֆ. Կօստիկեան

Պետրոս էֆ. Տօնճեան

Ներկ. Մայրաքաղաքիս ժողովրդեան

Յովհաննէս էֆ. Թէլէքեան

Միհրան էֆ. Յովհաննէսեան

ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ ՀՈԳԵՆՈՐ ԺՈՂՈՎՆԵՐ

Նահանգային ժողով Բիւրանիոյ

Վեր. Յակոբ Թաշճեան, Նախագահ

Նշան էֆ. Գօնտայեան Բարտուղար

Կեդրոնական Թուրքիոյ եկեղեցեաց ժողով

Վեր. Գեորգ Տեմիրճեան, Նախագահ

Վեր. Միհրան Գազանճեան, Բարտուղար

Կիլիկիոյ եկեղեցեաց ժողով

Վեր. Համբարձում Աշճեան, Նախագահ

Ասատուր էֆ. ձինիշեան, Բարտուղար

ՀՊԱՏԱԿ ՀԱՍԱՐԱԿՈՒԹԵԱՆՑ ՊԵՏՔ
Ի Կ. ՊՈԼԻՍ

Յ. ՆՕԱՔԻՄ Գ. , Պատրիարք Յունացի
Յ. ՆՈՍՆՁ ՆՈՎՁՈՅ, Էկզարք Պուլկարացի
ՄՈՅԻՋ ԼԷՎԻ ԷՅ. , Տեղակալ Րաբունապետի
Հրէիցի

Ծանօթութիւնք և վիճակագրական տեղե-
կութիւնք փակուած են՝ 1 Հոկտ. 1903.

معارن عموميه نظارت جليله سنك ۱۷ تموز ۳۱۹
تاریخی و ۶۱ نوسرولی رخصتنامه سیله طبع اولمشدر

ՅԱԻԵԼՈՒԱԾ

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ՕՐԱՅՈՅՅԻ

Հ Ա Ն Ր Ա Գ Ի Տ Ա Կ Ա Ն

1904

Գ. ՊԱՂՏԱՍԱՐԵԱՆ

Բ Ա Ր Ո Յ Ա Վ Է Պ Ք

Տղան ձեռքը կարասին մէջ մխեց,
ափը շաքարով լեցուց, երբ սակայն
ձեռքը դուրս հանել կ'ուզէր, ան-
սաւ որ արհնարին է: Սկսաւ լալ:
Մայրը կ'ուզէր կարասը կտարել ձեռ-
քը ազատելու համար: Կեցիր, գոչեց
հայրը, անդիէն եւ ծիծաղելով բաւ-
տղուն, բաց ձեռքդ, ձգէ շաքարները,
եւ պիտի կրնաս դուրս հանել ձեռքդ:
Հնազանդեցաւ տղան եւ դիւրաւ
դուրս հանեց ձեռքը: — Ձգէ', հրա-
ժարէ' սիրած, խնկարկած ունակու-
թիւններէդ ու պիտի ըլլաս ազատ
ու երջանիկ. չե՞ս թողուր եւ կ'ուզես
պահել ու երջանկութեան յուսալ,
անհնարին է այս. բնաւ մի' փորձեր:

Մի անհաւատ ճառախօսելով՝ Սուրբ
Գիրք ունայն եւ տղայական առաս-

պէլ կը հռչակէր եւ հրաւէր կը կարգար ունկնդրողներուն ազատօրէն յայտնել իրենց կարծիք : Մերունի մի կին ռաքի ելաւ եւ սապէս ըսաւ զողզողուն ձայնով . — 70 տարի է ի վեր Սուրբ Գիրք է եղած իմ միակ ազրիւր , որմէ ստացած եմ խրատ խոյս եւ կորով , պատրաստ եմ հրաժարիլ անկէ , պայմանաւ որ անոր տեղ մի աւելի ազգու միջոց ինձ յանձնարարէք : — Անհաւատ շուարեցաւ մնաց եւ խրատեց ծերուկին յարատեւել իր նախկին ընթացք , քանի որ նա ստացած է Սուրբ Գիրքէն ա՛յնքան օրհնութիւն եւ մխիթարութիւն :

—
Ս.մէն ջանք ի գործ դրաւ երիտասարդը որ գործ գտնայ , զիմելով վաճառականաց . բայց ի զուր , ոչ ոք վստահութիւն ցոյց տուաւ իրեն : Տխրագին պատմեց իր անյաջողութիւն իւր մօր : Նա վերջին փորձ մ'ալ յանձնարարեց իր որդւոյն զիմել մի հարուստ անձի Երիտասարդը

զնաց հարուստին եւ պատմեց ամէն բան : « Կիրակնօրեայ հանդերձներդ հագնելով », ըսաւ հարուստ մարդը , « վաղը հասարակաց պարտէզը զիս գտիր . վաճառականներն հոն պիտի հաւաքուին » : Երիտասարդը ճշդիւ կատարեց իրեն հրամայուածը : Հարուստը երբ տեսաւ երիտասարդին գալը , անոր ընդառաջ երթալով յարգանք բարեւեց , թեւը մտաւ եւ ըստ ի վաճառականաց աջաց առջին պարտէզին մէջ անոր հետ խօսակցելով պտտեցաւ : Յետոյ սիրալիր կերպով հրաժեշտ տուաւ երիտասարդին պատուիրելով յաջորդ օր ներկայանալ վաճառականներուն եւ խնդրել որ գործ տան իրեն : Այս ամենէն բան մը չհասկցաւ երիտասարդը , սակայն յաջորդ օր կատարեց իրեն հրամայուածը :

Առաջին վաճառականը սիրալիր կերպով ընդունեց զնա եւ յօժար էր տալ վաճառք առանց կանխավճարի : Երկրորդն ալ ճիշտ նոյն վարմունքն ունեցաւ , նոյնպէս երրորդը եւ չոր-

րորդը : Քիչ ատենէն մեր համեստ երիտասարդ մեծ վաճառական մը եղաւ : — Այլոց օգնելու շատ կերպեր կան. ոմանք ուրիշներուն վնաս տալու նպատակ չունին, սակայն ակնարկով կամ ուսը թոթուելով, ուրիշին նիւթապէս եւ բարոյապէս կործանուելուն պատճառ կ'ըլլան :

Ուրիշ օրինակ մ'ալ ի բացատրութիւն վերոյիշեալ նիւթին :

Բարի մի Քրիստոնեայ, որ կ'զգուշանար «մրջիւնի մը վրայ խկ կոխել», օր մը մահճակալին տակ շնիկ մը կը գտնայ «Դուրս կորիր ատկեց» պոռայ շնիկին, որ դողալ սկսաւ : «Մի վախնար, շնիկ, քեզի բան չեմ ընեք, միայն դուրս ելիր, ա՛յդ քան» : Ասանկ մննախօսելով շունը փողօցին դռնէն դուրս ըրաւ միայն «կատղած շուն» գոչելով բարկութեամբ : Ոստիկան մը որ անկէ կ'անցնէր, լսելով «կատղած շուն» բառեր, քաշեց ատրճանակը եւ շունը զետին փռեց անկենդան :

Աստուծոյ ամենատես լինելն սապէս բացատրեց մի ուսուցիչ : — Ոսկեձուկ մը դրաւ ջրով լեցուած շիշի մը մէջ եւ ներկայացուց աշակերտաց : Ո՛ր կողմէն որ դիտէին կրնային տեսնել ձկան մէն մի շարժում : Ահա, ըսաւ ուսուցիչ, մենք այսպէս ենք Աստուծոյ համար, ինչպէս է այս ձուկ մեզ հաւար :

Բարիզի թանգարաններէն մէկուն մէջ փառաւոր արձան մը կայ, որ մեծ վարպետի մը վերջին գործն է : Նա աղքատ ըլլալով տանիքին տակը փոքրիկ խուցի մը մէջ կը բնակէր : Գիշեր մը, նա հազիւ աւարտած էր կաւէ արձանը, երբ ձիւնեց եւ կծուցուրտ մը սկսաւ : Տուրտր արթնցուց վարպետը քունէն, վախնալով որ կաւէ արձանին մէջի ջուրը սառի եւ իր ձեռարուեստ մէկ ժամու մէջ ոչընչանայ . ցատկեց մահիճէն եւ իր վերմակով փաթթեց արձանը : Հետեւեալ առտուն վարպետը իր անկողնոյն վրայ սառած գտնուեցաւ, իր ձեռա-

գործ արձան սակայն անվնաս էր մնացած. վարպետը, արձանին ստեղծողը, մեռաւ, որ իր ձեռաց գործ մնայ, եւ սա կայ եւ կը մնայ այսօր:

Ծերուկ ուսուցիչ մը որդի մ'ունէր ամուսնացեալ, մէկ զաւկի տէր, որ հօրմէն մէկ ժամ հետու գիւղ մը կը բնակէր: Գիշեր մը յանկարծ ներքին մի ձայն կ'ստիպէր ձերունին իսկոյն երթալ եւ տեսնել թոռնիկը: Ժամանակը ուշ է, կը խորհէր ուսուցիչը, առտուն կ'երթամ ձիշտ հիմա, կ'ըսէր իրեն ներքին ձայն: Իսկոյն ճամբայ կելլէ ու կէս զիշերէն Չ ժամ առաջ գիւղը կը հասնի, եւ որդւոյն տուն մանելով կը պնդէ տեսնել թոռնիկը: Այր եւ կին անկողին մանելու վրայ էին, իսկ փոքրիկը քովի սենեակը անուշ քուն կը քաշէր. ուստի ծնողք ձերունիին խընդիրն անտեղի կը գտնէին: Այնքան ճամբան ի գուր եկած չըլլամ, կ'ըսէ ձերունին, խնդրեմ բերէք փոքրիկը որ տեսնեմ: Մայրը կը բերէ փոքրիկ

մանկուկը եւ կը դնէ մեծ հօր բազկաց մէջ, որ կը շարունակէ իր քուն, հակառակ այտերուն վրայ կրկին ու կրկին դրօշմուած համայններու ձիշտ երբ ձերունին կը դնէր թոռնիկը իր մօր բազկաց մէջ, որ նորէն իր անկողին դնէ զայն, քովի սենեակէն շառաչուն մ'է որ կը լսուի. բոլորն ալ դէպի հոն կը վազեն, եւ ինչ տեսնեն, սենեակին ձեղունը ձիշտ մանկիկին անկողինին վրայ փլած էր: Այդ ահուելի տեսարանին առջեւ բոլորն ալ ապշած կանգնած ուրիշ բան չէին կրնար ընել, այլ միաձայն փառաբանել զԱստուած իր մեծ ողորմութեան համար: Սաղմոս ընդ Ա. 4. 5.

Քրիստոնեայ մը կը գտնագատէր իր հովիւին թէ մահուան ժամէն շատ կը սոսկայ եւ կը կարծէր թէ հաւատոյ մէջ շատ տկար է, մանաւանդ որ երկնից համար չզգար ո եւ է փափաք:

Հովիւը գիտէր թէ ձեր մարդուկին որդին Հնդկաստան պիտի երթար,

ուստի հարցուց, որդիդ ե՞րբ ճամբայ պիտի ելլէ : Դեռ երեք ամիս ժամանակ ունի ճամբայ ելլելու, ըսաւ վաճառականը : Ո՛րքան դրամ տուիք ձեր որդւոյն ճանապարհի ծախուց համար, հարցուց հովիւը :

Ատոր ժամանակ կայ դեռ, պատասխանեց վաճառականը, դեռ բան մը չեմ տուած, վերջին գիշեր կրնամ այդ խնդիր կարգադրել : Է՛հ, ուրեմն ինչո՞ւ համար դուք ձեր երկնաւոր հորմէն տարբեր ընթացք կ'ակնկալէք, ըսաւ սրամիտ հովիւը. ձեր ճանապարհի գրամը ձեզի պիտի տրուի վերջին ճանապարհորդութեան համար, երբ ժամանակը հասնի, անկէ առաջ պէտք չէ : Մտորը իր տաներէց հովիւին միտքը շուտ հասկցաւ. թէ Աստուած մահուան ժամուն պէտք եղած զօրութիւն պիտի տայ իր զաւակաց, որպէս զի կարող ըլլան ըսել. « թէ եւ մահուան շուքին մէջէն անցնելու ըլլամ, չպիտի վախնամ, քանզի Գու իմ հետս ես » :

Ո՛վ ըսաւ թէ մենք Ս. Կոյսն Մարիամ չենք յարգեր, ըսաւ Աւետ. մի կին, դրացի կնոջ մը որ կըսէր. դուք Աւետարանականքդ Կոյսն Մարիամ բանի տեղ չէք դնէր : Մենք թէ դուք աւելի կը յարգէք Ս. Կոյսը, շարունակեց Աւետ. կինը, հիմա ցոյց պիտի տամ, Կարդալ գիտե՞ս. բաց Յովհաննու Աւետարանին Բ. Գլուխը. Յիսուսի Մայր ըսաւ աշակերտներուն. ինչ որ ՅՆՍՈՒՍ ձեզի ըսէ ըրէք : Ս. Կոյսին միակ պատուէրն է այս, զոր մեկ կը գործադրենք եւ հետեւապէս կը յարգենք զնա : Խնդիրն այն է թէ դուք Կոյսին այս պատուէր ի գործ կը դնէք. եթէ չէ, ուրեմն մի պարծիք թէ կը յարգէք, կը պաշտէք զնա :

Ը Ն Տ Ա Ն Ե Կ Ա Ն

ՄՆՈՂԱՅ ԲԱԺԻՆ

ԵՂԱՆԱԿԻՆ ԽՕՍԻԵՐԸ. — Մայրեր կան, որք ձմեռն սկսելուն պէս, իրենց տղոց սենեակին ծակն ու ծուկը կ'զոցեն ու պատուհանները բնու չեն բանար. իրենց տղոց վրայի լաթեր կը հագցնեն եւ այնքան շատ կրակ վը վառեն որ հում հում պղտիկները խորովելու չափ կ'ըլլան. եւ գիտէ՞ք ինչու. յայտնի է. պէտք չէ որ իրենց սիրուն ձագուկները պազ առնեն. բայց անդին խեղճ պղտիկները տաքէն ճղղած կը մնան, միշտ հարսուխ կ'ըլլան եւ ամբողջ ձմեռը գրեթէ հիւանդկախ վիճակի մը մէջ կ'անցնեն. Ու այս հոգածու մայրերը կը զարմանան թէ ինչո՞ւ կ'ըլլայ այսպէս. — « Բայց Տոքթոր էֆ., եթէ գիտնայիք թէ որչափ հոգ կը տանիմ պղտիկիս, եւ ոչ մէկ խնամք

պակաս կը թողում» . — Տիկին, չափէն աւելի հոգ տանելնուդ համար է արդէն, որ այդպէս կ'ըլլայ. » Առողջապահական կարեւոր պայման մ'է որ, պղտիկներն առողջ ապրելու համար պէտք է որ միշտ մաքուր օդ ծծեն եւ չափաւոր ջերմութեան մէջ ապրին. Սենեակին պատուհաններն օրական գոնէ մէկ քանի ժամ բացուելու են. դոց պատուհաններով սենեակ աւելիէն աւելի գէշ եւ հակառողջապահիկ բան չկայ աշխարհի վրայ. դարձեալ, անկողիններն առտուն առանց լաւ մը բանալու եւ առանց մաքուր օդի մէջ դնելու ծալիկէն աւելի վնասակար բան չկայ. Մայրե՛ր, ձմրան այն ամէկոտ արեւն իր երեսը ցոյց տալուն պէս, ձեր պրզտիկներուն թարմ օդ ծծել տուէք. արեւը միքրոպասպաններուն լաւագոյնն է. միշտ թարմ օդ, գիշեր ցերեկ, ննջարանի թէ խօսարանի մէջ, մի'շտ թարմ օդ թող ըլլայ. Մի կարծէք թէ լաթ լաթի վրայ հագցնելով, ձեր պղտիկները պատուարած կ'ըլ-

լաք ցուրաին դէմ, լաւագոյն միջոցն է անոնց մարմինը զօրացնել ցուրաին դէմ: Առաուներն արթննալնուդ պէս ձիւ մագէ ձեւնոցով մը շփեցէք ձեր պզտիկներուն մորթը, մինչև որ կարմրի. եթէ շփումը ալքոլով կատարեք, աւելի լաւ կ'ըլլայ. ափկա վեց հատ շալով փաթթելէ աւելի օգտակար է: Եթէ մայրերը գիանային ու եթէ ուղէին պէտք եղածն ընել, ո՛չ դեղի ո՛չ ալ բժշկի հարկ կ'ունենային:

ՕՐԻՈՐԴԱՅ ԵՒ ԿԱՆԱՆՅ ՔԱԺԻՆ

1. Անգամ մը օրիորդի մը յաձնուած էր խնամ ասնիլ փոքրիկ երախայի մը որուն ծնողքը բացակայ կը գրանուէին: Պզտիկին հագուստները պատահմամբ բռնկեցան. Մանկավարդ աղջիկը փոխանակ անմիջապէս բոցերը մարելու համար արտորնօք աշխատելու, սկսաւ պոռալ ու կանչուրաւել, եւ դանէն դուրս նետուեցաւ օգնութիւն աղաղակելու, թողով

խեղճ պզտիկը որ բոցերուն մէջ շարաշար խորովի եւ ահաւելի մահով մը մեռնի:

2. Երկու սեռէ բաղկացեալ խումբ մը անձինք նաւակի մը մէջ նստած զուարճալի պոտյա մը կ'ընէին ծովուն վրայ, երբ դեռահաս աղջիկ մը յանկարծ տեղը փոխելով՝ նաւը շարժեցաւ եւ քիչ մը ջուր առաւ: Ասոր վրայ նոյն օրիորդը սարսափի ճիչ մը արձակելով տեղէն ցատկեց ու նաւակին միւս կողմը գնաց: Անոր ընթացքին ուրիշներ ալ հետեւեցան, եւ արդիւնքը սա եղաւ որ նաւակը շրջելով խումբէն շատ մը հոգիներ խեղդուեցան:

3. Օրիորդին մէկը իր նշանածին հետ մէկտեղ ձի կը վազցնէր. պատահմամբ ձին խրտչեցաւ եւ սկսաւ օրարչաւ վազել: Աղջիկը փոխանակ կենդանին իմաստութեամբ կառավարելով կեցնելու, սոսկալի աղաղակ մըն է փրցուց: Չին աւելի եւս սարսափած սկսաւ կայմակի արագութեամբ սրարչաւ վազել, որուն ար-

դիւնքը սա եղաւ որ մանկամարդ ազ-
ջիկը վար ինկաւ ու անդամները
ջախջախուեցան :

4. Փոքրիկ մանուկ մը օր մը յան-
կարծ ջղաձգութենէ (զբազօտ) բռն-
ուեցաւ : Մայրը եւ քոյրը տեսնելով
որ տղան տաղտակամածին վրայ ին-
կեր կը տապալակի եւ կը չարչարուի,
փոխանակ վերցնելու եւ անկողնի
վրայ պառկեցնելով հէք տղուն օգ-
նելու, սարսափի ճիչ մը արձակեցին
եւ մէյ մէկ անկիւն վազեցին :

5. Այս տեսակ անհամար դէպքեր
կը պատահին ամեն օր, եւ թերեւս
ընթերցողը ինքը իր յիշողութենէն
կրնայ քաղել այս պատմուածներէն
աւելի հետաքրքրաշարժները, որոնց
ամենքն ալ կը ցուցնեն թէ շատ մը
անձինք, մանաւանդ կիներ, պարա-
գային համեմատ անիրազի վրայու,
պաղարիւնութիւն ցուցնելու, իրենք
գիրենք կառավարելու եւ պատրաստ
միտք ունենալու յատկութենէն զուրկ
են : Այդ մասնաւոր յատկութիւնը
դիւրութեան համար արթնամտութիւն

պիտի կոչենք : Արդ՝ արթնամտու-
թիւնը մտքի եւ սրտի այն վիճակն է
որ յանկարծա՛սա եւ անակնկալ վշտի,
վտանգի, զարմանքի եւ ուրախու-
թեան ժամանակ մարդս խաղաղ եւ
անվրդով կը պահէ :

6. Վերը մէջ բերուած առաջին օ-
րինակին օրիորդը եթէ արթնամտու-
թիւն ունենար, շատ դիւաւ կրնար
մարել երախային բռնկած քղանցք-
ները : Երկրորդ օրինակին մէջ ալ եթէ
մանկամարդ ազջիկը արթնամտու
լար, տարակոյս չկայ թէ նաւակը
չպիտի շրջէր : Նմանապէս երրորդ ու
չորրորդ օրինակներուն մէջ յիշուած
մանկամարդ կիները եթէ արթնա-
մտութեան տէր ըլլային, աւելորդ է
ըսել թէ պատահած վտանցը տեղի
պիտի չուենար : Ահա ուրեմն պատ-
ուական յատկութիւն մը զոր ազջիկ-
ներ եւ մանկամարդ կիներ պէտք են
աճեցնել եւ զարգացնել իրրու շատ
պիտանի նեցուկ մը իրենց առօրեայ
կեանքին : Արթուն միտք ունենալ,
ինքն իրեն տէր ըլլալ, յանկարծակի

գալով չչուարիլ եւ ինքզինքը չկորսնցնել, ահա իրենցմէ պահանջուածը:

7. Իրրեւ հակապատկեր վերոյիշեալ օրինակներուն կրնանք արձանագրել հետագայ դէպքերը որ կը ցուցնեն թէ ինչէ արթնամտութիւնը:

Ամերիկայի նահանգներէն մէկուն մէջ ժամանակաւ մարդուն մէկը իր կնոջ հետ մէկ տեղ կը բնակէր քաղաքէն հեռու առանձին տեղ մը, ուր շատ արկածալից կեանք մը անցուցին, որմէ կը քաղենք հետեւեալը: Անգամ մը կինը տանը մէջ միս մինակ եղած ատեն այն կողմերը ասպատակող ծանօթ աւազակ մը ներս մտաւ՝ տանը բնակիչները սպաննելու եւ ամեն բան կողոպտելու նպատակաւ: Կինը առանց պաղարիւնութիւնը կորսնցունելու շատ քաղաքավարութեամբ հրաւիրեց աւազակը որ սեղանին մօտենայ եւ մէկ երկու օղի խմէ: Մարդը առանց կասկած մը ունենալու՝ հրաւէրը ընդունեց եւ հրացանը վար դնելով սկսաւ օղին ճնկել: Ասոր վրայ կինը գոգին հրա-

ցանը յափշտակելով անոր կուրծքին ուղղեց, յայտարարելով թէ եթէ սեղէն երերայ կրակ պիտի ընէ: Աւազակը չյամարձակեցաւ տեղէն շարժիլ, եւ այս կերպով կինը բաւական ժամանակ շահեցաւ, մինչեւ որ էրիկը օգնութեան հասնելով վտանգը վերջացաւ: Տարակոյս չկայ թէ այս կնոջ արթնամտութիւնն էր որ թէ՛ իր տունը տեղը եւ թէ՛ կեանքը փրկեց:

8. Անգամ մը աղջկանց դպրոցի մը մեծ ծխնելոյզէն հրդեհ ծագեցաւ, երբ շէնքին մէջ քանի մը հարիւր ուսանողներ կային: Կրակը առջի անգամ տեսնողն էր վարժուհիներէն մէկը, որ փոխանակ «Հրդեհ կայ» պոռալով ամեն ոք ռաքի հանելու (ինչպէս շատ մը կիներ այդպիսի պարագաներու տակ պիտի ընէին), խորհեցաւ թէ՛ որչափ վտանգաւոր պիտի ըլլար եթէ բոլոր ուսանողները փախչելու փութալով զիրար կոխկռտէին: Անշուշտ շատեր խելակորոյս պիտի ըլլային, կամ պիտի վիրաւորուէին եւ կամ պիտի սպաննուէին: Ուստի առանց

արթնամտութիւնը կորսնցնելու յիշեալ վարժուհին կարգաւ դասարանները վագեց եւ իւրաքանչիւր վարժուհիի զատ զատ իմացուց վտանգը՝ աշակերաններէն ծածուկ կերպով Նոյն ատեն շատ կարճ ժամանակի մը մէջ ամեն մէկ վարժուհի կարող եղաւ իւր դասարանին աշակերանները կանոնաւոր կերպով շէնքէն զուրա հանել. այսպէս բնաւ մէկուն վտանգ մը չպատահեցաւ :

Գ. Աղջիկներ կան որ արթնամտութիւնը աւելի առնական յատկութիւն մը համարելով զայն իւրացնելու հոգ չեն տանիր: Բայց այդպէս չէ. նկարագիրը ուժովցնելու եւ ամրացնելու համար շատ պիտանի յատկութիւն մըն է, եւ իւրաքանչիւր աղջիկ պէտք է որ ունենայ զայն, սրպէս զի իր կոչումը լիութի կատարելու համար կազմ եւ պատրաստ ըլլայ: Անշուշտ ամեն աղջիկ անսովոր գործեր ընելու կոչուած չէ. բայց կեանքի մէջ անպակաս են այն պարագաները ուր արթնամտութիւնը անհրաժեշտ պէտք

մըն է. ամեն աղջիկ իր փորձառութեամբը գիտէ այդ:

10. Կան աղջիկներ որ ամենափոքր բանէ խրաչիրը, շուարիւր եւ ինչ ընդ լիքը չգիտնալ ձեւացնելը կանացի փափկութիւն կը համարին: Շատ անգամ ցաւով եւ զգուանքով դիտած ենք աղջիկներու այդ օրինակ անպատրաստամտութիւնը: Ուստի կը խրատենք որ իրենց մատաղ հասակին մէջ ջանան իրենք զիրենք կրթել եւ արթնամտութեան յատկութիւնը իրենց մէջ զարգացնել, վասն զի երբ տան ամիսներ ըլլան՝ անոր շատ պէտք պիտի ունենան:

«Ճշմարիտ կիրք»

Տ Ղ Ա Յ Ո Յ Բ Ա Ժ Ի Ն

Աշխարհի սկիզբէն ի վեր չէ եղած ժամանակ մը որ ուսման, գիտութեան եւ կրթութեան այնքան կարեւորութիւն տրուի եւ ուշադրութիւն ընծայուի, ինչպէս ներկայ դարս:

Գիտութիւնն ձեռք բերելու համար
ալ ա՛յն աստիճան զիւրութիւններ
արուած են հիմակ, որ ամեն տղայ
կրնայ գոնէ մասամբ մը զարգանալ
եւ անհրաժեշտ եղած ուսում ստանալ:

Գասազրքեր, պարզ աշխարհարար
լեզուով իրենց զնով զիւրամատչելի
են, էն աղքատ դասակարգին խկ,
անանկ որ տգէտ մնալն անհոգ, ան-
տարբեր, ծոյլ եւ թուլամորդ ըլլալու
նշան է:

Լուրջ կերպով խորհած էք արգի-
տութեան մլասներուն վրայ, գիտած
էք թէ տգէտը որքան յիմարական
խորհուրդներով լեցուցած է իր միտ-
քը, որքան ծուռ եւ սխալ գաղա-
փարներ ունի իր պարտականու-
թեանց եւ ապագայ երջանկութեան
նկատմամբ:

Գիտէ՞ք կապալաշտ Հնդիկին, մեծա-
գոյն երջանկութիւնը ի՞նչ բանի մէջ կը
կայանայ. — օր մը գոմէշի փոխուիլ եւ
բարձր խոտերով ծածկուած դաշտի

մը վրայ պառկիլ, ուր չկան զինքը
խայթող մեծեր — այս է անոր ի-
տէալը:

Կրէ՞ծնլանտացին երբ հարցաքննես,
կ'ըսէ. ա՛խ ուրիշ բան չեմ ցանկար,
կ'ուզեմ առողջ մի մարմին եւ շատ
մը թռչուններ, ուտելու համար. այ-
սինքն ապրիլ եւ ուտել. այս է ար-
գէտին միակ նպատակը, նման անա-
սունի:

Գիտութիւնը սակայն, նման ամեն
ուրիշ ազնիւ ու թանկագին իրերու,
իրեն կեղծը ու խարդախեալը ունի.
շատ գրքեր կարդալը ճշմարիտ, զուտ,
անխառն գիտութիւն չէ. կարգացած-
նիս մեղի եւ այլոց օգտակար ընել —
այս է գիտութեան, ճշմարտութեան
ապացոյցը:

Ուստի, ինչպէս անխտիր ամեն
բան, գէշ կամ լաւ, օգտակար կամ
մլտասակար, ստամոքս լեցնելով ա-
ռողջութիւնը կը խանգարի եւ մարդս

հիւանդ կ'ըլլայ եւ ի վերջոյ կը մեռնի, նոյնպէս նաեւ տղայք ամեն գիրք չեն կարող կարդալ. պարտին ընտրութիւն ընել, կամ իրենց ծնողաց եւ ուսուցչաց յանձնարարած գրքերը պարտին կարդալ :

Միայն այսպէս ընելով կրնան յոյս ունենալ որ ստացած ուսում եւ գիտութիւն իրենց ապագայ յաջողութեան եւ երջանկութեան պիտի նրպաստէ եւ իրենք նաեւ այլոց հանգէպ օգտակար պիտի հանդիսանան :

Այսքան առայժմ, այս կարեւոր կէտիս վրայ. հիմակ պիտի ներկայացնեմ ձեզ մի քանի տղաքներ որ յաղթելով ամեն դժուարութեանց ուսում ու գիտութիւն ձեռք ձգեցին եւ նշանաւոր մարդիկներ եղան :

Հայնէ, ոստայնանկի որդի էր. հայրը մեծ ընտանիքի տէր, հազիւ օրական հացը կրնար ձարելու Հայնէ քանի մը դահեկան ունէր երբ համալսարան մտաւ եւ հազիւ թէ շարաթը երկու ամբողջ գիշեր կրնար քնանալ. 30

տարի ուսման հետեւեցաւ եւ եղաւ բրոֆէսոր :

Գասթօնչիօ, աղքատ երկրագործի որդի էր, եւ Սուրբ Գիրքը լատիներէնի թարգմանեց :

Անվացկօ, իր հօր հետ կը գործէր երկաթագործի խանութը մինչեւ 18 տարեկան եղաւ, սակայն իր ձիրքեր զարգացնելով, իտալացի բանաստեղծներէն մին եղաւ :

Ճօնաքն, որմնաղիր էր. գործած ատենը գրպանը գիրք մը ունէր եւ իր միտքը կը մշակէր ձեռքով աշխատած ատեն. նա եղաւ հռչակաւոր գրագէտ :

Թոմաս Միմբսոն, ոստայնանկի որդի էր եւ հօր հետ կ'աշխատէր, հայրը զիտելով որ տղան ուսման տուած է իր միտքը, արգիւեց գիրք ձեռք առնել եւ բոլոր օր կ'կոց (մէգիգ) նստել կու տար. տղան նորէն գիրք կարդալու ժամանակ կը գտնէր. հայրը

իր «անհնազանդ որդին» տունէն դուրս
ըրաւ Սիմիւսըն մտտակայ քաղաք մը
գնաց եւ իր արհեստով զբաղեցաւ.
գիրք փոխ կ'առնէր եւ միայն քանի
մը բոսլէ կը կարդար : Ի վերջոյ
լոնտոն գնաց, ոչ դրամ ունէր ոչ
յանձնարարական. գրպանին մէջ գտան
իր գրած մի յօդուած, ա՛յն աստիճան
գերազանց համարուեցաւ այս գրու-
թիւն որ նա յառաջ տարուեցաւ եւ
եղաւ Մաթէմատիքայի Բրոֆէսոր եւ
Ակադեմիոյ ընկերութեան անդամ :

Ուլիամ Հըթթըն, բուրդ մաքրողի
մը որդին էր. «Իմ խեղճ մայրս, կ'ը-
սէ Հըթթըն, գիրկը երախայ մը եւ
չուրջը միւս զաւակներն, ամբողջ օ-
րեր անօթի կ'անցնէր, եւ երբ ձեռքը
բան մը հասնէր, իր բաժինն ալ մեզի
կուտար» : Հըթթըն գուլպա հիւսողի
աչկերտ եղաւ, սակայն խելքը ուս-
ման էր տուած . սա եղաւ գրագէտ
եւ հնախուզական ընկերութեան ան-
դամ :

Էտմընտ Սթօն, 100 տարի առաջ
Արկայլի դուքսին պարտիզպանին որ-
դին էր, Օր մը դուքսը խոտին մէջ
Նեւտոնի Լատիներէն մէկ հատորն
գտնելով զարմացաւ երբ իմացաւ թէ
իր պարտիզպանին որդին, 18 տա-
րեկան, այդ խրդին գիրք կը կարդար
Երբ հարցուեցաւ թէ ինչպէս ուսած
է Լատիներէն, Էտմընտ պատմեց թէ
10 տարի առաջ ծառայէ մը ուսած
էր : Չբաւէ՞ր, կ'ըսէր Էտմընտ, լսի
գիրքն ճանչնալ լեզու մը սորվելու
համար : Երբ դուքսին պալատ կը
չինուէր, Էտմընտ նստած կը դիտէր.
ճարտարապետին կարկիրը եւ քանակը
իր ուշադրութիւնը գրաւեցին. հար-
ցուց եւ իմացաւ որ թուարանու-
թիւն կոչուած գիրք մը կայ, իսկոյն
ձեռք ձգեց գիրք մը եւ սորվեցաւ .
երբ երկրաչափութեան անուն լսեց,
ան ալ սորվեցաւ : Իմանալով որ Լա-
տիներէն լաւ գրեանք կան, սորվե-
ցաւ այն լեզուն, Երբ Գաղղիերէնի մէջ
ալ օգտակար գրքեր գտնուիլն իմա-
ցաւ, իսկոյն գնեց դասագիրք մը եւ

սորվեցաւ այն լեզուն . ի մի բան պարտիզպանին որդին եղաւ մեծ հեղինակ մը եւ գրեց շատ գրքեր :

Պրիթ , երկաթագործ էր , աղքատ ծնողաց զաւակ , միայն թաղային դըպրոց էր գացած հօր մահէն ետեւ անկէ ալ զրկուեցաւ , 15 տարեկան հասակին երկաթագործի աշկերտ եղաւ , հանրական գրատան գրքերէն սկսաւ փոխ առնել եւ ձմրան գիշերները անոնցմով զբաղիլ : Երկաթ ծեծած ատեն Յունարէն կը սորվէր օճախին վրայ գիրքը դնելով եւ անկէ կարգալով . նոր լեզուներ սկսաւ սորվիլ , յետոյ փիլիսոփայական գրքեր — միշտ արհեստով զբաղելով : Օր մը նետեց մուրճը եւ գնաց ուրիշ տեղ եւ սորվեցաւ Գաղղիերէն , Սրաներէն , Գերմաներէն եւ Իտալերէն , երկու տարուան մէջ . նորէն անցաւ երկաթագործի սալին առջեւ եւ մուրճը ձեռքը առաւ : Հնախօսական ընկերութեան անդամ եղաւ . այս երկաթագործի որդին որ 50 լեզու կրնար

« քիչ կամ շատ դիւրութեամբ կարգալ եւ հասկնալ » :

Ճշմարիտ ուսումնական , Ամենիմաստին առջեւ կը խոնարհի : Հազար տարի առաջ Ալքալին իմաստասէրն ըսած է . « Բրքան բարձր ելլես այնքան կ'ընդարձակի տեսարանիդ հորիզոն , լեռան մը ետին յանկարծ ուրիշ բարձրաբերձ լեռ մը կը տեսնես : Ուստի մի սիքանար քիչ մը գիտութեամբդ այլ խոնարհ , միշտ խոնարհ եղիր » :

ԼՈՒՑԿԻԻ ԽՆԳԻՐՆԵՐ

Այս խնդիրներ լուծելու համար պէտք է ունենալ շատ մը փայտէ լուցկիներ , նոյն մեծութեամբ կտրուած . ցորենի հասկ ալ կըլլայ : Տրուած ձեւը սեղանին վրայ շինէ լուցկիներով եւ ապա , անոր դիմացը շինէ , լուցկիներով , պահանջուած ձեւը :

Ա. Ձեւ

15 լուցկիէ բաղկացեալ այս 4 բառակուսիներն 5 բառակուսիի վերածել, միայն երկու լուցկիի դիրքը փոխելով :

Բ. Ձեւ

24 լուցկիէ բաղկացեալ այս 9 բառակուսիներն 4 բառակուսիի վերածել, միայն 8 լուցկիի դիրք փոխելով :

Գ. Ձեւ

22 լուցկիէ բաղկացեալ այս 8 բառակուսիներն 5 բառակուսիի վերածել, միայն 4 լուցկիի դիրք փոխելով :

Դ. Ձեւ

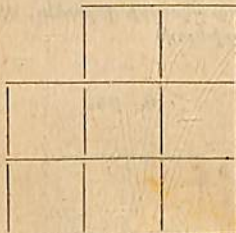
12 լուցկիէ բաղկացեալ այս 4 բառակուսիներն 3 բառակուսիի վերածել, միայն 4 լուցկիի դիրք փոխելով :

Ե. Ձեւ

Սեղանին վրայ 3 հատ լուցկի կայ այս դիրքով. մէջտեղի լուցկին տեղափոխել առանց զայն տեղէն շարժելու:

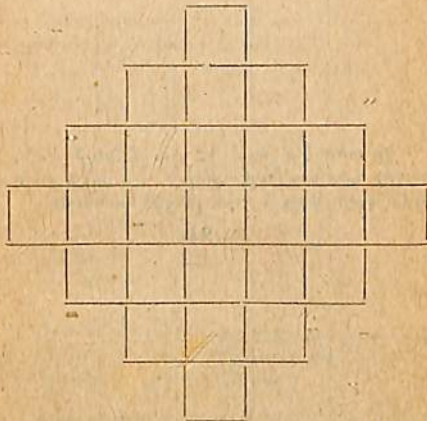
Զ. Ձեւ

Ա 22 լուցկիէ բաղկացեալ այս 8 բառակուսիներն 7 բառակուսիի վերածել, միայն 2 լուցկիի դիրք փոխելով:

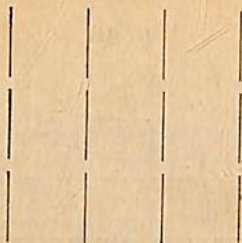
Բ. Այս նորակազմ 7 բառակուսիներն 5 բառակուսիի վերածել, միայն 2 լուցկիի դիրք փոխելով:

Կ. Ձեւ

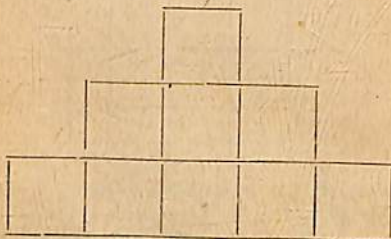
Այս ձեւն շինելէ ետեւ սոյն 25 բառակուսիներէն 12 հաւասարակողմ բառակուսիներ կազմէ, միայն 16 լուցկիի դիրք փոխելով:

Ը. Ձեւ

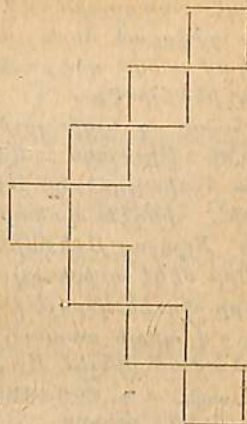
Կը տեսնենք այս 12 լուցկիներն, օ՛ն, 3 լուցկիի զիրք անյպէս փոխէ, որ աջէն ձախ եւ վերէն վար միշտ 4 հատ լուցկի գտնուին:

Թ. Ձեւ

Եթէ տասը լուցկի վերցնելու ըլլաւ պիտի ունենաւ փոխանակ 9 բառակուսիի միայն 4 հաւասարակողմ բառակուսիներ:

Ժ. Ձեւ

Երբ 12 լուցկիի զիրք փոխելու ըլլաւ պիտի ունենաւ 9 բառակուսի որ պիտի ներկայացնեն գեղեցիկ, կրկնակ մի խայ:

Ահաւասիկ զուարճալի եւ հրահանգիչ ժամանց մը:

Տուփ մը փայտէ լուցկի առէք. 10 փարա առալով, եւ լուծեցէք այս 10 խնդիրներ:

Երբ լուծէք խնդիրներն, պէտք է

միայն նախ խնդրիրն ձեռք գծէք, Ընչ ինչպէս օրացոյցին մէջ դրուած է, եւ պահանջուած ձեռն ալ անօր զիմացը կամ տակը գծէք եւ ստորագրելով ինձ զրկէք :

Տասը հասն ալ ճշգիւ լուծողը պիտի ընդունի Բիւրակն , մէկ տարի , հինգ հաս ճշգիւ լուծողը Աւեսաքեր , մէկ տարի , հինգէն պակաս լուծողը կընդունի Տղայոց Աւեսաքեր , մէկ տարի : Երբ մէկէ աւելի ըլլան ճշգիւ լուծողները, իրեն կօրոշէ թէ Մրցանակները ո՛վ պիտի ստանայ :

Պայմանաւած մինչեւ Ս. Զատիկ
Հասցե. — Գ. ՊԱՂՏԱՍԱՐԵԱՆ
ՊՐՈՒՍԱ.

ՄՐՅԱՆԱԿԻ ԲԱՇԽՈՒՄ

Անցեալ 1903 տարւոյ Օրացոյցին խնդիրները լուծեցին հետեւեալք :

1. Յակոբ էֆ. Ամպուրեան, Կազրկէօլ համամ, 1 խնդիր:
2. Սարգիս էֆ. Կովներեան, Եօզղատ, 1 խնդիր:
3. Արմենակ էֆ. Փեշումալճեան, Տօպրիչ, 1 խնդիր:
4. Անանուն ոմն, Եօզղատ, 1 խնդիր:

5. Օր. Մաքրուհի Մ. Գալուստեան, Եօզղատ, 3 խնդիր:
6. Միսակ էֆ. Մնակեան, Պրուսա, 3 խնդիր:
7. Յովհաննէս էֆ. Պոտիկեան, Եենիճէ, 4 խնդիր:
8. Գեորգ էֆ. Լօշխաճեան, Այնթապ, 4 խնդիր:
9. Եաղուպ էֆ. Եաղուպեան, Պօլիս, 4 խնդիր:
10. Գառնիկ էֆ. Պէյլերեան, Շապին Գարաշիսար, 6 խնդիր:
11. Յակոբ էֆ. Տեմիրճեան, Տիարպէքիր, 7 խնդիր:
12. Յովհաննէս էֆ. տէր Նիկողոսեան, Պրուսա, 10 խնդիր:
13. Եղուարդ էֆ. Պօզաճեան, Արապկիր, 12 խնդիր:
14. Արմենակ էֆ. Խ.Թէվրիզեան, Խարբուրդ, բոլոր խնդիրներ.

Հետեւապէս կ'ընդունի.
ԱՐՄԵՆԱԿ Է Գ. Խ. ԹԵՎՐԻԶԵԱՆ Ի Խարբուրդ Առաջին մրցանակ, որ է ոսկեգօծ Աստուածաշունչ մը եւ հրապարակու գովեստ իբր ամենալաւ կերպով խնդիրներն բացատրող եւ լուծող: Երկրորդ մրցանակն ընդունեց ոսկեգօծ Աւետարան մը եղուարդ էֆ Պօզաճեան յԱրապկիր: Իսկ երրորդ մրցանակն ոսկեգօծ Երգարան մը, Յովհաննէս էֆ. Տէր Նիկողոսեան, Ի Պրուսա:

ՈՒՍՈՒՑԻԶՆԵՐՈՒ ԲԱԺԻՆ

1. Առեւտուրի մէջ մարդիկ կան որ ծնած են առեւտուրի մարդ. արուեստներու մէջ ալ կան այնպիսիք, որք արհեստաւոր են ծնած : Ուսուցիչներու համար ալ կ'ըսուի . սա մարդը վարժապետ ծնած է :

2. Ուղիղ թէ սխալ ըլլայ աս , սա ճշմարիտ է թէ ուսուցչութիւն՝ արուեստներուն արուեստն է , ճշմարիտ պսակն է ամէն արուեստից . եւ ուրիշ ոչ մի արուեստ կը պահանջէ աւելի բարձր ճարտարութիւն եւ աւելի խոր հմտութիւն քան ուսուցչութիւն , որ է արուեստ՝ նկարագիր կազմելու :

3. Ինչպէս ձիրքեր չեն որ մարդս ուսուցիչ կընեն . մասնաւոր պատրաստութիւն , կրթութիւն պէտք է ուսուցիչ ըլլալու համար : Շատ տեղեր վարժապետանոցներ կան , ուր միայն ուսուցիչ կը պատրաստուին : Մենք չունինք այս կարգի վարժարան , ուստի հոս մի քանի

հրահանգ կուտանք Գասապեանի «Դպրոցավարութիւն» մեզ առաջնորդ բռնելով :

4. Ուսուցիչէն կը պահանջուի նախ եւ առաջ քաջ հմտութիւն , կատարեալ գիտակցութիւն եւ թարմ ծանօթութիւն բոլոր այն առարկաներուն ու նիւթերուն վրայ զորոնք պիտի ուսուցանէ :

5. Աշակերտ վստահ ըլլալու է թէ՛ իրր ուսուցիչ աւանդած դասերուն քաջ հմուտ է , ասով կը շահի աշակերտաց յարգանք , վստահութիւն , հնազանդութիւն . մէկ խօսքով աշակերտին կամք կը հպատակի ուսուցիչին , սիրտ կուտայ անոր , ղէկ յանձնուած է ուսուցիչին ձեռք :

6. Ուստի հմտութիւն է դպրոց կառավարող զօրութիւն , ասով վարժապետ աղղեցութիւն կունենայ աշակերտաց վրայ , իրենց բոլոր յարաբերութեանց եւ պարտականութեանց մէջ . եւ կարգապահութեան հիմերը կը ձգէ վարժարանին մէջ :

7. Ուսուցիչ մը որ նախ լաւ

տպուռութիւն կը ձգէ աշակերտաց վրայ, որ մը յանկարծ կը կորսնցունէ իր ազգեցութիւն . ինչո՞ւ , քանզի աշակերտաց մին թուարանական խնդիր մը կը ներկայացնէ, զոր վարժապետը սխալ կը լուծէ . ծօ՛, վարժապետը բան չգիտէր կոր , կսկսին տղայք միմեանց փսփսալ, ալ երթաս բարով կարգապահութիւն , ալ խերն տես դպրոցին :

8. Ընդհակառակն եթէ ուսուցիչ, որ չունի լաւ հմտութիւն, իրեն սովորութիւն ընէ աւանդելիք դասերն նախ լաւ իւրացնել , թէեւ խիստ պարզ եւ մանկական ըլլան անոնք, եւ առանց գրքին կապուած ըլլալու դասախօսէ , շուտով պիտի շահի աշակերտաց յարգանք , սէր եւ սիրտ :

9. Շատ ուսուցիչներ լաւ դիրքի տէր են եղած օրական ընթերցումով ճոխացած եւ թարմացած հմտութեամբ . թծրմ, նոր, քաղե, այս է որ կը պահանջուի , հինցած , պայաք բաներ նորէն եւ նորէն տաքցնելով մատակարարել, աշակերտաց զգուանք

կը պատճառէ. կատեն ուսումը դպրոցը իբր բանա կը նկատեն :

10. Բրօքէսորի մը հարցուեցաւ թէ ինչո՞ւ ժամերով կը պատրաստէ այն դասեր , զորս տարիներով աւանդած էր : Կուզեմ որ ըսաւ, աշակերտներս հոսող առուակէ խմեն եւ ոչ թէ կայուն ջրակոյտէ : Ահա պայման ճշմարիտ ուսուցման եւ աշակերտաց սըրտերն գրաւելու :

11. Հմտութենէ զատ ուսուցիչ ունենալու է ճարտարութիւն դպրոց վարելու եւ ուսուցանելու : Հմտութիւն ուրիշ բան է եւ գիտցածն ուսուցանել, աւանդել ուրիշ բան. ամէն մարդու գործ չէ այս . նոյնպէս նաեւ դպրոց կառավարելու համար բաւ չէ որ գիտնայ ուսուցիչ թէ աշակերտք ինչպէս վարուելու են վարժարանին մէջ եւ ժամանակնին ինչպէս անցընելու են , հապա պէտք է գիտնայ կերպը եւ միջոցը գործադրել տալու , ինչ որ պարտին ընել եւ ինչ որ կը պահանջուի աշակերտէն :

12 Ասով միայն կապահովուի դըպ-

րոցին կարգապահութիւն . դպրոց նման ժամացոյցի , կոկոխ գործել , ներքին մղումով , ոչ թէ արտաքուստ ճնշելով , քաշելով , քշելով :

13. Այս ճարտարութիւն սորվելու է . ուսուցիչ իր արհեստին այս ճիւղ լաւ ուսանելու է . Առաջնորդուելու է , յաջողակ պաշտօնակիցներու փորձառութենէն օգուտ քաղելու է , վարժապետութեան հիմնական սկզբունք ուսումնասիրելու է :

14. Սակայն հմտութիւն եւ ճարտարութիւն անօգուտ կը դառնան եթէ ասոնց չընկերանար սրտի ոյժ , այսինքն սէր առ ուսանողս : Աշակերտք տարբեր բնասութիւն ունին , եւ ամէն մէկուն հանգամանք ուսումնասիրելով , ըստ այնմ կառավարելու է . բռնութիւն երբեմն հարկաւոր կ'ըլլայ , սիրոյ առջեւ սակայն ամեն զլուխ կը խոնարհի . սիրոյ նման սանձ չկայ , տղայոց կառավարման վերջին միջոց սէր է : Այս սէր ոչ թէ արժանաւորին , այլ կարօտին ցոյց տալ հարկ է :

15. Ի վերջոյ ուսուցիչ միշտ յիշելու է իր աշակերտութեան օրեր . ուրով նաեւ կրնայ գործադրել սակեղէն կանոնը . ինչ որ կուզէք որ ուրիշներ ձեզի ընեն , դուք ալ անոնց անանկ ըրէք :

ԳՊՐՈՑԱԿԱՆ ՏԱՍԵՍԱԲՈՒՆԵՍՑ

1. Արձակուրդի վերջերք , դպրոցի վերաբացումէն առաջ , կրաջրել տալ պատերը , թէ՛ հաճոյատեսիլ , զուարթ երեւոյթ մը տալու համար դպրոցին , եւ թէ մանաւանդ սպաննելու համար միջրոպներն այն տարափոխիկ հիւանդութեանց (կարմրախտ , եւ ըն.) որ կրնան պատահած ըլլալ դպրոցին մէջ :

2. Ամէն օր տախտակամածներուն եւ կարասիներուն փոշին առնել տալ քսց լաթով . նոյնպէս պատուհաններունը՝ քանի մը օրն անգամ մը : Իսկ շաքաթը մէկ անգամ ջրով եւ հականեխականով մը սրբել տալ տախտակամածներն եւ տարին զոնէ երկու անգամ ալ պատերը :

3. Ճեմիչները շատ մաքուր պահել տալ :

4. Հանգիստներու, զրօսանքներու միջոցին, երեկոյեան արձակուրդէն վերջ պատուհաններն եւ դռները բանալ տալ որպէս զի օդը մաքրուի : Եւ այս, ո՛չ միայն օդը տաք եղած ատեն, այլ ամեն եղանակի մէջ : Նոյն իսկ ձմեռն աւելի կարեւոր է այս զգուշութիւնը, որովհետեւ ջերմոցները կ'սպառեն դասարանին թթուածինին կարեւոր մէկ մասը : — Ըսենք այս առթիւ թէ դասարանին տաքութիւնը պէտք է պահուի 12էն 15 աստիճան :

5. Թոյլ չտալ երբեք որ աշակերտները թքնեն տախտակամածին ու սանդուղներուն վրայ : Դասարանին մէջ թքնել՝ յարգանքի պակասութիւն մ'է դասարանին հանդէպ . եւ յետոյ, թուքը ցամքելէ վերջ՝ հիւժախափ փոխանցման միջոց մը կ'ըլլայ :

6. Ամէնամեծ մաքրութիւն պահանջել . ազատութիւնը վտանգաւոր է առողջութեան համար, ու մա-

նաւանդ աղոց առողջութեան : Հարուստ ըլլալու պէտք չկայ մաքուր ըլլալու համար. դաստիարակը խստապահանջ պէտք է ըլլայ բոլոր սշակերտաց մաքրութեան մասին : Երբ առաւօտուն սղաք դպրոց կուգան, դաստիարակը պէտք է քննէ անոնց իւրաքանչիւրին դէմքին, մազերուն, ձեռքերուն եւ հագուստին մաքրութեան աստիճանը : Հազուադէպ չէ մեր վարժարաններուն մէջ գտնուի ազտոտ ձեռքերով, սեւցած եւ մազիլի նման եղունգներով, կեղտոտ վիզով աշակերտներ, մեծ թէ պզտիկ : Շատ աշակերտներու ականջները դարչելի կերպով ազտոտ են եւ գէջով լեցուն : Չանագան երկիրներու բժշկական տեղեկագիրները կը հաստատեն թէ դպրոցականներու գրեթէ մէկ քառորդին լսողական զործարանն առողջ չէ . ասոր գլխաւոր պատճառներէն մէկն է գէջին գիզուիլը : Աշակերտներ կան որ բերանին բաց կը պահեն, կամ թէ զրուցատրութեան ատեն բառերը սխալ կը լսեն. յա-

ճախ ականջի անուաքութեան, եւ կամ անյարմար դիրքի պատճառացուրա օղի հոսանքներէ առաջ եկած հարբուխներու զոհեր են անոնք: Տքգ. Ժավալ կը յանձնարարէ՝ դպրոցական տարւոյն սկիզբը՝ անջատ բառերու զրուցատութեան միջոցաւ զատել ականջի ծանրութիւն ունեցող աշակերտներն եւ առջեւի նստարաններուն վրայ նստեցնել զանոնք:

Եթէ աշակերտներն անհոգ են իրենց ականջներու մաքրութեան մասին, ա՛լ աւելի անհոգ են իրենց ականներու մասին. ամէն առաւօտ եւ իւրաքանչիւր ճաշէ վերջ բերանը ցօղուել, ակոսները խօզանակով մը կամ կարծր լաթով մը լուալ՝ ձեռքերն եւ դէմքը լուալու չափ սովորական բան մը պէտք է ըլլայ մեր տղոց համար:

Ու չի բաւեր որ տղաք հոգ տանին դէմքին, ձեռքերուն, վիզին մաքրութեան. ամբողջ մարմնոյն մաքրութիւնն անհրաժեշտ է առողջութեան համար. դաստիարակները պարտաւոր

են պահանջել. աշակերտաց ամբողջ մարմնոյն եւ հագուստներու մաքրութիւնը: Ոտքերու մաքրութիւնը մանաւանդ շատ կարեւոր է. ամառը՝ շատ դպրոցներու դասարաններուն մէջ տիրոջ գարշահատութեան պատճառը օտից անմաքրութիւնն է:

7. Մարմնոյն մաքրութենէն վերջ նկատելի գլխաւոր բանը՝ աշակերտաց առողջութեան տեսակէտով՝ զգեստներն են, ու ասոնց մէջ ալ մասնաւորապէս կօշիկը: «Հիւանդութեան շատերը օտքէ պաղ առնելէ առաջ կուգան» կ'ըսեն. մասնաւորապէս տղոց համար ճշմարիտ է այս. սարմուճակ չունեցող տղաք պէտք է փոխեն կօշիկին դպրոցին մէջ: Դպրոցին մաքրութեան տեսակէտով ալ պէտք է որ տղաք փողոցի ցիխը չրերեն դպրոցի սանդուխներուն եւ տախտակամածներուն վրայ:

8. Մասնաւոր ու շարքութեան առարկայ պէտք է ըլլայ նոյնպէս տղոց մարմնոյն դիրքը. աչքերը զիրքին կպցնել՝ կարդալու ատեն, գրասեղա-

նին վրայ հակիլ կորաքամակ եւ կուրծքը փակցնել գրասեղանին՝ գրելու առեն; շատ սովորական թերութիւններ են մեր գպրոցներուն մէջ, նոյն իսկ այն գպրոցներուն մէջ՝ որ անագին զոհողութիւններով շինել տուած են յենարանաւոր գրասեղան նստարաններ: Պէտք է խստիւ արգիլել՝ անդադար ու անձանձրոյթ՝ մարմնոյ այս յոռի դիրքերը: Ազէկ է որ աշակերտները ձեռքերնին կոնակնին տարած նստին կամ կենան:

9. Բայց եթէ պէտք է արգիլել մարմնոյ յոռի դիրքերը, պէտք չէ պահանջել մարմնոյ անշարժութիւն, մանաւանդ կրտսեր դասարաններու մէջ. տղան որքան պզտիկ ըլլայ, այնքան աւելի շարժման պէտք ունի: Ֆիզիքական գործունէութիւնն իր զանազան արտայայտութիւններով պէտք չէ արգիլուի դասարանին մէջ. ընդհակառակն, այդ բնական պէտքին պէտք է գոհացում արուի, ի հարկին պէտք է գրգռուի այն՝ նիւթական եւ մանկավարժական յարմար կազմա-

կերպութեամբ. աշակերտները տարբեր աարբեր խառնուածքներ ունին, ու ամեն խառնուածք իր ուրոյն պահանջումները ունի, պէտք է նախ ճանչնալ իւրաքանչիւր խառնուածք եւ գոհացում տալ ամէն մէկ խառնուածքի պահանջումներուն, խժողութեանտապահ մէ այն դաստիարակն որ կը պահանջէ աշակերտներէն բարեւրնած ու բերանը կղպած մտիկ ընել իր վարդապետական դասախօսութեանց. անդադար չարժիլ ու խօսիլ ուզող «անտակ» աշակերտներ, ու ասոնց քով քարկացրտ, ծոյլ, ստախօս, անհնազանդ աշակերտներ չեն պակսիր անշուշտ բայց ատոնք կարեկցութեան արժանի հիւանդներ են որք կը կարօտին համբերատար դարմանման մը, ու հո՛ս է դաստիարակին արժանիքը, հո՛ս է որ կ'որոշուի արդի մանկավարժութեան պահանջած բնախօս. հոգեբան դաստիարակն:

10. Ճանչնալ իւրաքանչիւր աշակերտի խառնուածքը, ճանչնալ ամէն մէկ խառնուածքի պէտքերն ու գոհա-

ցում տալ անոնց, բանաւոր միջոցներով
արթնցնել, ցնցել քնացող ազաքը, որոց
աչաց հուրն է մարեր, հանդարտեցնել
փոքրիկ անզուսպներն որք խօսք չեն
հասկնար, այս կը պահանջուի այսօր-
ուան դաստիարակէն՝ Փիզիքական
դաստիարակութեան տեսակէտով :
Իրմէ պահանջուածն ի գործ դնելու
միջոցներն ունի՞ սակայն դաստիարա-
կը : Ո՛չ բոլորովին, անշուշտ. բայց
ամէնէն կարեւորը, ազոց խառնուած-
քը ճանչնալ ու այդ խառնուածքի
պահանջքը գոհացնելու միջոցներուն
անդեակ ըլլալն է. կ'ուզեմ անգամ
մ'ալ կրկնել հոս թէ երբ կը թերա-
նանք մեր բնախօս-հոգեբան դաս-
տիարակի պարտականութեանց մէջ,
հարիւրին իննսուն անգամ պատճառը
մեր անխղճութիւնն է. նախ մեր ան-
խղճութիւնը դարմանենք, այն ատեն
մեր չգիտցածը սովորելու եւ մեր
սովորածն ալ գործադրելու միջոցները
պիտի գտնենք: Պատասխանատու-
թեան զօրաւոր գզացումը մեծա-
գոյն առաքինութիւն է ընկերական

մարդուն, եւ դաստիարակին՝ որ ըն-
կերական մարդը կը կերտէ :

Յ. Թ. ՀԻՆԿԼԵԱՆ

Հ Ա Ր Յ Ա Ր Ա Ն

Տիկ. Ե. Դաւթեան. — Երբ նսրէն
պատահի՞ որ փոքրիկներ քիթերնուն
մէջ քար, կուտ եւլն տանին եւ չկըր-
նան դուրս հանել գոցեցէք քթին
միւս ծակ մատովը, փչեցէք ուժ-
գին ազուն բերնին մէջ. սովորաբար
քարը կուտը եւլն. դուրս կ'ելլեն.
հակառակ պարագային զիմեցէք
բժիշկին — եթէ, սակայն, սա գիտ-
նայ հանել :

Սպասուհի. — Կանգեղից պատ-
րոյգ երբ ա՛յնքան կարճ է որ չհաս-
նի քարիւղին կամ ձէթին, եւ չես
կրնար անմիջապէս նոր պատրոյգ
գտնել, կտրէ պատրոյգին լայնու-

թեամբ կտաւի կտոր մը. կարէ զայն պատրոյզին ծայրը . ասով ամբողջ պատրոյզ կրնաս գործածել :

Պ. Յ. Ն. — Եթէ կաթուածի տրամադիր, յարմար ըլլալ կը կարծէք, պարտիք կերուխուսի մէջ խիստ չափաւոր ըլլալ . ոգելից ըմպելիք, սիկար եւն. պարտիք մտռնալ. մտաւոր աշխատութեանց, շարժման, հանգստեան, քնոյ եւ արթնութեան մասին պատշաճն գիտնալ եւ կատարել : Մանաւանդ պառկելէ առաջ չպարտիք ստամոքս ծանրարեռնել . կիրքէ, գրգռումէ զգուշացէք . ո՛չ տաք, ո՛չ պաղ, միշտ բարեխառն . հանգերձներն թոյլ պէտք է ըլլան . մանաւանդ նեղ օձիկներէ եւ փողկապներէ զգուշացէք : Կաթուած երբ պատահի պէտք է խկոյն արիւն առնել եւ բժիշկ կանչել :

Օր. Յ. Ա. — Մի վախնաք . առանց հազ եւ կուրծքի ցաւ ունենալու արիւն թքնելն վտանգաւոր բան մը չէ :

Թէեւ չեմ ըսեր թէ բժիշկի չղիմէք :

Ծերուկ. — Քաջ եղիր, դեռ շատ տարիներ կրնաս ապրիլ . անխտնը եփէ Լեօպէք շեֆերով անուշցուր, խմէ խուխը կը քակէ. Կիւլեօյի կուտրոն — խաթոան — կրնաս գործածել : Չեռքերդ օրը քանի մ'անգամ 15 րոպէ տաք ջրոյ մէջ դիր, շնաչուութեանդ դիւրութիւն կուտայ :

Տիկ. Վ. Տ. — Երբ «արիւն դուխ զարնելով», ինչպէս կրտէք, դիտուցաւ ունենաք. թարմ լեմոն մը կտրելով բազկերակիդ վրայ կապէ. այս օգտակար է նաեւ «մարտդներն» սթափեցնելու :

Ս. Ս. Ա. — Երանի թէ ձեզ նման շատեր գանուէին . նպատակնիդ լաւ է. սակայն կարծեմ պէտք է սապէս որոշոււմ ընել. — «Միայն մեկ անգամ պիտի անցնիմ այս աշխարհէս, ուստի ինչ բարիք որ կրնամ ընել իմ ընկեր արարածներուս, պարտիմ հի-

ւնակ ընել, քանզի այլեւս աշխարհէս
անցնելիք չունիմ :

Ուսուցիչ. — Ռուսօ կըսէ. տղայոց
է՛ն վտանգաւոր ժամանակն է մինչեւ
անոնց 12րդ տարին, զի այդ միջոցին
մէջ է որ մտութիւնք ծլիլ կսկսին :
Ուստի ճշմարիտ դաստիարակ մը , ոչ
թէ ծիւերն փրցնելով գո՛հ ըլլալու է,
այլ որոնելով անոնց արմատ գտնելու
եւ հանելու է :

Երամիւթս. — Այո՛, շատ տեսնուած
եւ դիտուած բան մ'է. թէ անասունք
կախորժին երաժշտութենէ : Օձերու
թովիչներ Հնդկաստանի մէջ երաժշ-
տութեամբ զարմանալի ներկայացու-
ներ կուտան. փողոցներն չրժող գնջու-
ներն արջիբուռն պարել կուտան իրենց
խապոտ երգերով : Մինչեւ իսկ ոստ-
րէն կը բանայ իր երկու խեցեղէն
դռներն, երբ իր մօտ երաժշտական
գործիք մը ածուի :

Փաստաբան. — Ըստ անգլիական

օրինաց , մանուկը պարտի իր հօրը
կրօնքին հետեւիլ. ամուսնութենէ ա-
ռաջ եղած պայմանագիր , մանուկը
տարբեր կրօնի մէջ կրթելու , պար-
տաւորիչ չէ հօր համար . մինչեւ իսկ
յետ մահուան հօր, մայրը իրաւունք
չունի մանուկը ուրիշ կրօնքի մէջ
կրթելու :

Պ. Ն. — Հովանոցը գործածուիլ
սկսաւ 1775ին. կը շինուէր իւղոտած
մետաքսէ. կոշտ բաներ էին անոնք,
դժուար էր բանալ մանաւանդ երբ
թրջէր . խիստ ծանր էր եւ միայն
կանանց էր յատկացեալ :

Պատանիներ. — Այո՛, ցաւալի, խիստ
օղբալի է, ձեր նկարագրած մարմնա-
կան եւ մտային վիճակ. դպրոցներ,
մանաւանդ գիշերօթիկ վարժարան-
ներ վտանգաւոր տեղեր են եղած
պատանեաց համար , զի ոչ թէ հսկո-
ղութիւն չկայ այլ նաեւ այդ մարմին
միտք հոգի աւերող ախտին վրայ խօ-
սիլ եւ անկէ զգուշացնել ամօթ կը

համարուի : «Աշնան Տերեւներ» կարգացէք եւ հոն գրուած խրատներն կէտ առ կէտ ի գործ դրէք, եւ վստահ եղէք որ պիտի ըլլաք առոյգ, կայտառ պատանիներ :

Ընթացաւարս. — Երանի թէ վարժարաններէն, մանաւանդ աղջկանց վարժարաններէն իսպառ արտաքսուէին բոլոր այն ուսումներ եւ դիտութիւններ, որք գործնական կենաց համար անհրաժեշտ պէտք չեն. ասոնց համար ի զուր կը վստահութանկազին ժամանակ, Ձեր չէ յանձանք որ այժմ ի զուր կ'աշխատիք գործ գտնել. ճիշտ գործի մարդոց անհրաժեշտ պետք եղածէն շատ քիչ գիտութիւն ունիք. ճար չկայ, պէտք է ինքնօգնութեամբ պակասն ձեռք ձգել եւ առայժմ լսկ «Տացի բարա» շահելու համար տեղ մը մտնել. ո՛չ, բնաւ ամօթ մի սեպէք, մարհամարհէ՛ք, ո եւ է համեստ աշխատութիւն, խոնարհեցէ՛ք, եւ պիտի բարձրանաք — այս է բարձրացումի միակ ճանա-

պարհ. — Անգործ պարտելով պիտի մլեսաուիք, մանաւանդ մոլութեանց պիտի հետեւիք. շատ շիտակ է բանաստեղծին սա խօսք. —

«Ստատանան ծոյլին համար,
Ունի անթիւ, անհամար
Հրապուրիչ որոգայթ.
Օր մը եթէ հոն ինկար
Գուրս ելլելն է խիստ դժուար,
Վարձքդ ըլլայ «խղճի խայթ» :

Տօգբօր. — Արեան թունաւորման նորագոյն դարմանն գտած է Տօգ. Պարբօզ ի Նիւ-Եօրք. ֆօրմալին կը ներարկէ երակներուն մէջ :

Պասուելի. — Բրօֆ. Կրլֆ Ելից գրքին յիշած Փարաւոնին մուսկան գտած է. այս մուսկան ցարդ Ամենօֆիս Գ. Փարաւոնը կը կարծուէր, սակայն բրօֆէսօրը կը վստահացնէ թէ նա Մէնէֆթա Բ Փարաւոնինն է. սա է Ելից գրքին յիշած Փարաւոնը :

Գ. Գ. Ս. — Ձեռքերնուդ դողալն ,

եթէ ոգելից րմպելիքէ չէ յառաջ եկած, կրնայ բուժուիլ, ամէն օր 3-4 անգամ ձեռքդ մինչեւ արմուկդ, քառորդ ժամու չափ, պաղ ջրոյ մէջ դիր, եւ յետոյ բրդեղէնով մը լաւ մը չփէ, մինչեւ տաքնայ, յարատեւէ մի քանի ամիս :

Վարժուհի . — Մի սրտնեղիք, յիշեցէք որ դուք ալ մանուկ էիք, նա որ կը մոռնայ իր մանկութիւնն, չէ կարող ըլլալ լաւ ուսուցիչ :

Բահանայ . — Քարոզելն դժուար չէ, կատարելն, օրինակ ըլլալն է դժուար . մի ցանկաք ճոռովաբան ըլլալ, այս բնական ձիրք է . ամենուն չէ տրուած, Տէր Յիսուս Ձեզ օրինակ ըլլայ . ի՞նչ պարզ են Անոր քարոզներ . նմանեցէք մեղուին, սա կը մտնէ ծաղկին մէջ, կառնէ մեղր եւ կը տանի փեթակին մէջ կը դետեղէ, կը վերագառնայ ծաղկին, կ'առնէ նորէն մեղր եւ փեթակ կը տանի . Դուք ալ Սուրբ Գրոց մէջ մատէք —

Չայն լաւ ուսումնասիրեցէք — առէք անկէ մեղրը «հացն», ջուրն կենսայ», «փրկութեան գինին», «անխարդախ կաթը», եւ տարէք փեթակ — ձեր ունկնդիրներուն սրտերը — Այս է քարոզի գաղանիք :

Դաճնակահար . — Խոնաւութիւն կը մլնասէ դաշնակին լարերուն . չոր անդ զիր դաշնակդ . օդի հոսանք չըլլայ, փոշի, ասեղ, գնտասեղ, հացի փշրանք, կը մլնասեն, մանաւանդ դաստակներուն . Գիրք մի դնէր դաշնակին վրայ, ձայնը բամբ կըլլայ, երբ չես ամեր, կղպէ, փայլը պահելու համար հին մետաքս դաշկինակով չփել կը բաւէ, երբ դաստակ մը վեր չելլէր, նշան է խոնաւութեան :

Տիկին Ո. Տ. — Երբ ականջդ խօսի վստահ եղիր թէ պաղ ես առած եւ ճարը տես . պառաւներուն ըսածներուն ականջ մի կախէր, որոնք ականջը խօսելուն եւ ձեռքը — ափը — քերուելուն եւլն . տեսակ տեսակ

մեկնութիւններ կուտան :

Սկեպտիկ . — Միայն մեկ հարցում. Օ'ն ըսէ. հա՞ւր հաւկիթէն է գոյացած թէ հաւկիթն հաւէն. որ կողմ որ դառնաս առաջին հաւին կամ — եթէ կուզես — առաջին հաւկիթին արարիչ մը պարտիս ընդունիլ : Այդ է Աստուած :

Աճումն . — Մեզրը քնարեր է. պառկելէ առաջ 1-2 անուշի դգալ մեզր կեր, անուցիչ, արիւն շինող եւ ջիղեր հանդարտեցնող ալ է մեզր . մեզր կերէք :

Տիկիճ Շ. Մ. — Օղբ կը փոխանցէ ծաղկախտի միքրոպներն. ուստի եթէ վարակեալ թաղէն չէք կրնար ատեն մը հեռանալ, գոնէ թաղին վարակեալ կողմի պատուհաններն միշտ գոց պահեցէք :

Մայրիկ . — Տանդ մէջ պահէ շիշ մը Ամօնեաքի հեղուկ — աման է —

երբ մեղու, իշամեղու, մծեղ. կարիճ, օձ — առանց թոյնի — խայթէ, քսէ զեղէն եւ բորբոքում ու ցաւ իսկոյն կանցնին :

ԱՌՈՂՋԱՊԱՅԱԿԱՆ ՔԵՐԱԿԱՆ

ՄԱՐԶՍԵՐ

Շարժումը առողջութեան նպաստող կարեւորագոյն միջոցներէն մին է : Նա էն առաջ շնչառութեան եւ մարտդութեան կը նպաստէ որով նաեւ մարմնոյ սննդառութեան : Ապա անով մկաններն ու ջիղերն կը զօրանան եւ ի վերջոյ նա մեծ ազդեցութիւն ունի հոգեկան կենաց վրայ :

Օգտակար է

1. Կանոնաւոր, տարիքին եւ մարմնոյ զօրութեան համապատասխանող մարմնամարզ — շարժում — ընել :

2. Մարմնամարդ շարունակել մինչեւ քրանիլ . երբ մարմին քրանիլ սկսի, նշան է թէ ջերմութիւն յառաջ եկած է :

3. Ամէն մէկ մարմնամարդէ ետեւ քիչ մը հանգչիլ . հանգիստ՝ մկաններուն սպառած նիւթն նորէն կ'արտադրէ :

4. Ձի հեծնալ , բայց կերակուրէ առաջ, որով ախորժակ կը բացուի եւ մարտողութիւն կը զրգոտի :

5. Ձիարչաւէն ետեւ հանգչիլ , դէմք ու ձեռքեր լուալ եւ հանդերձներն փոխել :

6. Լողալու վարժութիւն ընել . որով մկաններն կը զօրանան եւ խորունկ ու կանոնաւոր շնչառութիւն յառաջ կուգայ :

7. Ման գալ բացօթեայ տեղեր , եղանակն ինչ որ ալ ըլլայ, այս թէ շարժում է եւ թէ թարմ օդի ներշնչում :

8. Լեռներու վրայ պտոյտ ընել , որով շնչառութիւնը կը կրթուի եւ սրտին գործողութիւնը կը նպաստուի :

9. Պտոյտի ատեն երբեմն հանգիստ եւ խոր շնչառութիւն ընել :

10. Չմշկել, թիալարել, առաջինով մարմին տոկուն կ'ըլլայ , երկրորդով կուրծքի մկաններն կը զօրանան եւ թոքերն խոր շնչառութեան կը վարժուին :

11. Գնդակ խաղալ, այս եւ ասոր նման անդամներն շարժման մէջ դնող խաղեր շատ նպաստաւոր են մարմնոյ ընդհանուր առողջութեան եթէ չափն զիտնանք :

Ապառուղք է

1. Ստամոքս լեցուն եղած ատեն կամ չափազանց շատ ջուր կամ ուրիշ ըմպելի խմելէ ետեւ մարմնամարդ ընել :

2. Չափազանց մարմնամարդ, աչխատութիւն եւ շարժում մնասակար է, շարժման եւ հանգստեան ճիշտ չափն եւ սահմանն դտնել — այս է խնդիր կարեւոր :

3. Մարմնոյ մասերն սեղմ հանդերձներով ճնշել, արեան շրջան եւ

չնչառութիւն կարգիլուին ասով ,
Սեղմիրան — քօրսէ :

4. Այնպիսի շարժումներ ընել որ
ոչ տարիքին եւ ոչ մարմնոյ կազ-
մութեան կը յարմարին, տարիքին եւ
մարմնոյ կազմուածքին համապա-
տասխան ըլլալու է շարժում եւ աշ-
խատութիւն :

5. Միայն մարմնոյ մէկ մասն զօ-
րացնող շարժումներ : Անանկ մարմ-
նամարդ ընելու է որ մարմնոյ ամէն
մի մաս անկէ նպաստաւոր ազդեցու-
թիւն կրէ :

6. Յոգնեցուցիչ աշխատութիւնով
սկսիլ, աշխատութիւն, շարժում առ-
տիճանաբար յառաջ տանելու է , եւ
ոչ թէ մէկէն ի մէկ բռն կերպով
սկսելու է :

7. Մարմնամարդի համար կատար-
ուած շարժում օրը ժամէ մ'աւելի
ըլլալու չէ, աւելին պաղատութիւն
յառաջ կը բերէ :

8. Զիով պտոյտ ըրած ատեն ոչ
ուտելու եւ ոչ խմելու է :

9. Երբ անզօր եւ կուրծքով տկար

ենք, պէտք չէ բարձր լեռներ ելնել ,
քօնզի շնչասպառ եւ քրտնաթոր
լեռան գլուխ կը հասնինք :

10. Կէս գիշերներ կամ ամբողջ
գիշերներ պարելն խիտա վնասակար
է, մանաւանդ երբ տեղը փոշիոտ է,
սրաի խանգարում—յանկարճամահ—
եւ թոքերու գործողութեան աւերում
— թոքախտ ասոր հետեւանք են :

11. Թիւալարել եւ լողալ չափաւոր
կերպով, երբ անցնի չափ, սրաի հի-
ւանդութեանց պատճառ կ'ըլլան :

12. Տեղ մը հասնելու համար, —
չողենալին, կառախուժին — չափա-
զանց աճապարելն մահաօրիթ է. չա-
տեր ինկած եւ մնած են :

13. Իդական սեռին մարմնոյ կազ-
մութիւն արականէն շատ նուրբ ըլ-
լալով, անոնց համար շարժման եւ աշ-
խատութեան թէ չափն , թէ եղա-
նակն եւ թէ տեւողութիւն անուա-
կանէն տարբերելու է :

—
ՀԱՆԳԵՐՉ

Օղին եւ կլիմային ազդեցութենէն

զմեց պաշտպանելու եւ մարմնոյ ջերմութեան կորուստը արգիլելու համար հանդերձ կը հազնինք. հանդերձներն թէ չափազանց քրտինք պատճառելու չեն եւ թէ մեր ջերմութիւն անանկ վիճակի մէջ պահելու են որ դուրսի օդէն ազդուելով պաղատութիւն արգիլուի : Եղանակին, հովին տեսակին համեմատ պէտք է հանդերձներ կարգադրել, մարդս պէտք է իր հանդերձներուն մէջ հանգիստ գտայ. նախ հանդերձ պէտք է մարմին պաշտպանէ, ապա մարմնոյ գործողութեանց արգելք չըլլայ եւ էն վերջ մօտան նկատողութեան անուի :

Օգտակար է

1. Ներքին հանդերձներն անանկ նիւթէ շինել որ մարմնոյն քրտինքը ձծեն եւ պաղէն պաշտպանեն :

2. Ամեն գիշեր, գիշերուան երկայն շապիկ — գիշերանոց — հազնիլ. վերէն մինչեւ ստից կրունկ, օրուան շապիկը հանելով եւ օդի ենթարկել : Գիշերանոց ոչ թէ ծալլել եւ բարձին

տակ դնել, այլ ամբողջ օր օդին մէջ կախել :

3. Լայն հանդերձներ, որ տաքցնող նիւթէ շինուած ըլլան : Շատ ցուրտ ատեն կրկին հանդերձ հաշնիլ :

4. Մերկ մարմինին վրայէն Ֆանելա հազնիլ, մանաւանդ եթէ բացօդայ տեղեր պարտիս աշխատիլ :

5. Ամառը բայց գոյն հանդերձ հազնիլ, պատճառն յայտնի է, վիզը բուրբոլէն ազատ թողուլ, արեան շրջան վիզին մեծ երակներէն չարգիլելու համար. կաթուածի ենթականերն մանաւանդ այս կէտ ուշադրութեան անուելու են :

6. Կուրծքը շրջապատող հանդերձներ անանկ յարմարելու են որ սիրտ եւ թոք աղւոր գործել կարենան, մանաւանդ մանկական հասակին մէջ : Թոք պարտի խոր շնչառութիւն ընել որ գօրանայ : Թոքախտ, հիւժախտ, — վերէմ — այս կանոն զանց ընելէ կուգայ :

7. Ամառը բամպակէ եւ ձմեռը

մորթէ ձեռնոց զնել : Տախտաներն
առաձգական լարերով — ասկը —
հաստասել :

8. Չմեռը բրդէ, ամառը բամպակէ
գուլպոյ հագնիլ, եւ ամեն օր փո-
խել, եթէ ոտք քրտնին . այրերուն
գուլպան մինչեւ զարշապարին ու
ձունկին մէջ տեղ հասնելու են. կա-
նանցն մինչեւ ձունկէն ալ վեր :

9. Ոտքը կօշիկին մէջ հանգիստ
ընելու է եւ մէջը շարժելու միջոց
ուսնենայու է :

10. Մերկ ոտքով պէտք է ոտից
ձեւն գծել տալ կօշկակարին, մանա-
ւանդ փոքրիկներու համար, եթէ կու-
զենք ոտից ձեւն պահել եւ նասրբէ
զերծ ու ազատ մնալ :

Ապառողջ է :

1. Գլուխը շատ տաք պահել . ա-
րիւնը գլուխը կը հոսէ, մանաւանդ
տղայոց համար այս կանոն պահելու
է, զի արդէն անոնց արիւն հակամէտ
է միշտ դէպի ուղեղ վազել :

2. Սենեակին մէջ գլխանոց զնել,
որով գլխուն արտաշնչութիւն կ'ար-

գիլուի :

3. Նեղ օձիկներ, փողկապներ,
քրաւաթներ, առնք երակներն կը
ճնշեն, գլխու ցաւ, գլխու պտոյտ,
ականջի խօսում, մանաւանդ կաթ-
ուած, ասկէ կը պատճառին :

4. Վիզը շատ տաք պահել, վիզի,
չնչափողի հիւանդութիւնք յառաջ
կուգան վիզ շատ տաք պահելէ :

4. Քորսէ, շնչառութիւն կ'որգիլէ,
փայծաղն եւ մաղձանօթն կը ճնշէ
որով անդառութիւն խիստ կը դժուա-
րանայ : Անարիւնութիւն, դեղնոտու-
թիւն, սրտի բարախում, կուրծքի
անդօրութիւն, այս դժբաղդ մօտա-
յին հետեւանքն են : Կենսական
գլխաւոր գործարաններն սեղմելով
մարմնոյ զարգացում, աճում կ'ար-
գիլուի, կը խանգարուի, առանց
մարմնոյ բարեձեւութեան նպաստե-
լու, ուսերն վեր կը մղուին, ողնա-
յար կը ձուլ, զի գլխուն ծանրու-
թիւն չէ կարող տանիլ. հետեւանք
ի վերջոյ — վէրէմ — :

5 Տախտար մէջքէն լարով մը հաս-

տատել, զի ստամոքս եւ փայծաղ կը ճնշուին :

6. Գուլպայի ձիւք — սրգը — կապեր, մորթին տակի երակներ կը ճնշուին, եւ արիւնը սրունքներէն ի սիրտ կը խուժէ, ծունկի ցաւեր անկէ կուգան. նեղ կօշիկ, արեան շրջանն զէպի սոքերն կ'արգիլէ, ձմեռն սոքերն չեն տաքնար, պաղ քրտինք կ'արտադրեն :

7. Շատ լայն կօշիկ, զի սոքը միշտ զէպ յառաջ կը սահի, մատերուն ծայրերն կօշիկին ծայրին կը բախին եւ եղունքներ միտին մէջ կը թաղուին եւ ցաւալի հետեւանք կ'ունենան :

8. Շատ բարձր կրունքով կօշիկ, մարմինին բոլոր ծանրութիւնը սոքքին թաթին վրայ կը մնայ, որով ջիւղերն իրենց բնական վիճակէն կ'ելլեն :

9. Լասթիք մանթոններ, վերարկուններ, ասոնք իբր թէ մարդու մորթը անթափանց նիւթով կը պատեն եւ արտաշնչութեան արտաք-

սում կ'արգիլեն, եւ խոնաւ տաքութիւն մը կը ստեղծեն : Շատ տաքցնող հանդերձներ. ան որ եղանակին եւ օդին ամեն փոփոխութեան հանդերձի փոփոխութեան կը զիմէ, խիստ օդին դիմադրելու կարողութիւնը կը կորսնցնէ, անանկ որ ալ թշուառ գերի մը կ'ըլլայ հանդերձներու : Մարմինը դիմացկուն ընելու համար ծայրահեղութեան երթալ եւ հանդերձի մտաին անհոգ ըլլալ. շատեր այս կարծեցեալ քաջութեան զոհ են եղած : Երախտաներ խանձարուրի մէջ փաթթել, — դունտագ — ասով փոքրիկ անդամներուն շարժումն կ'արգիլուի : Շարժում կենսական այէտք մէ՛ մանկիկին : Ի վերջոյ մանկիկին զլուխը հաստ բուրդէ գթակներով տաք պահել, զլխին արտաշնչման արտաքուտը ասով կ'արգիլուի եւ զլխուն փափուկ մորթին վրայ մնասակար ազդեցութիւն կ'ընէ, քիչ կ'ըլլան մէկ խօսքով :

—
Հոգեխօսական մարմնամարզ . —

Շատ անգամ կը պատահի որ մէկէն ի մէկ չէք կրնար ընել բան մը, զոր կ'ուզէք սակայն : Տխուր էք, տխուր մտածումներ կ'ունենաք, կ'ուզէք վանել զանոնք, է՛հ, չէք կրնար այնպէս չէ՞, բայց գտնէ կրնաք երգել . երգեցէք ուրեմն . իրաւ է որ առաջները դժուար պիտի գայ ձեզի այս բան, բայց այս սովորութիւն պիտի ըլլայ : Ատտուն կանուխ կ'ուզէք ելլել, բայց տաքուկ, կակոզիկ անկողինը չի թողուր որ հեռանաք իրմէ, ձեր սիրած մէկ հատորը զրէք ձեր բարձին վերեւ, այն ինչ ձեր աչքը բանաք, հատորը պիտի տեսնէք, ձեռքերնիդ պիտի աննէք, մէկ քանի էջ պիտի կարդաք, բայց ալ մնաս բարով քուն, շարունակեցէք ատիկա մէկ քանի օր, ու պիտի տեսնէք որ ալ սովորութիւն պիտի ըլլայ ձեզի համար՝ կանուխ ելնելը : Կամքերնուդ տէրն եղած պիտի ըլլաք միշտ առած այս երկու պարագաներուն մէջ :

ՊՏՈՒՂը արբեցողներու համար . —

Ժուժկալութեան վրայ գրող Եւրոպական թերթի մը մէջ յօդուածագիր մը ուշադրութիւն կը հրաւիրէ սա բանին թէ պտուղները դեղձափ են արբեցութեան դէմ : Կ'ըսէ, «Գերմանիոյ մէջ, որ շատ մը երկիրներէ աւելի յառաջ գացած է առողջապահութեան մասին, ալքոլախտին դէմ պայքար կը մղուի յաջողապէս՝ որ դեղերելով պարզ կերակուր եւ բնական բուժիչ ազդակներ :» Լսած եմ թէ թարմ պտուղներու գործածութիւնը դեղձափ է խմտուքի փափաքին դէմ, եւ ճշմարիտ է : Հանդիպած եմ մարդոց որ պատմած են ինծի թէ պտուղը յաճախ ջնջած է խմելու փափաքը : Կրնայ հարցուիլ թէ ի՞նչպէս կրնան պտուղը եւ պարզ ուտեստը յառաջ բերել այս մեծ արդիւնքը : Բացասարութիւնը պարզ է :

Տղոց համբոյրը . — Մեր ունեցած վտանգաւոր սովորութիւններէն կայ հատ մ'ալ որ շատ անիմաստ բան մ'է . յայտնի է որ ծնողքները համբուրել

կուտան իրենց զաւակները , ամէն հանդիպողին . Խեղճ պղտիկները դժկամակութեամբ կ'ընեն այդ բանը , բայց զիաէ՞ք թէ ի՞նչ կ'ըլլայ արդիւնքն այդ համբոյրներուն , կարմրախտ , ծաղիկ , եւ դեռ բազմաթիւ տղայոց յատուկ հիւանդութիւններ մէկէն միւսին կը փոխանցուին անզգալարար : Մեծերն հոգ չէ , թող համբուրուին , վերջապէս իրենք կրնան հասկնալ համբոյրին հետեւանքները , եւ կրնան զանազանել թէ զիմացինը հիւանդ է կամ ո՛չ , բայց ի՞նչ յանցանք ունին սա անմեղ պղտիկները , որ անպատճառ կը բռնադատուին հասած մարդուն զիրկը նետուելու եւ համբուրելու զանիկա :

—

Բնախօսները , բժիշկներն եւ առողջաբանները փորձով կը հաստատեն Եւրոպայի եւ Ամերիկայի մէջ թէ եզան միսն աւելի սննդարար է քան ոչխարինը : Եթէ ոչխարն այնքան անխտելի գերազանցութիւն

մ'ունենար , Եւրոպա եւ Ամերիկա դժուարութիւն պիտի չքաշէին հիւմակուրնէն աւելի մեծ քանակութեամբ ոչխարի կիր արկանելու հանրային սնունդին : Բայց հոն զիտամբ եւ զիտակցարար է անշուշտ որ նախապատուութիւն կը տրուի եզան միսին : Եզան միսն աւելի սննդարար եւ զիւրամարս գտնելնուն համար է որ իրենց հիւանդանոցներուն , գիշերօթիկ դպրոցներուն եւ որբանոցներուն մէջ հիւանդներու , տկարակազմներու եւ մանուկներու եզան միս կուտան իրրեւ միօրինակ սնունդ : Ամէնէ հարուստներն եւ մեծամեծներն ալ նախամեծար կը սեպեն եզան միսը , եւ ոչ թէ եզ կ'ուտեն ինայութեան համար : Եւրոպայի եւ Ամերիկայի մէջ ոչխարը կը նկատեն ինչպէս մենք կը նկատենք գառնուկը , իրրեւ համեղ բերանփոխ , կամ չեղեզ , մինչ մնայուն եւ ընդհանուր սնունդի նիւթն եզան միսն է :

Պոլսոյ մէջ համեմատաբար ամենէն աւելի ոչխարի միս սպառող տար-

րերն են Թուրքերն եւ Հայերը, որք իրենց հետ Փոքր Ասիայէն ժառանգաբար բերած են ոչխարին տրուած սոյն նախապատուութիւնը : Յոյներն եւ Հրեաներն համեմատապէս աւելի ձուկով եւ ձկնեղէնով կը սնանին . Յոյները, որովհետեւ իրենց նախահայրերը ծովային ցեղ մ'էին, եւ Հրեաները, որովհետեւ ձուկը ածանկուղայ իրենց, քանի որ թրժայի խնդիր չկայ, մինչդեռ Խախամարանին տրուելիք տուրքին պատճառաւ, միան իրենք աւելի սուղ կը գնեն քան ուրիշ ցեղեր : Իսկ Պոլսերնակ Եւրոպացիք աւելի եզան միս, լաւ տեսակ ձկնեղէն եւ հաւեղէն կ'ուտեն քան ոչխար : Բնիկ ժողովրդական դասակարգը մեծագոյն յաճախորդն է Գարամանն ոչխարի :

Գիեցում

Գաղղիացի գիտուն մանկաբոյժ մը՝ Տոքթ. Իլնառ, պարզ, զիւրմբունելի ոճով, ապագայ մայրերուն պարզեց գիեցման եղանակը, բացատրեց թէ

օրը քանի անգամ եւ ո՛րչափ ժամանակ պէտք է կաթ տալ մանուկներուն : Գոնէ, ըսաւ, սոնուազն 12 ամիս, եւ առառաւելն 15 ամիս, իսկ օրը 7-10 անգամ կաթ տալու է տղուն. չեշտեց թէ կրնայ ըլլալ որ տղեկը դո՛հ չմնար եւ կուլայ . բայց դարձեալ բնաւ պէտք չէ աղկէ աւելի կաթ տալ : Տղուն առողջութեան մեծ վնաս է կաթ տալով քնացնել ու ձայնը կտրել, խիտ վնասակար է նաեւ աճառուան չորս տաք ամիսներուն, Յունիս, Յուլիս, Օգոստոս ու Սեպտեմբեր՝ տղան կաթէ կտրել : Ահա տղաքներուն գիեցման էն նախնական եւ անհրաժեշտ կանոնը :

Հիւժախս

Յրանսացի բժիշկի մը ոտանաւոր պատուէրնիրը՝ ուղղեալ թոքախտաւորներու :

Առողջապահութեան՝ պիտի յարիս Ամեն կանոններուն՝ մտադրութեամբ : Չափազանցութենէ պիտի խորչիս

Մանուանդ ալքուէ՛ ամէն մասամբ :
 Բերանըդ, ակոսաներդ պիտի մաքրես
 Առտու եւ իրիկուն հողածութեամբ :
 Քեզ նայող բժիշկին պիտի հետեւիս
 Ամեն պատուէրներուն՝ մեծ ճշդու-
 թեամբ :

Անկողինը պառկած պիտի հանգչիս
 Երբոր հիւանդանաս եւս տաքու-
 թեամբ :

Եւ երբէք գետին պիտի չթուքնես ,
 Այլ թքամանի մը մէջ մաքրութեամբ :
 Եթէ չունիս զանի, պիտի թուքնես
 Թաշինակիդ մէջը զգուշութեամբ :
 Թաշկինակդ պիտի հակահետես

Սօսայի տաք ջուրով արագութեամբ :
 Միշտ բացօթեայ կեանք պիտի վարես,
 Չը հիւանդանալով ցրաառութեամբ :
 Ամեն առտու լողանք պիտի առնես
 Չորցնելով սակայն սասաիկ շփմամբ :
 Ամեն օր հինգ անգամ պիտի ուտես
 Միս, հաց, հաւկիթ, կարագ առա-
 տութեամբ :

Խմուած կաթն ալ պիտի ամուսցունես
 Ընդ միշտ եփ հանելով շատ եռաց-
 մամբ :

Գարեջուր կամ գինի պիտի խմես
 Ճաշերու ժամանակ ժուժկալու-
 թեամբ :

Հանգիստ եւ մտադիւր պիտի մարես
 Ջրօսանք ընելով անդորրութեամբ :
 Ափրողիտէի զո՛հ պիտի մատուցանես
 Մեծ խոհականութեամբ, զգաստու-
 թեամբ :

Մարմնամարդ ամեն օր պիտի ընես
 Մեթոսաւոր կերպով , ոչ յոգնու-
 թեամբ :

Երգ երաժշտութիւն պիտի ածես ,
 Նաեւ ուրիշ արուեստք յօժարու-
 թեամբ :

Վիշտէ հեռու պիտի աշխատիս
 Աղէկնալու համար ամբողջութեամբ :
 Եւ այսպէս ահա պիտի ազրիս
 Երկար ժամանակ առողջութեամբ :
 Սկիւսայ

Ծիծաղ

Չուարձախօսութիւնն իր դերն ու-
 նի աշխարհիս մէջ : Մարդ մը որ
 կրնայ ուրիշները ծիծաղեցնել, կրնայ
 մեծ օրհնութիւն ըլլալ իր ընկերնե-

րուն : Կան ժամանակներ երբ ամենէն աղէկ օգնութիւնը զոր կրնանք ընկ թարեկամի մը, զանիկա ծիծաղեցնել է : Իմաստունը կ'ըսէ, «Ուրախ սիրտը դեղի պէս օգտակար է :» Սրաագին ծիծաղը կը բուժէ շատ մը հիւանդագին զգացումներ, վտարելով մեղամաղձութիւնները, եւ մարդու մը կեանքին ամբողջ երեւոյթը փոխելով :

Ծիծաղը բարի սրտի եւ բարի խղճի նշան է : Շէշքսփիր քանի մը անհաճոյ քաներ խօսած է իր հոգւոյն մէջ երաժշտութիւն չունեցող մարդուն վրայով : Ուր որ երաժշտութիւն չի կայ, ամէն չարիք հոն է : Երկրիս վրայ ոչինչ կայ աւելի գեղեցիկ քան մանկութեան զուարթ ծիծաղը : Մանկական սրտի անմեղութեան եւ պարզութեան ալբիւրին յորդումն է այն : Նշան է տակաւին մեղքով չսպաւանուած եւ աշխարհիս չարիքներով չվիրաւորուած հոգիի մը : Ինքնաբուխ, երջանիկ ծի-

ծաղը միշտ կը յայանէ բարութիւն, եւ երբեք չծիծաղող մարդը պէտք է որ մեղադրէ իր ընկերները եթէ անոնք խորհին թէ ծուռ բան մը կայ իր կեանքին մէջ, մութ բան մը՝ իր ներսի դին : Եթէ ջուրերը դառն են միայն, աղբիւրը չկրնար անոյշ ըլլալ :

Մինչեւ անգամենեղութիւնը պէտք է որ մարէ ծիծաղը : Վիշտը շատ անգամ մութ ջրհեղեղի պէս կը խուժէ մարդկային կեանքերու վրայ եւ երբեմն կրնայ այնպէս թուիլ թէ այնուհետեւ կարելի չէ որ սրտին մէջ ուրախութիւն ըլլայ : Բայց թէպէտ վիշտը մեծ ըլլայ ալ, ուրախութիւնը պէտք է մնայ :

Բ Ժ Շ Կ Ա Կ Ա Ն

Մեռելները կ'ողջնան. . . — Հրաշալի գիւտերու դարը նոր կը սկսի : Ռուս բժիշկ մը, Տքթ. Գուլաք,

կարգ մը հետաքրքրաշարժ փորձեր կատարեր է, մեռած մարդոց սիրտը վերակենդանացնելու համար: Տոքթորը մինչև հիմայ իր փորձերը անասուններու, մասնաւորապէս ճագարներու վրայ կատարած էր, բայց հիմայ յաջողած է հետաքրքրաշարժ արդիւնքներ ձեռք բերել մարդկային սրտին վրայ ալ: Այս տարի ոգոստոսին Տոքթ. Քուլաք սկսաւ իր փորձերը, ընկեցիկներու հիւանդանոցին մէջ մեռած տղաքներու սիրտերուն վրայ: Առաջին երկու սիրտերը, որոնք բաւական առաջ մեռած էին, գործողութեան ենթարկուեցան, բայց ո եւ է արդիւնք չտուին: Ուրիշ առթիւ մը բժիշկը փորձ կատարեց քսանըչորս ժամ առաջ մեռած մանկան մը սրտին վրայ: Իր գործիքին տակ դրաւ սիրտը եւ սկսաւ զննել: Պահ մը առանց արդիւնքի դիտելէ վերջը, բժիշկը փորձը դադրեցնելու վրայ էր երբ յարակից սենեակ մը կանչուեցաւ: Քսան վայրկեան չէր անցած երբ վերադառնալով տեսաւ թէ

տղուն սիրտը բնական կանոնաւորութեամբ կը բարախէ եւ գործիքին որոշ մէկ մասը կ'արձանագրէ բարախումները. զարկը երթալով աւելի կը գորանար եւ կը կանոնաւորուէր: Սիրտը գրեթէ ժամ մը շարունակեց բարախել: Ասկէ կը հետեւի թէ սրտին վերակենդանացումը կարելի է. բայց ճագարներու վրայ եղած փորձերէն աւելի երկար ժամանակ կը պահանջէ: Տքթ. Քուլաք կ'ըսէ թէ առաջին փորձը անոր համար անյաջող եղաւ, որովհետեւ սիրտերը շատ շուտ հեռացուցած էր գործիքէն: Վերջին կատարուած փորձերէ հասկցուած է թէ վերակենդանացումը կը սկսի 20էն մինչև 70 վայրկեան վերջը:

Տքթ. Քուլաք կը հաւատայ թէ իր գործիքը կատարելագործելով, կարելի պիտի ըլլայ բացարձակապէս վերակենդանացնել խեղդամահ եղած մարդոց սիրտը. Տոքթորը կը կարծէ թէ արուեստական շնչաօութեան գործողութիւնը պէտք է աւելի երկար

չարունակել, կենդանութեան ամեն նշան անհետանալէն վերջն ալ, որովհետեւ շատ մը պարագաներու մէջ սրտին գործողութիւնը կրնայ վերսկսիլ :

Տքթը կ'ըսէ թէ մինչև այսօր ու եւ է փորձ չէ եղած Լօքի աղային լուծաջութը գործածել, մարդկային սրտին մէջ արուեստական շրջան յառաջ բերելու համար : Կարգ մը հիււանդութիւններու մէջ սրտին շրջանին դադարումը կամ սրտին մեռած ըլլալու նմանութիւնը շնչասպառութիւնէն յառաջ չի դար, այլ կարգ մը նիւթերու աճելէն, ասկէ հիւսկէններու լարայնողութիւն (metabolisme) տեղի կ'ունենայ : Լուալով ասիկայ անհետացնելէն վերջը, սրտին չափարեքական գործողութիւնը կը վերսկսի :

Երանի անոնց որ կը հաւատան :

Իրական մահը առեւելոյք մահէն որոշելու նոր կերպեր . — Կերպերէն մին է մարթին վերնամաշկին ներքեւ

Ներարկել հեղուկ մը եւ յետոյ նայիլ թէ այդ հեղուկը ծաւալած է կազմութեան մէջ : Եթէ ծաւալած է, ուրեմն արիւնը շրջան կ'ընէ եւ կեանքը կը շարունակէ, թէպէտ կրնայ ըլլալ որ սրտին բարախումը շնչմարտի ականջ դնելով : Ներարկման համար յանձնարարուած նիւթերուն կարգէն են ֆլիորոքսին, սոխուրիոսիս, յիթուր, եւ փոքախուր ֆերուսիանիս : Նախապատուութիւնը կը տրուի ֆլիորոքսինին, որուն 1 կրամը (15¹/₂ ցորեն) կը հալուի հաւասար ծանրութեամբ սոխուրի ֆարպոնաքի հետ 8 խորանարդ հարիւրակրամ (կէս խորանարդ մատնաջափ) ջուրի հետ եւ յետոյ ամբողջ քանակութիւնը կը ներարկուի : Եթէ արեան շրջանը կը մնայ դեռ, մորթը եւ լորձնաղաղանդները քանի մը վայրկեան ետքը գեղկնի մօտ կանաչ գոյն մը կ'առնեն : Ներարկումէն քսան վայրկեանի չափ ետքը աչքին եղջերիկին մէջի մասը կանաչ գոյն մը կը ստանայ, ֆլիորոքսին սառնակերպ եւ ջրա-

յին հիւթերուն մէջ մանելէն : Իսկ
 Քիւօրեախինն արիւնին մէջ մտած
 ըլլալը հետագայ կերպով կը հաս-
 կցուի : Մէկ կամ երկու բաժնակ
 մանածի թել կ'անցուի մորթին տա-
 կէն նման խարանի, եւ երբ արիւնը
 կը ծծեն, փորձի խողովակի մը մէջ
 կը փոխադրուին եւ քիչ մը ջուրի
 մէջ կ'եռացուին : Երբ հեղանիւթը
 յտակի, Քիւօրեախինն կանաչ գոյնը
 յերեւան կ'ելլէ եթէ այդ մարմինը
 արիւն ծծած է : Կ'ըսուի թէ այսչափ
 մը Քիւօրեախինի ներարկումէն վտանգ
 չծագիր, ենթաթիւրկով թէ ներարկման
 ենթարկուողը ուղջ է :

Կոյրերը պիտի տեսնեն. — Բրօֆ.
 Բէդէր Ստինսի հիանալի դիւտին
 վրայ առ այժմ հետեւեալ սողերով
 կը բաւականանամ : Անշուշտ լսած
 էք թէ յիշեալ բրօֆէսորը կոյրերուն,
 նոյն իսկ ի ծնէ կոյրերուն տեսողու-
 թիւն տալու միջոցը գտած է : Այս
 հրաշալի դիւտին մանրամասնութիւն-
 ները տակաւին ծանօթ չեն, որով-

հետեւ մեծանուն հարիչը՝ ընկրիք
 մէկ քանի կատարելագործութիւններ
 ունենալով, գաղանիքը դուրս չի հա-
 ներ տակաւին : Գիւտը սակայն կա-
 տարեալ իրականութիւն մ'է :

Տքթ. Գազ պատառ մը տեղեկու-
 թիւն խելու համար անոր մասին,
 գացած է տեսնել Մ. Բէդէրը, որ
 սիրով ընդունած է զինք ու առաջ-
 նորդած փոքր մութ սենեակ մը, ուր
 աչքերը կապած են : Այս խոր խա-
 ւարին մէջ Տքթ. Գազ կը լսէ եր-
 թալ գալու ձայներ, լուցկի զարնուիլը,
 լամբի մը վառուիլը. բնականաբար
 ոչինչ կրնայ տեսնել : Եւ ահա յան-
 կարծ գործիք մը կուգայ հանգչիլ իր
 երկու քունքերուն վրայ : Եղիցի
 լոյս, եւ լոյսը կը ծագի խոր խաւա-
 րին մէջ, այնպէս որ Տքթ. Գազը կը
 նշմարէ իրեն ներկայացուած բաց
 ձեռք մը որուն երեք մասները կը
 համրէ : Լոյսին սաստկութիւնը տա-
 կաւ առ տակաւ զօրանալով Տքթ.
 Գազ կը տեսնէ սենեակին կահերը,
 երկու սեղան, ութ աթոռ, դորս շատ

գիւրութեամբ կը համրէ : Փորձի ենթարկուած Տոքթորը կ'ըսէ թէ ելեկտրական հոսանքի մը անցնելը կ'ըզգար եւ թէ իր սովորական տեսողութիւնը գտնելու վրայ էր . . . երբ գործիքը կը վերնայ իր քունքերէն ու խոր խաւարը դարձեալ կը պատէ զինք :

Արեւի լոգանք. — Աւստրիական գիւղակի մը՝ Վէլզի դարմանատունն այս միջոցիս հիւրընկալած է յօդացաւ ունեցողներ, անարիւններ, թուքախտաւորներ, ջղաքարներ եւ նոր ապաքինողներ որ լոյսի լոգանք կ'ընեն : Դարման ընդունող հիւանդները կը բնակին անդուռ խցիկներու մէջ, որք շատ պարզ կերպով կահաւորուած են : Առտուն ժամ Յին կ'եղնեն եւ կ'երթան բլուրի մը գագաթն ուր դարաւոր ծառերով շրջապատուած մարգագետին մը կայ : Հիւանդներն իսկոյն կը հանուին եւ բաղնիքի անդրավարտիք մը հաղնելով կը նստին մարգագետին վրայ եւ հաց, կաթ ու մեղր կ'ուտեն իբր նախա-

ճաշ : Յետոյ, սոքերնին բուսիկ, գլուխնին յարդէ գլխարկ մը միայն դրած, հիւանդները կը պատին, իրենց մերկ մարմինն օդի ու լոյսի կազմութիւն ազդեցութեան ենթարկելով : Սակայն արեւը տաքցած է : Ժամանակ է ճշմարիտ լոգանք մ'առնել : Բլուրին վրայ գտնուած շէնքը շատ նախնական վիճակի մէջ է : Չինական փսիաթներով ծածկուած տանիք մ'է, որու վրայ կը տարածուին հիւանդները ճշմարիտ մողէսներու պէս, եւ մէկ երկու ժամ արեւին ճառագայթներուն մէջ կը կենան այսպէս : Իրենց գլուխը միայն ստուերի մէջ է թեթեւ վարագոյրներու միջոցաւ : Հիմա բացատրենք թէ ի՞նչ ազդեցութիւն կ'ընեն այս լոգանքները : Յայտնի է թէ առանց օդի կեանք եւ առանց լոյսի առողջութիւն չկայ : Ո՛չ միայն թոքերով կը շնչենք, այլ մորթով ալ, որու տակ թթուածինի կարօտը քաշող միլիոնաւոր գնտիկներ կը շրջաբերին եւ ուր կը յանգին լոյսի ծարաւ ջղային

նեարդներ ։ Արեւին լոյսը մեր հիւս-
քէններուն կեանքը կը գրգռէ, կը մտորա-
կէ եւ մեր գործարանները կը սնու-
ցանէ ։ Մորթը կը դունաւորուի եւ
հիւանդները կը կորսնցնեն իրենց
տեղունութիւնը ։ Կարմիր գնտակիկ-
ներն աւելի շատ, աւելի ուժով կ'ըլ-
լան, եւ աւելի դիւրութեամբ կ'ստա-
նան թթուածինը ։ Լոյսն ալ առող-
ջութեան թանկագին օժանդակնե-
րէն մին է, եւ զարնուրիւ միկրո-
բին անողոք թշնամին ։ Հոն ուր
լոյս չի մտներ, բժիշկը կը մտնէ յա-
ճախ, կ'ըսէ հին առած մը ։

—

Մահուան վայրկեցին . — Յու-
րիսի Բրօֆ. Հայն, որ անգամ
մը լեան ի վեր ելած ատեն վար գա-
հավիժած է, միեւնոյն արկածի են-
թարկուող զբօսաչրջիկներուն հար-
ցուցած է գահավիժման պահուն ի-
րենց զգացածը ։ Ինքն իրեն համար
սապէս կը պատմէ . «Գահավիժմանս
պահուն, այսինքն այդ մէկ քանի
երկվայրկեանին մէջ զգացածս մէկ

ժամուան մէջ իսկ անկարելի է պատ-
մել ։ Մտածումներս, գաղափարներս,
պատկերներ ու դէմքեր արտասովոր
արագութեամբ եւ յստակութեամբ
կը ներկայանային մաքիս առջեւ ։»—
Այսպէս լերանց վրայ մաքրցելու
մենամոլութիւնն ունեցող Վիմբրը
անուն անգլիացին, որ 70 մէթր
բարձրութենէ մը վար գլտորեցաւ,
սապէս կը պատմէ իր արկածը . —
«Գիտակցութիւնս չէի կորսնցուցած
եւ գիտէի թէ ինչ կ'ըլլայի. ամէն ան-
գամուան ընդհարումներս կը համ-
րէի, բայց զեղերով զգայազիրկ
եղած հիւանդին պէս ամենեւին ցաւ
չէի զգար. ամէն նոր ընդհարումս
քարերուն, բնականաբար առջի ընդ-
հարումէս աւելի սաստիկ էր, եւ
շատ լաւ կը յիշեմ թէ, կը մակարե-
րէի որ յաջորդ ընդհարումս աւելի
սաստիկ պիտի ըլլար, այսպէս՝ մին-
չեւ վերջը ։ Բայց զարմանալին այն
է որ գլտորելու պահուս այդ իրարա-
յաջորդ ընդհարմանց ատեն անհաճոյ
բան մը չէի զգար ։»

Անգլիացի ծովակալ Պոֆօռ պատանեկութեան ատեն անգամ մը ծովն ինկաւ. իր այդ արկածը սապէս կը պատմէ. «Ազատելու համար ըրած ջանքերս երբ ա՛լ դադրեցան, ջրակտուր յուզմանս կատարեալ հանդարտութիւն մը յաջորդեց եւ այդ ալ զգայազրկութիւն էր եւ ոչ թէ համակերպութիւն վիճակին. վասն զի այլ եւս չզգացի թէ խեղդուիլը դժբախտութիւն մ'է. ընդհակառակն, առաջունէ աւելի հեշտ կ'զգայի ինքզինքս :» Մարդ մը որ ծանօթ է մեզ ամենուս իբրեւ մանրազնին հետախուզող, այն է Տարվին, կը պատմէ թէ դպրոցական տարիքին մէջ անգամ մը Շրէսպրիի դարատափին վրայ շրջագայած ատեն 7—8 ութ բարձրութենէ վար իյնալով, այդ պահուն իր մտքէն անցած զազափարները շատ յանկարծազէպ եւ արատաւան եղած են :

Տէրըբաս անուն ֆրանսացի զինուորական մը, պատերազմի մը մէջ զլխուն եկած մէկ դէպքը սապէս կը

պատմէ. — «Թշնամիէն 50 քայլ հեռու ինկած էի վիրաւոր. չորս կողմէս դնտակները կը սուլէին, այնպէս որ ալ համոզուեցայ թէ անոնցմէ մէկն ալ ինձ հանդիպելով պիտի մեռնէի : Այդ վայրկենին ամբողջ կեանքս իր ամենագոյզն մանրամասնութեամբ եւ արտասովոր յստակութեամբ անցաւ մտքէս, եւ կարծես դեռ աչքիս առջեւն է այդ ամենը :» Մահուան վայրկենին մէջ, մարդուս անցեալ կեանքին դէպքերն համայնապատկերի մը պէս, միահաղոյն տեսնուելու երեւոյթէն կը մակարերուի թէ երեւակայութեան ոյժն է որ զանոնք կ'ըստուերացնէ ապա : Այն աղաքներէ որոց եւր շատ աննշան ու սակաւաթիւ տարրերէ կազմուած է, գրէթն չունին այս յիշատակները. անոնք կը մտածեն միայն թէ այլ եւս պիտի չկրնան տեսնել իրենց ծնողքը :

—
Հակառակ Սոկրատի իմաստուն վարդապետութեանց եւ օրինակնե-

րուն, մարդոց շատերը դեռ կը սոսկան այն վայրկեանէն որ ներկան կը բաժնէ յաւիտենականութենէն, այդ է՝ մահու վայրկեանը : Բժիշկներն հաստատած են թէ մահն ըստ ինքեան հասնում, սպառում մ'ըլլալուն՝ ոչ թէ ցաւալի, այլ գրէթէ հեշտ փոխանցման վիճակ մ'է, եւ հետեւապէս ատիկա բոլորովին տարբեր բան է ցաւատանջ հիւանդութենէ մը յառաջ եկող մահուան երևոյթներէն :

Հողեվարքի վիճակը սովորապէս առանց ցաւի տեղի կ'ունենայ : Հազուադէպ է որ հողեվարքի մէջ եղողը արանջայ : Մահաւանդ եթէ հողեվարին խիզճն հանդարտ ըլլայ, զերծ ըլլայ ո եւ է խայթէ, այնպիսին յաւիտենականութեան մէջ ծնած ու ապրիլ սկսած է արդէն, երբ մենք, հոս, անոր վերջին շունչին կ'սպասենք, երանի՛ անոր :

Վ. Հունաէր իր մահուանէն մէկ երկու րոպէ առաջ սա բառերը մըմն-

ջած էր. «Եթէ գրիջս բռնել կարենալի, պիտի գրէի համոզելու համար թէ քանի՛ հեշտ, քանի՛ դիւրին է առանց խղճի խայթի մեռնիլը :»

Թունաւորման դեմ. — Նիւ-Եորքի թերթերը մեծ կարեւորութիւն տալով կը յիշատակեն երեք թունաւորումներու բուժումը. արիւնային թունաւորման երթարկուած այս երեք հիւանդները, մահուան նախընթաց վերջին աստիճանին հասած էին, երբ 500 խորանարդ սանդիմեզր ֆորմալին ներարկուեցաւ իրենց երակներուն մէջ, 5000 խորանարդ սանդիմեզր ջուրի մէջ լուծուելով : Բժիշկները դարմանման այս միջոցին դիմեցին, որովհետեւ բնաւ յոյս չունէին որ թունաւորումները կը բժշկուին, բայց ինչ մեծ եղաւ իրենց զարմանքը, երբ տեսան որ տաքութեան աստիճանը, բազկերակը, չնչառութիւնը շուտով բարեգուշակ նշաններ ցոյց տուին : Նիւ-Եորքի ակադեմիայի անդամները, հիմնուելով ֆոր-

մայրինի այս բուժիչ գորութեան վրայ կը յայտարարեն թէ արիւնային թու- նաւորման դէմ հիանալի դեղ մը գտնուած է :

Տարթ. Ուօլթըր Մէյէրս ինքզինքը խայթել տուաւ մօեզի մը որուն նա- խապէս խայթել տուած էր հիւանդ մը, եւ գիտութեան համար իր ու- նեցած անձնութեանը զո՞նք եր- թալով՝ քանի մը օրէն մեռաւ դեղին տենդէ :

Ուրեմն հարկ անհրաժեշտ է որ ինքզինքնիս պաշտպանենք այս ան- պիտան կենդանիներուն ձեռքէն , մանաւանդ համաճարակի ատեն :

Արդ, մարդոց համար շատ դժուար է թեւաւոր մօեզներուն հետ գլխի կնիւն , զի ինչպէս ըսինք, շատ դիւ- րաշարժ եւ սաստիկ զգայուն են ա- տնք եւ ատնոց դէմ գործածուած եւ գովարանուած այլ եւ այլ շողիներն ու հոտերը օգուտ մը ունեցած չեն :

Հորոյ

Պրատն եւ Քրէպլի անուն երկու մարդիկ քաղցկեղէ կը տառասուէին : Մր. Պրատնի շեղուին արմատին վրայ քաղցկեղն այնքան մեծ ու- ուեցք մը պատճառած էր որ , խեղ- ճին խղղուելուն բան չէր մնացեր . օր մը պատահաբար ուռփ (բէքմէզ) խմեց եւ թէպէտ առջի բերան շատ նեղուեցաւ , բայց տեսաւ որ յետոյ շատ հանգիստ կ'ընէ . այնպէս որ սովորութիւն ըրաւ եւ օրական չորս հինգ դգալ ուռփ խմեց . տասն օրէն քաղցկեղը բուժուած էր : Միւս հի-ւանդը ստամոքսի քաղցկեղ ունէր . ամէն տեսակ դեղ ու դարման գոր- ծածած , բայց չէր յաջողած իր ցաւն ամոքել . օր մը վերջապէս լսելով թէ բերնի քաղցկեղ ունեցողը ուռ- փով բժշկուեր է , ինքն ալ սկսաւ ուռփ խմել . նախ սարսափելի ցաւեր զգաց , բայց ամէն բանի տակաց . եւ իրաւ ալ քիչ քիչ ցաւն անցաւ եւ երեք ամիս ետք մարդը կատարելա- պէս բժշկուեցաւ : Այսօր Քրէպլ, ողջ առողջ , նորէն երկրագործութեան կը

պարապի եւ պիշեր ցերեկ կ'ալօթէ այս գիւանն ընողին համար : Եթէ վաւերական են այս պատմութիւնները , արդարեւ պզտիկ չարիք մը չէ որ մէջանդէն պիտի վերցնէ այդ ամենուս ծանօթ հեղուկն եւ մեծ պահքի կերակուրը :

—

Ընկուզի անսակ եղող պտուղները կը պարունակեն մասնաւոր տեսակ մը աղ , որ մասնաւոր յարմարութիւն ունի շնչերակներուն մկանները դիւրաշարժ ընելու եւ կակուղցնելու : Բժիշկներէն ոմանք կ'ըսեն թէ տարիքոտ անձինք , ի մասնաւորի պէտք է օգտուին աւելի շատ ընկոյզ եււն. ուտելէ : Յալթուելիք միմիայն չարիքն է սա որ այդ կարգի պտուղները դժուար կը ծամուին : Պէտք է զանոնք լաւ ծամել , այնպէս որ կարծր կտորուանքներ չմտնեն մարտողական գործարանը : Գաղլիոյ մէջ Եգիպտացորենին չգոյութեան պատճառաւ աղքատ դատակարգը անոր տեղ իբրեւ կերակուր կը գործածէ

չազանակը : Այդ երկրին գեղացիները ընկոյզ կ'ուտեն հացով որուն վրայ սխտոր կը քսեն : Այս կերակուրը առողջարար կը նկատուի եւ մտի տեղ կը գործածուի առատօրէն : Անոնք չազանակէ հաց ալ կը շինեն : Շաղանակը մաքրելէ ետքը կը չորցնեն եւ կ'աղան ու ալիւր կ'ընեն , որմէ կը շինեն անուշիկ ծանր տափակ քաքար մը : Քորէայի եղեւնի ընկոյզը , որ շատ առատութեամբ իւզ կը պարունակէ , զօրացուցիչ կը կարծուի , եւ այս պատճառաւ Քորէացիք տկարակազմ մանուկներու կուտան զայն ինչպէս նաեւ չազանակը : Քորէացիք ունին նաեւ տեսակ մը ընկոյզ կամ կաղին , որ ճերմակ կեղեւ ունի : Այս կը խորովուի եւ իբրեւ կերակուր կը գործածուի , նաեւ շատ կը գործածուի հում վիճակի մէջ իբրեւ հազի դեղ :

—

Զօրաւ որ հոտոտելիք ունեցող բժիշկ մը պիտի կարողանայ աչքերը գոց ընել ախտազննութիւնը : Ամերիկացի

բժիշկ մը, բայց սա ալ գիտնալ պէտք է որ ամերիկացի բժիշկները քիչ մը . . . տարօրինակ մարդիկ են — կը յայտարարէ թէ լոկ հոտոտելիքը կը բաւէ ճանչնալու համար կարմրախառը, կեղծմաշկը, հիւժախառը, եւ նոյն իսկ լուսնոտութիւնը: Բիթով կարելի է հասկնալ նմանապէս՝ գոնջութիւնը (ֆեշ) որ մուկի հոտ կը բուրէ, խի յօղացաւը թթու հոտ մ'ունի: Հիւժախտային որովայնամաշկատապը մուշկի հոտ ունի, որ աւելի հաճելի է բուն խոյրտներու բուրած թրթուած գարեջուրի հոտը: Հիւանդութեանց հոտերը զեռ շատ այլազան են: Կարելի է ըսել թէ հաճելի ըլլալէ աւելի՝ տարբեր են: Կ'ըսուի թէ ջղային հիւանդութեանց ենթակայ կիները մանիշակի կամ անանասի հոտ կը բուրեն: Բայց ուղեղային կակղացման ենթակայ մարդիկ ազուէս կը հոտին, ինչ որ շատ հաճելի բան մը չէ անտարակոյս: Ընդհանուր ջերմի ենթակաները զեռ նոր բուռէն ելած հացի հոտ ունին, ինչ որ տնա-

ճելի ու անախորժ չէ. Բայց ասոր հակառակ, հասարակ ջերմն անուշադրի հոտ մը կուտայ հիւանդին, որ երբեմն անտանելի կը դառնայ: Միտքի խանգարումներու ատեն, հոտերն ալ անախորժ կը դառնան, մեղամաղձոտներն ու անդամալոյծները մուկի հոտ կը բուրեն գոնջերուն պէս: Բայց ասկէ գէշն ալ կայ, շառաանդը (զըզըզ հիւմնա) զօր օրինակ, անանկ հոտ մը կը բուրէ, որ վայրի անասուններու վանդակի մը հոտին եւ կզուած պանիրի մը հոտին մէջտեղերը բան մ'է: Իսկ ծաղիկի բունուողներուն հոտն աւելի նուրբ է բաղգատմամբ, բորոտած հացի հոտ: Իսկ բնատիպ հոտ մ'ունին հարսանիթ ունեցողները. ասոնք, կ'ըսէ Մ. Նոէլ, փետրաղերժ սագի հոտ կը բուրեն, ինչ որ շատ աւելի հաճելի հոտ մ'է քան քրտնատենդին բուրումը, որ է հին քացախի կամ աւրուած սինձի հոտ: Ժանտատենդէ բունուողներուն կղկղանքը զզուելի հոտ մը կը բուրէ, ինչպէս գիտէք: Բայց

այս հոտը կուգայ հիւանդին որովայնէն , հիւանդութեան երեւնալէն շատ առաջ իսկ , այսինքն փորի բիծերուն եւ փորհարութեանէն առաջ : Տքթ. Ռըպուլ , որ ծանօթացուցած է այս նշանը , անմիջապէս կ'ըսէ թէ մէկը ժանտատեղէ վարակուած է , երբ այս հոտն առնէ : Ուրիշ բժիշկ մը , Տքթ. Տըլամար , դիտել կուտայ թէ ստամոքսի տկարութիւն ունեցող տղոց շունչը շատ անգամ քլորոֆորմի հոտ կուեննայ : Կըսուի թէ սաստիկ յուզմանց ատեն մարդիկ ոմանք մերթ հաճելի եւ աւելի յաճախ ահաճելի հոտեր կը բուրեն :

Պ Ա Տ Մ Ա Կ Ա Ն

ԿԵՆԴՈՒՆԻԻՆ ԻՄԱՑԱԿԱՆՈՒԹԻԵՆԸ

Ֆրանսացի քրոնիկագիր մը պատմութիւնն ըրած էր շունի մը , որ դիւշերները կը հանէր իր բերանակապն եւ մտակայ ագարակի մը մէջ ոչ խարներ կը յօշտէր , յետոյ , բերանը կը լուար առուակի մը մէջ , եւ իր տեղը դառնալով՝ բերանակապը նորէն կը դնէր ինքնին , որ կասկած չհրաւիրէ . այս դէպքն անհաւատալի երեւցած ըլլալով , նոր վկայութիւններ մէջ կը բերէ հետեւեալ կերպով .

Անգլիացի վիպասան մը , Սդիվէնսըն , կ'ըսէ թէ Ճոն Գոա անուն սկովաացի լեւնակոսն հովիւ մը պատմած է իրեն որ շուն մը իր ոչխարներն սպաննելէ վերջ , կ'երթար կը լուացուէր մտակայ առուակի մը մէջ :

Թօթօ անուն շնիկ մը կար սեւու-
լիկ, որ կը վերաբերէր գաւառացի
դրամատէրի մը, ամէն առաւու գրա-
մատան պաշտօնեայները զուարճանա-
լու համար քանի մը սու կուտային
Թօթօյին, թուղթի մէջ դրած. Թօ-
թօ բերանը կը գնէր զանոնք ու շի-
տակ մօտակայ հացագործին խանու-
թը կ'երթար, ուր կարկանդակ ու
սանտուիչ կուտային իրեն, ի փոխա-
րէն այն ստակին, զոր շունը բերնէն
կը ձգէր, ապրանքն առնելէ վերջ:
Մինչեւ հոս աղէկ, ասկէ ետքն է
հետաքրքրականը, որ մը, շունը
գարձաւ աղջկան մը հետ, որ զար-
մացած պատմեց թէ Թօթօ հացա-
գործին խանութէն 100 քայլ հեռու
ծաղարարին եկած էր, եւ պոչն
երերցնելով, հաջելով, իր բերնին
սուերը վար դրած էր. անշուշտ կար-
կանդակ կ'ուզէր, բայց հաստատել
պէտք էր, եւ աղջիկն ալ ատոր հա-
մար եկած էր. ան ատեն բացատ-
րուեցաւ խնդիրը. իր սովորական
հացագործը մեռած ըլլալով, խանու-

թը գոցուած էր, եւ Թօթօ շուգելով
ձեռնունայն ետ գառնալ, 100 քայլ
անդիւ ծաղարարին եկած էր գնելու
համար: Ուրիշ պատմութիւն մ'ալ.
— Այս անգամ վանքի մը շունին
վրայ է խօսքը. ամէն օր կէս օրին,
խոհարարը զանգակը կը հնչէր արե-
ղաները ճաշի հրաւիրելու համար,
ուրիշ վերջ շունն ալ իր բաժինը
կուտէր խոհանոցին մէջ. շունը միշտ
անհամբուրութեամբ կ'սպասէր զան-
գակին զարնուելուն. բայց օր մը ի
զո՛ւր երկար ստեն սպասեց, Չէր
գիտեր թէ Աւագ Ուրբաթ էր եւ այդ
օրը վանականներն ամբողջ օրը ծոմ
կը կենային: Անանկ կարծելով որ
խոհարարը մտոցեր էր, ի՛նք գնաց
ակռաներովը զանգակին շուանը բըռ-
նեց եւ սկսաւ զանգակն հնչեցնել
բոլոր ոյժովը. վանականները ճաշի
հրաւիրելու եւ ի՛նքն ալ բաժինն ու-
տելու համար անկէ վերջ. Աւելորդ
է ըսել թէ այդ օրը կենդանին կրկին
բաժին ստացաւ իր այս խեղացիու-
թեանն համար:

ԽՂ ՃԱՀԱՐ ԳՈՂԵՐԸ

Անգլիոյ մէջ անցեալները մարդասէր հարուստ մը, խումբ մը ազատ արձակուած դատապարտեալներու հացկերոյթ մը կուտայ : Յանկարծ ճաշի ժամանակ ներկաներէն մին իր ժամացոյցին կորսուած ըլլալը կը նշմարէ : Խնդիրը կ'իմացնէ կոչնատիրոջը, որ հետեւեալ խօսքը կ'ուզէ հրաւիրեալներուն .

« Ձեր մէջէն մէկը կայ որուն քով կը գտնուի իրեն չսեփականող ժամացոյց մը, ուստի հիմա կը մարեմ բոլոր լամբարները եւ մութին մէջ կը սկսիմ համրել մէկէն մինչեւ հարիւր : Լամբարները կրկին պիտի վառուին, եւ եթէ կորսուած ժամացոյցը երեւան հանուած չըլլայ, այն ատեն պիտի ստիպուիմ խնդիրը իմացնել ստաիկանութեան » : Ըսածին պէս ալ եղաւ, եւ քիչ յետոյ լոյսը վառուելուն տեսնուեցաւ որ երեսուն երկու ժամացոյցներ մէջտեղ դրուած էին :

Պատմութիւնը նոր չէ, բայց քիչ

մը տարրեր է մինչեւ հիմայ ըսուածներէն : Տակաւին վերջերս նոյն թերթը կը պատմէր թէ անկլիքան երէց մը, որ իւր հովանոցը կորսնցուցած էր, այդպիսի ճարտար միջոցով մը յաջողեր է ձեռք ձգել 24 հատ անձերեւոցներ :

117 ՏԱՐԵԿԱՆ ՀԱՅՈՒՆՆԵՐ

«Կալիպո»ը հաղորդում է, որ Տիգրիսում, Գանովակայա փողոցում, Թամսոնեանի տանն ապրում է 117 տարեկան մի Հայ պառաւ կին՝ Շուշան Հախվերդեան : Այդ պառաւը եւս բաւական կայտառ է եւ լաւ է տեսնում : Նա Մոզնու եկեղեցու քահանայի աղջիկ է . հայրը մեռեր է սրանից 85 տարի առաջ, խոլերայի ժամանակ : Շուշանն ամուսնացել է 15 տարեկան հասակում . իսկ 25 տարեկան այրիացեալ է, ունենալով 6 զաւակ, 5րդ տղայ եւ 1րդ աղջիկ : Տղաներն արդէն բարձր էլ մեռել են, իսկ աղջիկը 85 տարեկան է, բայց այնքան թոյլ եւ զառամած, որ մայրն

է նրան պահում : Եւ շահնը զբաղում
է մատրացնեբրի համար մազ մաքրե-
լով . հին շորեր կարկատելով եւ այն :
Բայց աշխատանքն այնքան քիչ է ,
որ հապիւ է բաւականանում մօր ու
աղջկայ սպրուստի համար :

Երեսուն ժամ օղապարիկով . —
Օղանաւորդ ժագ Պալւան հեռեւեալ
կերպով կը պատմէ իր վերջին օղային
ճամբորդութիւնը : «Ճամբայ ելած
ատեննիս , արեւմտեան յաջող հով մը
չուտով դէպ ի Գերմանիա տարաւ
մեզ : Երբ բաւական բարձր ելանք ,
մեր օղապարիկին նաւակէն յաջորդա-
բար տեսանք Վերնէօյը . ժամը 1.10
ին , Մօնդրօն՝ 2.40ին , Նօթան-սիւր
Սէնը՝ 3.20ին , յետոյ , Նանսի , Լիւ-
նէվիլ , եւ ահա մտանք օտար երկիր
Յետոյ վրայ հասաւ երկար եւ ցուրտ
գիշերը , որ մեր նաւախիճի պահես-
տին համար լաւ նշան մը չէր . եւ ի
լրումն դժբաղդութեան , ձիւնի սար-
սախելի փոթորիկներէ ու մառախուղի
թանձր խաւերէ ալ անցանք : Բայց

որո՞ւ հոգ , իմ անվեհեր օղապարիկս
հիանալի կերպով կը յառաջանար եւ
ես , այդ երկար գիշերուան ճամբոր-
դութեան միջոցին , շատ ուրախ ե-
ղայ որ օղանաւիս յարմարացուցած էի
օղալի փոքրիկ գունդ մը : Արդարեւ ,
ատոր շնորհիւ էր որ կրցանք քիչ
նաւախիճ կորսնցնել : Գիշերուան
ժամը 1.30ին Միւնիխն անցնելէ ետք ,
առտուն Աւստրիական հողի վրայ էինք :
Արեւը ծագած ատեն այնքան դիւ-
թիչ տեսարան մը պարզուեցաւ որ
չեմ կրնար մտնալ բնաւ : Աջ կողմէն
կը բարձրանային Դիլդիլ լեռները ,
ձիւնապատ սարերով , որք դեռ նոր
կ'արթննային արեւին ճառագայթնե-
րուն տակ . այն ինչ վսեմ տեսարան
էր , զոր տեսանք 3000 մէր բարձ-
րէն : Դժբախտաբար , Վիեննայի վրայ
հիւսիսէն հոտանք մը դէպ ի հարաւ
քէց մեզ : Ալ վաղ անցանք ուրիշը
գերազանցելէ , եւ սկսանք խորհիլ
մեր վայրէջքին վրայ , կէս օրին ,
Պալատօն լճին վրայ էինք , եւ դէպ ի
հարաւ կ'առաջանայինք , բայց նա-

ւարիճի պաշարնիս կը հասնէր : Մէկը տասն անցած էր եւ բաւական իջած էինք . ժամ մը ամբողջ , հարիւր մէդր բարձրէն յառաջանալով , տակաւին կը վարանէինք . վերջնապէս , խարխիւը նետեցինք եւ մեր խեղճ ու կրակ օգտապարիկն հանգչեցաւ երկրի վրայ , ի մեծ ապշեցում Մաճառ գիւղացիներու , որք ամեն կողմէ վազած եկած էին »

Օճաճուկ՝ ստանիսի մեջ . — Գամբանիա շոգենաւը վերջերս երբ Համպուրիէն Նիւ Եորք կ'երթար , ճամբորդներէն մէկը՝ շուետացի քսանրեօթնամեայ Նիք Անտէրօրն տարօրինակ հիւանդութեան մը ենթարկուեցաւ . նաւուն բոլոր բժիշկներն ալ շուարեր մնացեր էին : Սաստիկ կը հազար եւ ստամոքսի անտանելի խիթեր կ'զգար . արուած դեղերն ս' եւ է օգուտ չըրին . մահու եւ կենաց մէջ կը տարուբերէր . շոգենաւը Նիւ Եորք հասնելուն երբ ասոջմագահական քննիչներն եկան որ ճամբորդները քննեն , երխասարդն անոնց

առջեւ նորէն սիսաւ մարիկ մարիկ գողցուէն , եւ գերագոյն ճիգով մը , 60 ըթաշափ երկար ողջ օճաճուկ մը դուրս տուաւ բերնէն : Այս տարօրինակ դէպքին սա՛ մեկնութիւնը կուտան թէ երիտասարդը ճախճախուտ տեղէ մը ջուր խմած ըլլալու է , որով օճաճուկը , դեռ փոքր եղած ատեն պտամոքսը զացած է եւ հան մեծցած :

Աւազի փոքորիկ . — « Աւաւօտ եղաւ : Հով մը կը փչէր այնչափ բուռն եւ պաղ որ ստիպուեցայ հագնիլ տաք պահող բոլոր վերարկուներս : Օրն ի բուն ճամբորդեցինք մեծաքայլ , ճաշի համար իսկ ստանդ կանդ առնելու , յուսալով որ օրուան վերջը անապատին մէջէն անցնելով պիտի հասնինք « Վաաի վէրտան » կոչուած հովիտ մը , որու ցածութիւնը կրնար մեզ պաշտպանել , եթէ ահռելի խորշակը մեզի հասնէր : Կէս օրէն շատ ետքը հովը փոթորկի փոխուեցաւ : Աւազ կը բարձրանար մեր չորս կողմը , գրեթէ կուրացնելով

մեր աչքերը : Վերջապէս ուղտերը
 մերժեցին փոթորկին կուրծք առ եւ
 բոլորովին իրենց կրնալը դարձուցին :
 Վար իջանք եւ մեծ յուզմամբ փոր-
 ձեցինք քաշել տանիլ զանոնք տեղ
 մը , որ աւագի քանի մը կոյտեր քիչ
 մը կը խափանէին մրդիին սաստկու-
 թիւնը : Հոն կեցուցինք զանոնք եւ
 կապեցինք անոնց ոտքերը որ չկրնա-
 յին փախչիլ իրենց սարսափին մէջ :
 Մեր ալ գլուխները կապեցինք գլխու
 մեր շաւերով , լաւ ծածկելով մեր բե-
 րանները եւ քիթերը , եւ ապա ին-
 կանք պառկեցանք ուղտերուն քով ,
 ժամանակ մը ետքը պաղ հոյն ան-
 ցաւ եւ գիշերը հովը տաքցաւ հնոցի
 շունչի պէս : Զարմանալի էր տեսա-
 րանը : Օդն աւազով լեցուած էր :
 Աղօտ կերպով կը տեսնէի հեռակայ
 լեռները : Կարծես կը մխայթէին անոնք
 լուսնի տկար ու դալուէկ լոյսին տակ ,
 որ երբեմն երբեմն միայն կ'երեւէր :
 Այդ մութը անոնց կողերն ի վեր
 քշուող աւազն էր , Արեւմուտք ահա-
 ւոր էր , սեւ սեւ ամպեր մութ շրջա-

գիծով : Մերթ ընդ մերթ փայլակ կը
 շողար : Գրախնքի մէջ թաթխուած եւ
 աւազէն ու տապէն կիսահեղձ , ա-
 զաւան ամէն յոյս կորսնցուցինք :
 Գիշերը քանի մը անդամ ելայ թօթ-
 վիւ վրաս գիզուած աւազը , նաեւ
 ումպ մը ջուր խեղ կաշեայ ջրատա-
 նէս . բայց ջուրն աւազով լեցուած էր :
 Դարձեալ , երբեմն կ'ելլէինք ամէնքս ,
 վասն զի ուղտերէն ոմանք իրենց
 տագնապին մէջ կը փրցնէին իրենց
 ստքերուն կապերը եւ ոտք կելլէին ,
 եւ պէտք կ'ըլլար որ նորէն նստեցը-
 նէինք եւ կապէինք զանոնք : Յա-
 ջորդ օրը միջօրէի առեկները կրցանք
 ժողվել մեր ցրուած ուղտերը եւ
 գոյքերը եւ նորէն ճամբայ ելանք :
 Բայց , ո՛հ , ի՛նչ տկարութիւն , ի՛նչ
 ցաւագին տկարութիւն գլխացաւով
 հանդերձ եւ ի՛նչ վատուժութիւն՝
 չոր հացէ զաւա ուտելու ոչինչ ունե-
 նալով : Սասուճոյ օրհնութեամբ ժա-
 մանակին հասանք «Մովսէսի հոր»ին
 ովտախը : Հոն կերանք եւ հանգչե-
 ցանք եւ ապա շարունակեցինք մեր

ճամբան դէպ ի Սուէզ : »

Մր. Վարպրթըն Մըսըր հազգըն-
տա եազարդը պիր էսէրինաէ , մէմ-
լէքէթ ի մէզքիւրէ սէքէնէսինաէն
մէշուր պիր միւնէճճիմին պիր թէճ-
րիպէսինի զիքը ու պէյան էտիյօր :
Միւնէճճիմ շաղրըլարագ . Մր. Վար-
պրթընըն մուգիմ օլարըր օթէլէ կէ-
լիր : Վէ օրատա մէհարէթինի կէօու-
թէրմէսի քէնտիսինէ թէքլիֆ օլու-
նուր : Միւնէճճիմ վազը օլան թէք-
լիֆի պիւ գապուլ սօգապտան պիր
չօճուգ շաղրըրր , վէ անըն ալուճը-
նըն իւզէրինէ մախտուս պիր իշարէթ
եափարագ , տիր տիզիյէ օլ իշարէթ
իւզէրինէ պագհասընը չօճուղա թէն-
պին էտէր : Չօճուգ օն տագիգա գա-
տար պէօլէ եափար իսէ տէ , հիշ
պիր սէմէրէսի կէօրիւլմէզ : Միւնէճ-
ճիմ տիկէր պիր չօճուգ շաղրըրր , վէ
այնի թէնպինի թէքրար էլէր : Պու-
չօճուգ օլ աւէլիյաթը մըղնաթիտիյեկ-
նին թահթը թէսիրինէ տիւշար էտի-
լէրէք , ալուճընըն իւզէրինաէքի

իշարէթի զարիպէ՝ քէնտիսինի պիր
իթաաթը քեամիլէ հալինէ վազ էթ-
մէյէ պիր վասըթա օլուր : Միւնէճ-
ճիմ շիմտի Մր. Վարպրթընաան իս-
թէտիյի առէմի իաթըրընա կէթիլմէ-
սինի պիւ իիթար , չօճուղըն օլ առէ-
մի կէօրէճէլինի պէյան էտէր : Պու-
նըն իւզէրինէ Մր. Վարպրթըն մի-
թէվէֆֆա Լօրտ Տէրպինին իամինի
վէրիր : Չօճուգ պու իամի իշիթտի-
յինաէ , տէր հալ , «Իշթէ պո՛ւրա-
տա տըր Լօրտ Տէրպի : Պէն պիր
իթիյար առէմ կէօրիւյօրմ քի ,
կէօզիւնէ պիր կէօղիւքթագմը , վէ
սիյան ուզուն պիր գաֆթան կիյն-
միշ օլարըր հալաէ պիր գանափէ իւ-
զէրինաէ եաթմըր տրր . » տէյիւ պա-
ղըրր : Մր. Վարպրթըն պատէհու
միւթէվէֆֆա Լօրտ Նէրսընըն իամինի
շաղրըրր : Պունը իշիթտիյինաէ , չօ-
ճուգ . «Իշթէ օ տա պուրատա տրր :
Պիր թէք գօլըր պիր սսքէր կէօրիւ-
յօրմ . » տէյիւ թէքրար նիտա էտէր :
Պէօլէճէ պիր չօգ քիմսէլէրին իամի
տէր իաթըր օլունարագ , չօճուգ հէր

պիրինի եէկեան եէկեան թարիֆ էթ-
տիյինտէն , օրատա հազրր պուլու-
նանլար հայրէթէրինտէն իարմագ-
լարընը ըսըրա գալըրլար : Պու թէճ-
րիպէ չօճուզրն տիւշիւնմէքլիք գուվ-
վէթէրինին մուտթթալ պիր հալ քէսպ
էթմէսինի իլէրի կէթիրմէքլիքսէն
իպարէթ պուլուն ըշ արր , պիր հալ-
տէ քի չօճուգ նիմ մրգնաթըսիյեթ
թէսիրի ալթրնտա գալմըշ , վէ պէօյ-
լէճէ Մր. Վարպրթըն միւսթէիֆ
քիմսէլէրին իսմինի գիքր էթտիյինտէ
անըն Քիքրիլէ ալագատար օլուշ
տըր : Չօճուգ Մր. Վարպրթընրն
պու առէմէրին իսմէրինի գիքր էթ-
տիյի անտէ Քիքրինտէքի թէսալվու-
րընը պիր տիւրլիւ ըիւյատա կէօրիւօր :

ԿԵՆՍԱԳՐԱԿԱՆ(1)

Համբարձում Երանեան , ընիկ
Վանեցի , ծնաւ 1858ին : Հայրն էր
ուսուցիչ , մայրը բարեպաշտ մի տի-
կին , գիտակ էր հին եւ նոր Կաթ-
կարանաց մի այսպիսի ժամանակի
մէջ երբ կարգալ գիտցող կին մը
մատով կը ցուցուէր : Համբարձումի
երկու երիցագոյն էղբայրներն մեռան
ի ծաղիկ հասակի , ուստի անոր
ծնողք իրենց բոլոր սէր կեդրոնա-
ցուցին Համբարձումին վրայ իրենց
ծերութեան գաւազան եւ աղօտա-
ցած օճախին վերջին շառաւիղ սե-
պելով զնա : Համբարձում 1864ին
թաղային վարժարաններ մտաւ , իսկ
1868ին իր 11 տարեկան հասակին
մէջ ծաղկախտէ բռնուելով կորսնցուց

(1) Օրացուցիս պիտի կցենք Կենսագրական
Բաժին մ'այ 100 տողէ բաղկացեալ Կենսագրու-
թիւններ , ՕԳՏԱԿԱՐ հանդիսացած անձանց ,
կ'ընդունինք եւ կը հրատարակենք :

աչաց անսովիւն : Աւա՛ղ , գեղանին
Համբարձում ի սպտոս այլափոխուած
էր , մինչ ինք , անգիտակ իր դժբաղ-
դութեան , կ'ըսէր , աջքիս վէրք դեռ
չիտակ լուցած չէ , անոր համար
գոցուած է , երբ լաւնայ , այն ատեն
պիտի բացուին եւ պիտի տեսնեմ :
Աւա՛ղ , խարուած էր ինք , լուսոյ
նշոյլն անգամ այլեւս չտեսաւ : Փոք-
րիկն Համբարձում չուով հաշտուե-
ցաւ իր ճակատադրին հետ եւ ուրախ
ու զուարթ էր : Իր հայր խորհեցաւ
Համբարձումին իեւանս զարնել սոր-
վեցնել որ իր մահէն ետեւ ճարէ իր
օրապահիկ , ինչպէս կ'ընեն կոյրերն
սովորաբար . բայց Տիգրան վարժա-
պետ դժբախտ մանկան մէջ մեծ
մարդ մը նշմարելով արգիլեց հօրն
ստորնացուցիչ ձեռնարկ եւ զայն
զպրոց առնելով սկսաւ աւանդօրէն
գասախարակել մինչեւ 1870 , երբ
հայրն եւ սպա երէց եղբայր մեռ-
նելով ինք մնաց աչազուրկ որբուկ մը
իր ծերունի մօր հետ : Հօրեղբորու-
ղին Յովհաննէս , որ հարուստ էր

սրտով ալ , մայրն ու տղան իր հո-
վանաւորութեան տակ առաւ , այս-
պէս Համբարձում սկսաւ յառաջ վա-
րել իր ուսում սորվելու հին եւ նոր
հայերէն , կրօնք , պատմութիւն եւ
Քրիստոսեանք . քիչ ատենէն գլեց ան-
ցաւ իր աչք ունեցող դասընկերնե-
րէն : Տիգրան վարժապետ 1873ին
օգնական ուսուցիչ ըրաւ Համբար-
ձումը . ուսանողք կը պաշտէին զնա :

Աղքատ մանուկներու ուսուցման
հոգ տանելու համար 1878ին խնա-
մատար մարմին մը կազմուեցաւ նա-
խաձեռնութեամբ Համբարձումի : Քիչ
ժամանակ վերջը 20 տղայք Համբար-
ձումի յանձնուեցան ի դաստիարակու-
թիւն . անոնց զգեստի եւ ուտեստի
ծախքերը խնամատարի անդամոց
տուած ամսաբաժիններով եւ հան-
գանակութեամբ կ'ըլլար : Այս եղաւ
Երանեան Որբակոցի սկզբնաւորու-
թիւն : Սով գալով խնամատարի 80
անդամներ ետ քաշուեցան . ան ատեն
Համբարձում , իր 20 սրբերովը մէջ-
տեղ մնաց իրր խաղալիք բաղդին :

Համբարձում չուզեց յետս ընկրկել, մանաւանդ որ ալ նոյն որբերուն հետ կապուած ըլլալով, կարող չէր լքանել զանոնք: Աւտի Առաջնորդ Սրբազանին գիմեց: Տղա՛ս, բաւ Սրբազանը, երբ 80 աչք ունեցողներ չիրցան վարել, դո՛ւն ինչպէս պիտի վարես զայն այդ վիճակով, ջուրը պատէն վեր հանել չէ՞ քու ըրածդ: Այո՛, Սրբա՛զան, պիտի կարենամ ջուրը պատէն վեր հանել, եթէ ձեր Սրբազնութեան ձեռք ինձ հետ ըլլայ, պատասխանեց աննկուն երիտասարդը: Սրբազանը բարոյական եւ նիւթական օգնութեան ձեռք կառկառեց անոր, որով որբանոց կրցաւ պահել իր գոյութիւնն մինչեւ 1887, երբ գիշերօթիկ սրբանոցը ցորեկոթիկ դպրոցի փոխուեցաւ եւ կը շարունակե մինչ ցարդ: Հրաշալիք մը պէտք է նկատել այս տիպար վարժարան վանայ ժողովրդեան մէջ, ուր կը պատրաստուին Եկեղեցւոյն հարազատ զաւակներ եւ Տէրութեան հաւատարիմ հպատակներ:

Համբարձում էֆ. Երամեան կը տօնէ հաստատութեան քսանհինգ ամեակն. ժողովուրդը որ գիտէ գնահատեց իր կրթական մշակները, ինչպէս միշտ փորձով ալ տեսնուած է, կ'ուզէ 1000 շիրայի գումար մը դնել Յորեղիարին ավեր, որ նա ունենայ յատուկ մի շէնք եւ յառաջ վարէ իր օգտաւէտ ձեռնարկ:

Երամեան վարժարան կ'օթող մ'է վանայ մէջ կառուցուած:

Գ Ի Տ Ա Կ Ա Ն

ԽՅՁ ԲԱՆԵՐՈՒ ԿԸ ԿՈՐԾԱԾՈՒԻ ԹՈՒՂԹԸ

Տասնեւիններորդ դարուն համար բուռեցաւ թէ թուղթի դարն է: Ատիկա կը հաստատուի գերազանցօրէն «Տէպա»-ի գիտական քրօնիկագիր Հանրի տը Բարվիլի հետեւեալ շա-

հազրդիւ տեղեկութիւններով :

Թուղթի գործածութիւնը կը բազմապատկուի զարմանալի կերպով : Բայց Եւրոպայի մէջ տակաւին խաւաքարտի տուփեր , թուղթէ գնտակներ , եւ օձիքները միայն ծանօթ են : Ամերիկայի մէջ է որ թուղթը զանազան ու եզակիան գործածութիւններ կը ստանայ :

Օրինակի համար Սըրինկիֆիլտի (Մ. Նահանգ) գործարան մը կը շինէ թուղթէ շիշեր՝ կաթ լեցունելու սահմանուած . ասոնք շատ հաստատուն են , եւ այնքան դիւրագին որ կըրնանք զանոնք մէկ կողմ նետել՝ գործածելէ վերջ : Տետանի մէջ հաստատուած նոր գործարան մը հրապարակը սղողած է թուղթէ հողաթափներով , որոնց գինը այնքան աւժան է որ ասիկէ վերջը բոլոր պանդոկապետները կրնան զանոնք իրենց հիւրերուն տրամադրութեան տակ դնել , հոգ չընելով եթէ անոնք հետերնին տանին : Գերմանիոյ մէջ կը շինեն թղթէ խնայողական ասուի՝

զնտամուղի համար :

Բայց ասոնք շատ աննշան բաներ են բաղդատամբ հեռեւեալներուն :

Թուղթէ տուներ կը շինեն հիմա Ամերիկայի մէջ , Ռուսիացի մըն ալ Նիւ-Եորք յանձնարարած է այսպիսի թուղթէ տուն մը : Այդ տունը շինուած է Սալինօքարի մէջ , արժած է 80,000 բուպլի եւ ունի 16 սենեակներ : Ճարտարապետին խօսքին նայելով , այդ թուղթէ տունը քարաշէն կամ աղիւսէ տունէ մը աւելի հաստատուն է նւ պիտի կրնայ դիմադրել անձրեւին եւ փոթորիկին : Ամէնը այս չէ սակայն : Նորվեկիոյ մէջ , — որ փայտէ թուղթի երկիրն է , — կառուցուած է եկեղեցի մը՝ ամբողջովին թուղթէ շինուած՝ որ կրնայ առնել հազարաւոր անձեր : Այո՛ , թուղթէ եկեղեցի մը՝ իր զանգակատունով , եթէ հաճոյ կը թուի ձեզի . զանգակները միայն թղթէ չեն : Այն դպրոցականները որոնք երբեմն՝ ծախուած թուղթէ գնտակներ կը նետէին ապակիներուն , պիտի կրնայի՞ն գուշակել անոր ապա-

գան : Այդ թղթէ գնտակները անգամ մը որ չորնային , այն աստիճան անուր կը փակչէին ապակիին որ անկարելի էր անկէ անջատել :

Հետաքրքրաշարժ պիտի ըլլար տեսնել թուղթէ եկեղեցի մը : Հետաքրքրութիւնը գիտութեան առանձնաշնորհումներէն մէկն է :

ՕԴԱՊԱՐԻԿԻ ԽՆԴԻՐԸ

Նիւ-Յորքէն կը գրեն թէ Բրոֆ. Ալէքսանտր Պէլ, նշանաւոր ելեկտրագէտը , կարեւոր գիւտ մը բրած է որուն շնորհիւ կարելի պիտի ըլլայ լուծել օդանաւորութեան խնդիրը : Բրոֆ. Պէլ չի հաւնիր Սանթոս Տիւմոնի գրութեամբ շինուած օդանաւորուն , առարկելով թէ օդէն թեթեւեւեւ մեքենական մարմին հովին խաղալիկ ըլլալու դատապարտուած է, եւ հետեւաբար օգուտ մը չունի : Թըրչունները , որոնք օդէն ծանր են , կատարեալ ապտուութիւն ունին : Տ.քթ. Պէլ թոչոյ մեքենայ մը չէ շինած , ոչ ալ շինել փորձած է , բայց

ժամանակէ մը ի վեր կ'աշխատի լուծել օդանաւորութեան խնդիրը , եւ սա եզրակացութեան հասած է թէ օդանաւը կամ զեկուար օդապարիկը պէտք է թուացիկի նմանի : Իր վերջին փորձարկութիւններուն միջոցին , բրոֆէսէօրը թուացիկ մը շինեց , որ մարդու մը ծանրութեան համահասար ծանրութիւն մը կրնար տանիլ , նաեւ ունէր մեքենայ մը , որ կամայ կամայ վար կ'իջնէր , առանց վնասուելու : Բրոֆէսէօր Պէլ քանի մը տարիէ ի վեր կ'աշխատի արդէն ուրիշ գիտնականի մը հետ . իր հետագոտութիւնները պիտի շարունակէ ձեռք , եւ գարնան բաց օդին մէջ նորէն փորձեր պիտի կատարէ . հաւանական է որ այն ատեն առաջին թոչոյ մեքենան հրապարակ հանէ :

Ուրիշ ամերիկացի բրոֆէսէօր մը , որուն օդանաւը մրցումի պիտի դրուի Ս. Լուիի արուեստահանդէսին մէջ , կը ծանուցանէ թէ ելեկտրական օդանաւ մը հնարած է , որ թոչունի մը պէս կը թռչի : Այս նաւը կը մղուի

պտուտակներով, սրտեք վայրկեանը
2000 թաւալում կ'ընեն :

ԱԿԱՄԻ ՔԱՂԱՔԱՑԻՆ ՀԱՆԳԱՄՈՆԻԸ

Գիտութիւնը երբեմն զարմանալի
տարօրինակութեանց կը մղէ մարդս :
Քէ մարիճի համալսարանին ուսուցչա-
պետներէն Տոքթօր Ճօն Լայֆութ
կ'ուզէր գիտնալ թէ Ադամ ո՞ր թուա-
կանին ծնաւ : Ասոր վրայ ճիշտ 15
տարի աշխատեցաւ, եւ վերջապէս,
Ա. Գրոց եւ ուրիշ հին գիրքերու
ընտղիրներ ուսումնասիրելէ, եւ
իւրաքանչիւր դարու տարեցոյցնե-
րու հաշիւները հետազօտելէ վերջ
հաստատեց թէ Ադամ աշխարհ եկած
է Քրիստոսէ առջ 4004 հոկտ. 23ին
Ու Տ.քթ. Լայֆութ աւելի ճշգրտեան
համար կը յարէ թէ՛ առտուան ժամը
Յին լոյս աշխարհ տեսած է մեր նա-
խահայրը :

ԿՕՇԿՍԿԱՐՈՒԹԻՒՆՆ ԱՄԵՐԻԿԱՑԻ ՄԷՋ

Վիճակագրութիւնները ցոյց կու-
տան թէ վերջին տարւոյ միջոցին

750,000 անգլիարնակ այրերուն, կի-
ներուն եւ տղաքներուն հազած կօ-
շիկներն Ամերիկայի մէջ շինուած են :
Այս կարեւոր հարցին պատճառը քրն-
եղու համար Բիթերի թղթակիցը
Մոզլիի ճարտարական ծանօթ յանձ-
նախուժին հետ Ամերիկա ղրկուե-
ցաւ, Պոսդընի կօշկակարութեան մեծ
կեդրոններն ուսումնասիրելու : Կօշիկի
մեծ գործարաններէն մին ժամը հա-
զար զոյգ կօշիկ եւ մուճակ կ'աւտո-
րատէ եւ օրական՝ 9000 զոյգ : Աշ-
խարհի վրայ չկայ կօշկագործութեան
վերաբերեալ մեքենայ մը որմէ օգուտ
մը չքաղուի այդ գործարանին մէջ .
ձեռք բերուած արդիւնքները պար-
զապէս հրաշալի են . բայց գործին
ամենէն աւելի ապշեցուցիչ կողմը սա
է թէ ամերիկացի կօշկագործներն
անգլիացիներուն կրկինն օրական
կ'առնեն . գլխաւոր գործարանի մը
չարաթակոնները միջին հաշուով 8
սղերին են . ամենէն վարպետներն
օրական մէկ երկու սղերլին կը շա-
հին : Կօշկակարները շատ գոհ են

իրենց վիճակէն . տասնեւ վեց տարեկանէն պակաս մանչ կամ աղջիկ չեն բանեցներ . աչկերաներու , զոր օրինակ գեաննն աւլողներուն արուած նուազագոյն շարաթականն է 144 զրշ : Առողջապահական տեսակէտով ալ վիճակին շատ գոհացուցիչ է : Տարակոյս չկայ թէ Ամերիկայի առեւարական այս յաջողութիւնը միայն արագ արտադրութեան արդիւնք չէ . յայտնի է թէ մօրթի եւ ուրիշ շինուած անիւթերու գիներն աւելի աժան են Ամերիկայի մէջ : Բայց ամերիկեան կօշիկի եւ մուճակի մեծ տունի մը ընկերներէն մին յայտարարեց թէ անգլիական կօշիկներն ամերիկեաններէն աւելի դիմացիւն են :

ԱԾՈՒԽԻՆ ՄՈՒԽԻՆ ԴԷՄ

Լսնաոնի մէջ վերջերս փորձ մը եղաւ ջնջելու համար գործարաններու մուխը , որ այնքան անպատեհութիւններ կը պատճառէ եւ այնքան հակառողջապահիկ տարր մ'է մեծ քաղաքներու համար : Այս գիւ-

տը մեծ յեղաշրջում մը յառաջ պիտի բերէ առողջապահական եւ գիտական տեսակէտով . գիւտն ընողը դիտեր է որ կարգ մը ծխախոտներ կ'շարունակեն վատիլ , նոյն խի երբ սիկատն ո եւ է առարկայի վրայ թողուած է . քիչ մը աղբորակ աւելցնելով պատրաստուած ծխախոտն ամբողջովին կ'այրէր . նոյն բանն է ածուխին համար : Կը ծանուցուի թէ մօտերս Բարիզի մէջ ալ փորձեր պիտի ըլլան :

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՀՆԱՐԱՄՏՈՒԹԻՒՆ

Օր չանցնիր որ տարօրինակ գիւտի մը լուրը չգայ Ամերիկայէն : Նոր գիւտը մանաւանդ ձմրան ցուրտին առթիւ մեծ կարեւորութիւն կ'ստանայ : Գլխարկ մը հնարուած է , որ ինքն իրեն կը բարեւէ , առանց զինքը կրողին նեղութիւն մը պատճառելու : Այլ եւս վերջ պիտի գտնեն ուրեմն ձեռքի այն շնորհալի շարժումները , որք բարեւիտտեն կ'ըլլային , մանաւանդ Տիկին-

ներու բարեւ տրուած ժամանակ, Կը
բաւէ միայն զլուսը քիչ մը ծռել եւ
ահա գլխարկը, գազաթն հաստատ-
ուած մեքենայի մը շնորհիւ վեր կը
բարձրանայ, բարեւը կուտայ եւ նո-
րէն տեղը կը նստի: Հնարավոր՝ տ մար-
զիկ:

ԳՍՐԱՒՈՐ ՁԵՌԱԳԻՐ ՄԸ

Կըստի թէ Գահիրէէն գտնուե-
ր է Հին Կտակարանին հինգ գիրքե-
րուն ամբողջ ձեւագիրները, ու-
րոնք գրուած են սամարիական
գիրով վիթէ մագաղաթի վրայ: Ընագէտները հաստատած են թէ այս
ձեւագիրները մնացած են 735 (Ն. Ք): Այս հաշուով այն ձեւագիրները մին-
չեւ հիմա գտնուած երբայեցեքէն բո-
լոր ձեւագիրներէն աւելի հին են: Արդի ամենագիտուն արեւելագէտնե-
րէն Պ. Ժորժ Զէյտանի պաշտօն
արուած է առժամարար պահել այս
թանկագին ձեւագիրը:

Մ Խ Ա Խ Ո Տ

Մխախտար գործածութիւնը իբր

400 տարի սուսջ աշխարհիս ան-
ծանօթ էր: Գոլումպոսի ձեռագր Ամե-
րիկայի գիւտին հետ ծխախոտին գիւտն
ալ եղաւ: Վայրենի Ամերիկացիք
ծխախոտին տերեւները իրար փաթ-
թելով խոշոր եւ թանձր զլանիկներ
(սիկար) կը շինէին փայտի նման եւ
այրելով կը բաշէին: Մխախտար Ա-
մերիկայէ անցաւ Եւրոպա եւ անկէ
Արեւելք եւ Թուրքիա: Կառավարու-
թիւնները արտասովոր զօրութեամբ
աշխատեցան անոր մուտն արգիլել,
բայց չյաջողեցան, թէեւ գործա-
ծողներուն երեք տեսակ պատիժ
տնօրինեցին. 1. Առաջին անգամ
օրէնքն անստատողներուն գաւազանի
սաստիկ հարուածներ կը տրուէին.
2. Մխախտար նորէն գործածողին քի-
թը կը կարուէր. 3. Եթէ այս պա-
տիժն ալ չազդէր, մարդը կախաղան
կը հանուէր:

Կառավարութիւններէ ոմանք բո-
լոր ծխողները քաղաքական իրաւունք-
ներէ կը զրկէին եւ լեռները կ'աքսու-
րէին: Պատմութենէ կը տեղեկանանք

թէ շատեր, արական եւ իգական սե-
ւէն, աւելի յօժար էին ընտներուն եւ
բլւերներուն վրայ թափափել քան թէ
ծխախոտէ հրաժարիլ :

Իննովկենտրոս ժ. Գ. Պապը բա-
նադրեց բոլոր ծխախոտ գործածող-
ները : Քանի՛ քանի՛ վեհապետներ
զանազան տեսակ պատիժներ սահ-
մանեցին, բայց երբեք օգուտ մը
չտեսնուեցաւ :

Տոքթ. Գ. Նաճարեան

Կարմիր խաւեարը կը շինուի ծա-
ծանի (սագան պաշրղը) հաւկիթէ :
Հօս, խաւեարը կը պատրաստուի խո-
շոր թեփով ձուկէ մը, որ տեսակ մը
ծածան է : Ասոնք ծախին կը գրը-
ուին եւ ամառը կը ծախուին յինկա
անունով զոր ամենէն աւելի Հրեա-
ները կ'սպառեն : Տարին 1500էն 2000
եւ երբեմն աւելի տակառ կարմիր
խաւեար կուգայ Պոլիս Աստրախա-
նէն : Տակառները կը կշռեն 90—92
օխս : Օխսն 5—9¹/₂ զրշ. : Օսմ. ոս-
կին 140էն : Պրուսայէն ալ յիսուն

թէնէքէ կարմիր խաւեար կուգայ,
ընտիր տեսակէ, եւ կը ծախուի 8—
10 զրշ. : Կարմիր խաւեարն արտո-
ժակ կ'ընայ : Յոյները մեծաքանակ
կ'սպառեն Մեծ Պահքին :

Չորս տեսակ խաւեար կայ,
Թարմ, ճնշուած, սեւ ու կարմիր :
Արտագրութեան գլխաւոր կեդրոն-
ներն են ստորին Վոլկայի ակունքն
եւ Աստրախան : Թարմ խաւեար կը
պատրաստուի թառափին (մերսին
պաշրղը) հաւկիթները ծակծկելով :
Յետոյ այդ հաւկիթները ժամու մը
չափ ողջուրի (սալաւուրա) մէջ կը
գրուի, կը չորցուի եւ ապա կը ծախ-
ուի : Թարմ խաւեարը միշտ սուղ
ապրանք մ'է. նոյն իսկ Ռուսիայ մէջ,
որովհետեւ պահելը դժուար է : Ամէն
օր հարիւրաւոր տակառ կը գրկուին
ի կեդրոնական եւ հիւսիսային Ռու-
սիա : Թարմ խաւեարին մէկ բուաը
(16 քիլօ 380 կրամ) ժամանակին հա-
մեմատ 50—120 ուռպլի է : Ծնշուած
խաւեարը կը պատրաստուի հետեւ-
եալ կերպով. — Հաւկիթները ձեռ-

քով կը թրեն աղջուրի մէջ եւ յետոյ պարկերու մէջ կը դնեն եւ ուժով մը կը գալարեն : Յետոյ տակառները դնելով կ'արածեն : Այս խաւեարը դիւրաւ կը պահուի եւ երկար ճամբորդութեան կը դիմանայ : Սեւ կամ աղած խաւեարը շատ դիւրաւ կը պահուի : Խաւեարը կ'աղեն ձուկէն հանուած վիճակին մէջ 7—8 ամիս տակառներու մէջ կը դնեն : Յետոյ նորէն կ'աղեն եւ արեւին կը չորցնեն :

Աւասիկ ինչպէս կը յաջողի կաթը փոշիի վերածել : Նախ մասնաւոր ջրհան մը՝ մեծ ու կըսր պղինձէ կաթսայի մը մէջ կը քայէ կաթը, որ հոն կը շարժի եւ կը տաքնայ փուքերու միջոցաւ որոնք կաթսային մէջ տաք օդ կը փչեն եւ այդ օդն «օդէսիլիզէ» եղած է, այսինքն՝ միքրոպներէ մաքրուած : Յետոյ կաթը կ'անցնի քաւանկիւն ձեւով ուրիշ չորս կաթսաներու մէջ, որոց բոլորափքը, դուրսէն, տաք ջուր կը շրջի, ինչպէս ներսէն ալ՝ խողովակներու միջոցաւ :

Այդ կաթսաներուն մէջ նաեւ մի քանի փուքեր տաք «օդէսիլիզէ» օդ կը փչեն : Բոլոր այս գործողութիւններուն նպատակը կաթը մաքուր կերպով թանձրացնել է եւ որուն 16րդ մասը կը մնայ արդէն, մնացեալը շոգիանալով, Անկէ վերջ, այդ թանձրացած կաթն արագութեամբ դարձող կաթսայի մը մէջ կ'անցնեն, ուր հետզհետէ աւելի թանձրանալով վերջապէս խմոր կը դառնայ, ու յետոյ այդ խմորը կը չորցնեն որ բնականաբար կը կարծրանայ : Այս վերջի կարծր վիճակին մէջ կաթը կը յանձնեն «փշրող» գործիքին որ զայն ալիւրի պէս փոշիի կը վերածէ : Այսպէս «փոշիացած կաթը» կը ծրարեն, որ այլեւս ընթերցողին բերնին արժանի է : Անուշներ ըլլայ :

Հահի Միսիբար

Անթել հեռագրութեան հաղորդակցութիւն պիտի հաստատուի Հաւայեան կղզիներու հինգին մէջտեղ : Թէպէտ շատ ճարտարագէտներ յիշ-

եալ հինգ կողմներուն ընդծովեայ պարաններու միջոցով հազորդակցութիւնն անգործադրելի համարեցին բուստի ժայռերու համար, Ամերիկեան ընկերութիւն մը անոր ձեռնարկելու վրայ էր, վասն զի հեռագրական հաղորդակցութիւնը անհրաժեշտ դարձած էր : Ընկերութիւնը, երբ լսեց Մարքոնիի դրութեան նշանաւոր յաջողութիւնը, հետազօտեց զայն, գտաւ որ ընդծովեայ պարանէն շատ աւելի քիչ ծախքով կ'ելլէ եւ անկէ աւելի գործնական է շատ մը նկատումներով : Ընկերութիւնը կանոնաւոր հեռագրական գործ պիտի ընէ անթեղ հեռագրութիւն մը հաստատելով : Հեռաւորութիւնը որուն վրայ պիտի հաստատուի հաղորդակցութիւնը, Յէն մինչեւ 71 մղոն է :

Հէրվէյ Քէննըտի կօչիկի կապը հնարեց եւ 12 միլիոն շահեցաւ : Զբօսաշրջիկ մը Պոմպէյի աւերակները այցելելու պահուն, տեսակ մը ճարմանդի (կօրչա) պատկերը տեսաւ ման-

բանկարի մը մէջ, եւ անոր օրինակը շինելով, «Ապահովութեան գնդասեղ» անունով մենաշնորհ մը ստացաւ, եւ 60 միլիոն Ֆր. դիզեց : Տիկին մը պիպեկներու համար սիրուն կառք մը հնարելով 200,000 Ֆր. շահեցաւ : Ուրիշ կին մը մազերու խոպոպներ շինելու համար երկաթ մը շինելով մեծ հարստութիւն դիզեց, մինչ ամուսինը՝ խտամեր կղերական մը՝ իր պարապոյ ժամերը կանցընէր սեղմիւրանի կատարելագործութեան պարագելով, ինչ որ կլորիկ շահեր կը բերէր իրեն : Այն մարդը որ առաջին անգամ կապար գրչի մը ծայրը կօմ մը դնելու գաղափարը ունեցաւ, Կրեստսի մը հարստութիւնը դիզեց :

Ապագային ամէն մարդ հարիւրամեայ պիտի ըլլայ : Ալ գրեթէ բնաւ վարակիչ հիւանդութիւն չպիտի գրանուի, բոլոր մեծերնրը բնաջինջ եղած պիտի ըլլան եւ մարդկութիւնը պիտի ապահովուի թոքթախտին, ժանտաւենդին, ծաղկախտին եւն. դէմ,

առողջապահութեան, շիճուկով բուժման եւն. շնորհիւ : Մարդու բոլոր սխալ մասերը պիտի անճետանան, ինչպէս նաեւ ոտքին սպին : Այլեւս մարդ արանճիսիդէ չպիտի մեռնի, նոյն իսկ ոչ մէկ վիրաբոյժ անով պիտի սարի, այն գերազանց պատճառով որ արանճիսը ինքնիրեն պիտի անճետանայ : Ապագայ Ադամը մենէ աւելի լաւ պիտի լսէ եւ հեռատես պիտի ըլլայ :

Անոր ճաշակելիքը, շոշափելիքը, հոտոտելիքը աւելի փափուկ պիտի ըլլան : Այլեւս ոչ ճաղատ գլուխ պիտի գտնուի ոչ ալ առանց ակռայի բերան : Պէտք չէ կարծել թէ ինքնաշարժ կառքը, եւ մեզ յոգնութենէ ազատելու համար երեւակայուած միւս մեքենաները պիտի վնասեն մարդկութեան Ֆիզիքական զարգացումին : Մարդը այլեւս չափազանց չպիտի յոգնեցնէ ինքզինքը : Մանաւանդ, ապագայ Ադամը իրրեւ զրօսանք միայն սքօրդները պիտի ճանչնայ : Արտադրութիւնը, փոխանակութիւնը,

հաղորդակցութիւնները եւն. այնպէս մը պիտի կազմակերպուին որ, գործատեղիէն կամ գրասենեակէն ելլելէ վերջը, գործատրը կամ սաշաօնեան, ինչպէս դատարկապորաները, պիտի հարկադրուին բացօթեայ զրօսանքներ ընել, քրիքէթ, ընթերցանիս եւն. խաղալ, փոխանակ ալքսիւն զիմելու, ինչպէս կ'ընեն այսօր : Ապրօղը կը տեսնէ :

1. Կապոյտ աչքերն ամէնէն տրկարները կը համարուին :

2. Թութս աչքերն ամէնէն զօրաւոր ըլլալ կը նկատուին ակնարոյժներէն :

3. Վար նայող աչքերը լրջութիւն կ'ենթադրեն :

4. Բնակասնէն մեղամաղձոտ անձինքներու մէջ շատ քիչ կապոյտ աչք ունեցող կրնայ ըլլալ :

5. Երկու աչքերու իրարմէ ճիշտ հեռաւորութիւնն աչքին լայնքն է :

6. Երկայն եւ սուր անկիւն աչքերը մեծ դատողութիւն ու սրա-

մատթիւն կը ցուցնեն :

7. Աչք մը որուն վերի կափարիչը բիրին վրայէն հորիզոնական ուղղութիւնով կ'անցնի, մտաւորական կարողութիւն կը ցուցունէ :

8 Եթէ վրայի կափարիչը բիրին կէտը կամ աւելին ծածկէ, պաղ խորհրդածութիւն կը նշանակէ :

9. Կ'ըսուի թէ լուսնոտներու անկեղանոցներու մէջ աչաց ընդհանուր գոյնը թուիս ու սեւ է :

10. Դիմագէտները կ'ըսեն թէ այն աչքերն որ յայն են՝ կը ցուցնեն մեծ ուշիմութիւն եւ անմոռանալի յիշատակ :

11. Կ'ըսուի թէ հանճարեղ մարդիկ ունին վճիռ աչքեր եւ հանդարտ շարժուածք որ մտաւոր կարողութիւն կը ցուցնեն :

Միհրան Քեպապեան

Իշնինին պիրի պիր կիւն տիպի ալըը իլէ սըվանմըզ վէ իշինէ սու սուլ-տուրըլըզ պիր գասը գըզըն պիր սուլա իւզերինէ գօլըզ իտի : Անըն

մագսէտի սույու ըսըթըզ պու սու իլէ էլէրինի երգամագ իտի իսէ տէ, գասը սուպանըն իւզերինտէն գալարը-տըզընսա, իշինտէքի սույըն սայքի օրայա գօնըլտըզը վագըթտա օլտըզը գասար սոզուգ օլտըզընը կէօրտիւ : Պունու կէօրէճէք օլան սաիր քիմսէլէր, սալթ պիր, «Նէ՛ թուհաֆ շէյ.» տէյիւ նիտա էթմէքլէ իքթիֆա էտէճէքլէր իտի, լաքին պու առէմ պագաըզը շէյէ տիգգաթլէ նագար էտէր իտի : Օ կէօրիւպ անլատը քի ալըը օ աէրէճէ միւքէմմէլ զայր ի նագիլի հէրարէթ տիր քի սույըն տէրէճէի հէրարէթինի, գրիգըզըլ օլուշ օլան սուպանըն թէէսիրինէ գարըը մուհաֆազա էթմիշ իտի, վէ պունու պէօլլէ միւշահէտէ էթալյինաէ, պու մէպտէյի աթէշտէն միւթէէսիր օլ-մուշ գացալար ինչասընտա թաթպիգ էթաի : Շիմալյէ գասար պու գասպիլ գացալար աղաճտան ետիրըլպ տիշ երգիւ տէմիր գալլամա օլտըզըլըն-տան, աթէշ է սնատընտա, տըշարըսը օլտըզը կիպի իշերիտի տալի գըզար

խի , վէ իշինտէ պուլունան շէյէր
տախմա զափուլուպ վէ շոգ աւֆա
տա եանար խի :

Գ Ի Ի Տ Ե Ի

1. Անկումէն ետե Արարիչը մեր
նախածնողաց կաշիէ հանդերձներ
հազցնելով եւ կենաց պահպանու-
թեան համար հողագործութիւն յանձ-
նարարելով — հանդերձ եւ կերա-
կուր — զանոնք Դրախտին դռնէն
դուրս հանեց :

2. Նման Ռոպէնտոնի այնուհետէ
սկսան մարդիկ իրենց իմացականու-
թիւն գործածել ուրիշ սէտքեր հու-
գալու համար միջոցներ գտնելու .
այն օրէն կսկսի Գիւտերու սկիզբ .
դրախտի դրան առջեւ ծնունդ աւին
առաջին գիւտեր :

3. Մարմնոյ պատասպարուելուն

համար բաւական շէր մորթէ հան-
դերձ , ուստի մեր նախածնողք , այր
եւ կին , ձեռք ձեռքի տուած , ծա-
ուերու ճիւղերէ վրան խրճչիթ պատ-
րաստեցին հոն բնակելու համար , ապա
սոյն վրաններ կենդանեաց մորթերով
պատրաստել սկսան անձրեւէն պաշտ-
պանուելու համար :

4. Բուսեղէններով եւ պտուղնե-
րով չբաւականանալով հովուութեան
եւ որսորդութեան հետամուտ եղան,
նետ, կարթ հնարեցին. կաթը կարա-
զի , մածունի , պանիրի վերածելու
կերպն գտան , ցորենն ալ երկու քա-
րի մեջ փոշիացնելով ալիւր ունեցան :

5. Պ. Ղամէքի գեղանի դուստր ,
Օր. Նաամա ., կաշիէ կոշտ հանդերձ-
ներ չվաշեցնելով իրեն , ոչխարի
բուրդէն նուրբ թէլեր սլորեց , քթան
եւ բամպակ հանեց եւ գործիք մը
հնարեց որով այս նիւթերէ կտաւ կը
շինէր : Այսպէս այժմեան ոստայնան-
կութեան հնարիչն եղաւ Օր. Նաամա

Ղամէքեան : Հովէրոսի առնն ծիրանազոյն բուրդ կը գործածուէր , ուստի ներկարարութիւն ալ ծանօթ էր :

6. Առաջին «քաղաքն» ալ կառուցանողն Կայէն էր . զոր ենովք անուանեց , ի յիշատակ իւր սիրեցեալ որդւոյ ենովքի . հաւանականարար ճիւղերէ շինուած խրճիթներու խումբ մը ըլլալու էր այդ «քաղաք» :

7. Պ. Ղամէքի գերդաստան յիրաւի խիստ հնարագէտ անդամներէ կը բաղկանար . ինքն Ղամէք բազմակնութեան հեղինակն է . որդին Յորէլ ճարտարապետ եւ խաշնարած , Յորալ , միւս որդին , երաժշտապետ , սրինգ եւ քնար կ'ած էր յոյժ մեծ ճարտարութեամբ :

8. Ղամէքի միւս կնոջ որդին Ժօփէլ-Կայէն վարպետ երկաթագործ եւ պղնձագործ էր . «ամեն տեսակ» գործիք կրնար շինել . սորա քոյր Օրնաամա , արդէն ծանօթացուցինք ընդնիթերցողաց . Չուռնանք ըսել որ

Ղամէք նաեւ առաջին քերթողն է . կարգա՛ իր երկու կիներուն ուղղած ճառք : Նոյի առաջին նաւազը եւ նաւապեան ըլլալը ծանօթ է :

9. Զրհեղէղէն ետեւ կ'սկսին մարդիկ այլեւս աշխոյժիւ գործածել իրենց միտք եւ իմացականութիւն . Բարեկունի հիմեր կը դրուին , ազիւս — քէրրիճ — կը գործածէին շինութեան համար , փոխան ծառի ոստերու եւ անասնոց մորթի : Քարը առանց կիրի վրայէ վրայ կը զետեղէին :

10 Փոխանաց կաշիի . սկսան անասնոց մուշտակ իրր հանդերձ գործածել . սակայն գարշահոտութեան չհանդուրժելով սկսան նախ մէզով եւ չամբինով եւ ի վերջոյ ծառի կեղեւներով . գխտորով եւ խոզկաղինով մորթերն կաշիի վերածել որով խաղաղսրդութիւն սկսաւ :

11. Յորինահատէն ճզմելով ձեռք բերուած ալիւրը նախ սկսան ջրով

եւ կաթով խառնել եւ խիւս շինել , ապա շաղուել , խորեւել եւ կանոնաւոր հաց շինել :

12. Նոյ նաւապետ հարկաւ սղոց , կացին , ուրագ եւ ին . գործածեց երբ իր հսկայ նաւը շինեց , սակայն գիտենք որ օձերու ատամնաւոր կզակը իրր սղոց կը գործածուէր : խոշոր ձուկերու սղնայարն ալ իրր սղոց կը գործածուէին : Մատէյրա կղզիին հին բնակիչները շանածուկի ակուաներն իրր սղոց կը գործածէին :

13. Մովսէսէ 500 տարի առաջ սոկերչութիւն ծանօթ էր , Աբրահամ արծաթ վճարեց կնոջը գերեզմանոց գնելու համար . սակայն սոկի եւ արծաթ աւելի իրր գարդ կը գործածէին : Յուգա , Յակոբին որդին , մատանի ունէր :

14. Արձանագործութիւն նաեւ շատ հին է . կաւէ ուրիշ նիւթերէ արձաններ կը շինէին : Լարան ունէր ար-

ձաններ — կուռքեր — Յոյներն զայն ծագկեցուցին Քրիստոսէ 500 տարի առաջ , նկարչութիւն աւելի ուշ մշակուեցաւ , ինչպէս նոր պեղումներ կ'ապացուցանեն :

15. Փիւնիկեցիք դիպուածով զրտան ապակին . առաջուտ տեղ մը բարակ թափելով կրակ վառեցին կերակուր եփելու համար , եւ ապակիի կասրներ գտան կրակին վառած տեղ : Սիդոնացիք գտան ապակիէ հայելին , աւելի առաջ մետաղէ հայելի կը գործածէին , Յոր եւ Մովսէս կը յիշեն զայս :

16. Բրուաի արհեստ ծանօթ էր Մովսէսի ատեն . Գէղէոնի սափարներ ծանօթ են , Յոյներն եւ մանաւանդ Հռովմայեցիք խիստ զարգացուցին այս արհեստ :

17. Ոսկեզօծութիւն ծանօթ էր Մովսէսի ատեն . Սողոմոնի տաճար ո՛չ թէ ոսկեզօծուեցաւ այլ տեղ տեղ ոսկիով զրուագուեցաւ (գափլամա) :

18. Մագնէսը Քրիստոսէ 2700 տարի առաջ Չինաց ծանօթ էր. 2000 տարի առաջ ալ անոնք կողմնացոյց ունէին, 1260ի մօտերն Մարքո Փօլ զայն Իտալիա բերաւ. ԺԴ. դարուն Եւրոպացիք զայն կատարելագործեցին :

19. Նոյի արհեստ. նաւարկութիւն, զարգացուցին Փիւնիկեցիք. մէջը փորուած ծառի բուներով սկսան նաւարկել, ապա կանոնաւոր ցոկանաւեր — չէքտիրմէ — շինելով մինչեւ Սպանիա կը նաւէին, ծովուն խորութիւն չափելու համար խորաչափ գունտը եւ խարիսխը Յունաց ծանօթ էր. ասոնցմէ անցաւ Հոովմայեցոց, Յոյներն քաջ սուզակներ — տալլըճ — էին :

20. Գիրի հնարիչն է Թօթ անուն Փիւնիկեցին. սա ջրօղէղէն մի քանի դար վերջը ապրած է. Չինացիք, Քրիստոսէ 10 դար առաջ տառերն տախտակի վրայ կը փորագրէին, եւ

վրան մեղան քսելով թղթի վրայ կը տպէին, թողթն ալ ծանօթ էր Չինաց, Աւելի հիներն քարի եւ մետաղի վրայ կը փորագրէին տառեր. Սուրբ Գիրք կը յիշեն այսպիսի քարի վրայ փորագրութիւններ, պեղումներ ալ հետզհետէ ի լոյս կը բերեն հին արձանագրութիւններ — բեւեռագրեր — ամբողջ գրատուններ, աղիւսէ տախտակներու վրայ դրօշմեալ պատմութիւններով :

21. Երկրաչափութիւնը Եգիպտական գիւտ մ'է. Նեղոսի ջարերուն կանոնաւորման համար թուրքեր կը շինէին : Բաղէս եւ Պիւթագորաս ասոնցմէ ուսան այս գիտութիւն, Առաջին չափաբերական գիրքը — Ժէօմէթրի — գրեց Քրիստոսէ 300 տարի առաջ Եւլիտէս :

22. Եբրամարուծութիւն ծանօթ էր Չինաց Քրիստոսէ 20 դար առաջ. Չ. դարուն ճգնաւորներ Յունաստան բերին առաջին հունաերն ուսկից եւ

րոպա տարածուեցաւ :

23. Առաջին ժամացոյցը արեւու ժամացոյցն էր, Քաղթէացիք ունէին ջրոյ ժամացոյց :

24. Հրեայք ունէին տեսակ մը երգէտն : Անաքարսիս, ըստ Ստրաբոնի, գտած է բրուտի ճախարակն, փքոց — քէօրիւկ — նաւու խարխիս, Քրիստոսէ 600 տարի առաջ, Պաղըմէոս ունէր արուեստական երկրագունտ մը, Քրիստոսէ 200 տարի առաջ. Կրէտացիք մարմարիտնի վրայ կը քանթակէին Քրիստոսէ 470 տարի առաջ : Առաջին թղթատարութիւն հնարեց Պարսից Կիւրոս թագաւորը, Տրի եւ օղի գտած են Հնդկիները : 325 Ն. Ք կը գործածուէր մեծն Աղեքսանդրի ատեն. գարեջուրը Դ. դարուն Հայոց սիրելի բուսկիւն էր — այսպէս կ'ըսէ Քսէնօֆօն — Մագաղաթի վրայ գիր գրելն Իսրայել լացուց ծանօթ էր, լայց Դ. դարուն Պէրկամոսի մէջ վերստին ծաղկեցաւ :

Եղիպտացիք Բարբրոսի տերեւները իրր թուղթ կը գործածէին, ետքը սկսան բաւազակէ թուղթ շինել : Հիներն կը հեռագրէին կրակով, Հրդեհի ջրհանը շատ հին է, Նիկովիդիայի հրդեհին Տրայիանոս կայսրը հրէջջ ջրհաններ գործածել տուաւ : Օրացոյցն ալ նոր բան մը չէ, քրմապետներն ամեն ամսագլուխ ժողովուրդն հաւաքելով պէտք եղած ծանօթութիւններն կուտային. Յուլիոս Կեսար զայն ձեւակերպեց եւ Քրիստոսէ 45 տարի առաջ Հոովմ ընդունեց զայն : Զանգակն ալ ծանօթ էր հիներուն. Ոսիրիսի տօներուն կը գործածուէր :

(Յաջորդ տարի նորագոյն գիւտեր)

ԵՐԿՐԱԳՈՐԾԱԿԱՆ

ՊԱՐՏԻԶՊԱՆԱԿԱՆ ՕՐԱՅՈՅՑ

Թուրքիոյ կլիմային համեմատ
պատրաստուած է :

Յուևվար

Սալորի , կեռասի եւ ծիրանի ծա-
ռերը օգի նպաստաւոր ժամանակին
յօտել (պուտամաք) , եւ ամիջապէս
գաղղանով կտրուած տեղերը գոցել :
Պողատու ծառերու շուրջը փոս բա-
նալով չի մարած կրափոշի սրսկել եւ
ապա աղբել , առով թէ՛ ծառերը կը
զօրանան եւ թէ՛ յառաջիկային կարգ
մը հիւանդութեանց առաջքը առ-
նուած կ'ըլլայ : Պողատու ծառոց եւ
ուրիշ ծաղիկներու համար Փետրվա-
րին պատրաստուելիք տնկարանին
տեղը՝ այժմէն փորելու եւ աղբելու է :
Նախապէս ցանուած եւ այժմ
ձլած սմբուլ սօխերուն վրայ տերեւէ

գոյացած աղբ եւ չոր հող եւ աստնց
վրայ ալ չի մարած կրափոշի լեցնե-
լով պահպանելու է :

Փետրվար

Պողատու ծառերուն տակը լաւ մը
փորել , հողը կակղացնել : Կաղինի
ծառերը եթէ հինցած են բնական է
որ քիչ պտուղ կուտան , ուստի զա-
նոնք արմատախիլ ընել , եւ նոր
տունկեր տնկել եւ երկարած ճիւ-
ղերը յօտել հարկ է :

Ծաղիկի պարտէզները այժմէն փո-
րել , աղբել եւ պատրաստել : Զողի
վրայ փաթթուած վարդենիները , մե-
խակները , եւ կրետական կակաչը
թաղարներու մէջ տնկել , չորֆա չիջե-
յին ցուրտէն չի սառեցնելու համար՝
տաք տեղ մը փոխադրել անհրաժեշտ
է : Այս ամսոյ մէջ մուկերը շատ վը-
նասներ կը հասցնեն , ուստի եւ պէտք
է պարտէզին զանազան կողմերը թա-
կարդներ լարել :

Մարտ

Հօլիկ , սմբուկ , պղպեղ , վարունգ ,

հղանտական լահանայ, դդում, եւրոպական ամեն տեսակ բողիկեր եւ ազատքեղ կը ցանտին :

Ծաղիկները թաղարներու մէջ առնելով չաչել — շէլի ամէլիաթը — եւ մինա կոչուած ծաղիկը իրարմէ երկուական մատ հեռաւորութեամբ փոս տնկարաններու մէջ զետեղել եւ վրան ալ ապակեփեղկով գոցելու է, ամէն օր քիչ մը օդ տալէ վերջ վերըստին գոցել հարկ է :

Ուրիշ ծաղիկներ ալ այս կերպով կրնան պահպանուիլ. լեմոնի եւ նարնջի ծառերը յօտել, ու գամելիտաներուն աղբի ջուր եւ ի հարկին պարզ ջուր առատօրէն տալ պարտիզպանին կարեւորագոյն աշխատութիւններէն են :

Ապրիլ

Կոտեմ, զանազան աղցաններ (սալադա), պամիս, փերփեր (սէմիգոթու), թթուիւն (գուզը գուլաղը), լոլիկ, սմբուկ, պղպեղ, վարունգ, գաղ, լահանայ, գարնպահատ, դդում, գաղ, բողիկ, հազար, սոխ, լուբիանե-

րուն տեսակը, զանազան ծաղիկներու հունտերը ցանել, նարկիս, թաւշածաղիկ, մեխակ եւ ուրիշ ծաղիկներու հունտերը՝ տնկարանի մէջ ցանելու ամենայնպէս ժամանակն է : Սմբուկ եւ ուրիշ կանուխ ծաղկող կահաչներ այս ամսոյ մէջ ծաղիկելով իրենց գունագեղութեամբ զմարդ կը հրացնեն :

Մայիս

Սմբուկ, պամիս, լոլիկ, լոպիկ, փերփեր, դդում, վարունգ, սեխ, ձմերուկ, սոպ, բակլայ եւ այն օրք մէկ երկու ամիս առաջ տնկարաններու մէջ ցանուած էին այժմ կրնամք զանոնք պարտէղին մէջ՝ բաց օդին տակ տնկել, եզրպտական կակաչ, եւ ըզըր ծաղիկներն ալ վերստին կարելի է բացը ցանել :

Յունիս

Ամենէն աւելի պտղատու ծառերուն խնամք տանելու է : Տհաս եղող պտուղներու չափը քիչցնելու է. եթէ ծառի մը վրայ 200 հատ տանձ

կայ, ատոնցմէ 50—60 հատ բրցնե-
լու է, զի այդ 200 հատը հասուն-
ցած տանն քանի քաշ ծանրութիւն
որ ունենայ, այդ 50—60 հատը
բրցնելով ծառին վրայ մնացած 150
—140 հատն ալ հասունալուն՝ նոյն
ծանրութիւնը պիտի ունենան:

Միայն թէ այժմ պտուղները տես-
քով գեղեցիկ եւ խոշորիէկ կ'ըլլան:

Յուլիս

Սմբուլ եւ կրէտական կահաջները
թաղարներէն հանելով պատրաստուած
տեղերնին տնկել: Ծովին (բարանաք),
լախուր (քէրէվիզ), լահանա, ծնե-
րեկ, գարնարահար, հազար եւլն.
ինչպէս եւ չողգամ ու լուրիա ցանկը

Պողատու ծառերը յօտել, վար-
դենեաց աղբի ջուր կամ աղբ տալ,
մեխակ եւ ուրիշ ծաղիկներ չաչել.
աւազուտ հողի մէջը կատարելը նախ-
ընտրելի է: Դիմացիուն վարդերը
յօտել, փափուկներուն չքաչելով:

Օգոստոս

Պարզ եւ գաղ. բողկեր, հիլնիպա,

ծներեկ եւլն. ցանկու է. պատի տակ
տնկուած ծառերը յօտելով կանոնա-
ւոր ձեւ մը տալու է: Ծէգայիքնե-
րու աղբի ջուր տալ եւ պողատու
ծառոց վրայ գտնուած վնասակար
միջատները ջնջել:

Սեպտեմբեր

Այս ամսոյ ցանուելիքներն են՝
լահանա, հինտիպա, աղցան, գաղ-
բողկեր, շովին, բաղրջուկ: Հետեւ-
եալ ամսոյ այսինքն հոկտ.ի մէջ
պողատու ծառերու տունկերը արն-
կարկել հարկ ըլլալուն՝ տեղը այժմէն
պատրաստել եւ գտնուած ինքնարոյս
խոտերը խլել, աղբել եւ փորելով
մինչեւ իւր ժամանակին այս վիճա-
կին վրայ թողելու է:

Ծառերու տերեւները երբ թօշին
ու թօթափին՝ անկից վերջ միայն ու-
րիշ տեղ տնկել պէտք է:

Հոկտեմբեր

Ամեն տեսակ աղցաններ, հազար
եւ հիլնիպա՝ տաք եղող տեղերը
տնկարկելու է: Եթէ տանձն ու խըն-

ճորը հասունցած են՝ առանց վերա-
 ւորելու բրցնելու եւ տեսակին հա-
 մեմատ ամանի մը եւ կամ բաժագակի
 մէջ պահելու եւ կամ թէ շտեմա-
 րանին առաստաղէն կախելու է : Ըն-
 կուզները հասուննալուն՝ վրայի կե-
 դուք ձեզքուելով վար կ'իյնայ , յայն-
 ժամ ձաղկելու , չորցնելու եւ շտե-
 մարան փոխադրելու է : Այս ամսոյ
 մէջ անտառային ամեն տեսակ ծա-
 ւեր կը տնկուին :

Նոյնքեր

Ոլոռն , Մանչէսդրի ոլոռն , Սա-
 քրդի բակլայ , աղցան , հազար եւլն .
 հարաւային հովի հանդէպ եղող տեղ մը
 ցանելու է : Կեռասի , բալի եւ տանձի
 ծառերը յօտելու յարմար ատեն ը-
 լալով՝ ժամանակ կորուսելու չէ :
 Ծաղկիներէն՝ Աստղիկ , Պէտմիա եւլն .
 հողէն հանելով չորցնելու եւ սոխեր-
 նին աւազի մէջ պահելու է : Կակաչ ,
 սմբուլ , քրքում , շուշանի եւլն . փո-
 խերը տնկելու եւ ցուրտի չզիմացող-
 ներն նաւի ածուսի փոշիով եւ կամ

պարզ մոխիրով գոցելու եւ ասոր
 վրայ ալ մամուռ — եօտուն — դնելու
 համար :

Միւս ծաղկիներն ալ տաք տեղ
 մը փոխադրելու եւ այդ տեղի տա-
 քութեան աստիճանն ալ +5⁰էն վար
 բնաւ ըլլալու չէ : Վարդի տունկերն
 ալ՝ վարդաստանի մէջ իրարմէ մէյմէկ
 մէքրօ հեռաւորութեամբ տնկելու
 ճիշդ ժամանակն է :

Դեկտեմբեր

Յուրաք հեազհեաէ կը սաստկա-
 նայ , ուրեմն ծառերուն տակը խոշոր
 յարգով եւ կամ խոտով գոցելու է :

Հաղարջի եւ պէյճալի խաղողի
 ծառերը յօտել եւ ամիջագէս մարած
 կրափոշիով տակերնին գոցելու է :

Վարդերը աղուել , թաղարները
 ներս առնել եւ՝ ցուրտէն պահպանե-
 լու է որպէս զի գեղած թձաղ գարնան՝
 ծաղկին ու ծլին :

—

Ձիբնեաց հիւանդութիւնը

Ինչպէս ամեն պտղատու եւ ան-
 պտուղ ծառք՝ նոյնպէս եւ մշտադա-

լարն ձիթենին տեսակ տեսակ հիւանդութեանց կ'ենթարկուին . կարեւորը սա է թէ հետզհետէ թէ կենդանեաց եւ թէ բուսոց հիւանդութեանց տեսակները շատնալու վրայ են , որոց իրական պատճառները միասով երկարօրէն աստանօր բացատրել՝ Օրացոյցի ծաւալը չի ներեր , միայն թէ կը փոփաքիմ՝ սոյն սուղ էջերուն մէջ կարեւորագոյն կիրովեկոչուած ձիթենեաց 4—10 տարիէ ի վեր երեւան ելած հիւանդութեանքանի մը դարմաններ ցոյց տալ . Այս հիւանդութիւնը անձամբ տեսանք ու հետամուտ եղանք կէմէյիկի մէջ . ոմանք կ'ըսեն թէ նախ տերեւները կուտէ , յետոյ ծաղկանց մէջ կ'անցնի ու անկից ալ ծաղիկը ձիթապտուղի փոխուելէն՝ դարձեալ ձիթապտուղին մէջ կը մնայ , դեռ տհաս կսկսին պտուղները թափթփիլ , այս շարաճձիին ըրած մլեսաները շատ մեծ են , Գիտական դարմանները սուքա են :

Ա. — Կազ , նեֆրեաղ , եւ արարական օճառ իրար խառնելով տե-

րեւները եւ պտուղները չաւ մը ջրել . բայց ասիկայ չպիտի կարենաք գործադրել , զի այս հեղուկը այս կիրովեկ փճացնելէն զատ՝ տերեւներն ալ կ'այրէ . եւ որովհետեւ ձիթենին մշտադալար պէտք է մնայ ուստի անհնար է փորձել .

Բ. — Ծառերուն տակ ծծումբ վառելով ծուխին միջոցաւ այս որդը կը սատկի :

Գ. — Խոշոր յարդով խառն աղը վառել ծառերուն շուրջը , առանց բոց հանելու , մուխին սաստկութենէն որդերը կը փճանան . Ահա այս Բ. եւ Գ. դարմանները կրնաք գործադրել : Բաց աստի ձուերը եթէ մնացած են՝ ասոնք եւս բոլորովին անհետացնելու համար քանի մը տարի շարունակ ձիթապտուղները տհաս եղած ատեն թափելով իւր հանելու է :

Ահաւասիկ ասոնցմէ աւելի գործնական եւ կատարեալ միջոց չէ գրանուած տակաւին .

Մեղուարուծական

Մեղուարուծութեան օգտակա-

բութիւնը ցուցնելու համար զնեւք
հոս 1890ին Ֆրանսայի շահը :

Գին մեղրի 9,771,000 Փր.

» մոմոյ 4,720,000 »

Տարեկան շահ 14,491,000 »

Ասիէ կը տեսնուի թէ ի՞նչ շահա-
բեր կենդանի է մեղուն :

Անգլիոյ մէջ ալ կան ընտիր փե-
թակներ , մանաւանդ Տիյտամ գա-
ւառին մէջ , բայց ամենէն բազմա-
թիւ կը գտնուին Ամերիկայի Միաց-
եալ Նահանգաց մէջ , ուր կը հաշ-
ուին 2,800,000 փեթակ :

Կուսածնութիւն

Այս բանս թէպէտ շատ հակառա-
կութիւն կրած է , բայց հիմա փոր-
ձով ստուգուած է , թէ էգ մեղուն
կրնայ երբեմն ածել ձու առանց զու-
գաւորելոյ արուի հետ ի կոյս վիճա-
կի , բայց յայնժամ կ'ածէ միայն
արուի ձուեր , մինչդեռ զուգաւորու-
թեամբ կ'ածէ գործաւոր մեղուաց
ձուեր :

Մեղուին երգը

Բանտարկեալ էգ արուն ըջլին
մէջէն տեսակ մը ձայն կը հանէ որ
կոչի երգ , եւ երկրորդական պարս
տալիք փեթակներէն կը լսուին . ի-
րենցմէ ծնած էգերն ալ սոյն ձայնը
կը հանեն կանչելով թիթ , թիթ ,
թութ , մինչդեռ բանտարկեալները
սովորաբար կը կանչեն քուա , քուա :
Բեղնաւորեալ մայրերը խիստ քիչ
անգամ կ'երգեն :

Հիւանդութիւնք սանձենեաց

Դալուկ կամ ժանկ . — Ծառին
տերեւները կ'սկսին տկարանալ , դեղ-
նիլ , չորնալ եւ թափիլ , լուսոյ պակ-
սութենէ , թացութենէ եւայլնէ յա-
ռաջ կ'ուզայ , դարմանն է՝ Փետրուա-
րի մէջ տանձենեաց արմատներուն
վրայ մէկ քառակուսի մէդրի 100
կրամ հետագայ խառնուրդէն ցա-
նել :

Նիդրաթ (Ազոդադ) տը սուտ 40 կրամ
քլորաթ տը բոթաս 40 »
իբէր Փոսֆադ տը շօ 20 »

Սեւարայտ . — Տանձին վերնա-
մաշկին վերայ կ'երեւի . մանր եւ սեւ
արատներ կը գոյանան , սունկէ յա-
ռաջ կուգայ . ասնձը չի մեծնար , լեղի
եւ անհամ կ'ըլլայ :

Դարմանք . — Փետրուարի մէջ
վրձինով տանձին վրայ քսելու է :

10 լիդր ջրոյ մէջ հալեցնել 400
կրամ սիւլֆատ աը քիւիվրը եւ 800
կրամ կիր :

Հիւանդութիւնք խնձորենույ

Չարագեղ (չանքր) . — Փոսոցու-
ցիչ է , եթէ չգարմանուի ծառը կը
մեռցնէ , ուստի ուր որ տեսնուի
կտրել հանելու է . եւ յետոյ կըտ-
րուած վէրքը լուալ սիւլֆատ աը
ֆէրի լուծմամբ . եւ չորնալէ ետքը
պատուաստի մոմով պատել :

Ժանկ կամ Բաս — Դարմանք ճիշդ
տանձնեւոյ ժանկին նման է :

Հիւանդութիւնք դեղձենեաց

Խիթ (զամգ) — Ծառին ներքին
կողմը ըյծ հիւթը յանկարծական
ցրտութենէ վերջ կը թանձրանայ եւ

կսկսի կաթկթիլ , ու միւս աւշակին
համարձակ չըջան կատարելուն ար-
գելք կ'ըլլայ , կան ուրիշ պատճառ-
ներ ալ ինչպէս՝ խորունկ տնկել . եւ
կամ հողին թացութենէն :

Վազած տեղը կտրել հանելու է ,
եւ վէրքը պատուաստի մոմով գոցե-
լու է :

Տերեւուսոյց . — Դարման տերե-
ւոց տակի կողմը անսակ մը բորբոս
կը գոյանայ , տերեւները կուռին եւ
կը գալարին :

Տերեւները կտրելու է եւ 1000
կրամ ջուրի մէջ 3 կրամ սիւլֆատ աը
քիւիվրը խառնելով ծառին տերեւնե-
րուն սրսկելու է :

Ծիրանին եւ կեռտան ալ խիժի
եղթակայ են , դարմաննին նոյնն է :

Հիւանդութիւնք սալորենույ

Սալորենին ալ խիժէն զատ ժան-
կի եղթակայ է . ճիշտ երկաթի ժանկի
պէս կ'ըլլայ , կիյնան տերեւները ,
ծառին աճումը կը դադրի : Տերեւոց
վրայ սրսկելու է՝ հիւանդութեան

սասակութեան համեմատ աւելի կամ պակաս քանակութեամբ սիւլֆատ տը քիւիլըր :

Վերակենդանութիւն պղտառու ծառոց

Շատ անգամ պտղատու ծառոց օղային մասը ծերանալով կամ հիւանդանալով կը փձանայ, ասոնք նորէն վերակենդանացնելու այսինքն նախկին ոյժը տալու համար պէտք է՝ ձմրան սկիզբը կտրել ծառը ամբողջովին եւ եթէ 1—2 ճիւղ կան որք հիւանդութենէ զերծ են՝ զանոնք թողուլ որ աճին մեծնան : Այս բանը բնելու ժամանակ պէտք է առատ պարարտութիւն տալ, լուսահող, մոխիր, անասնոց աղը եւ կամ ամենէն լաւը :

Իւէրֆօսֆատ տը 20 55 կրամ

Քլօրիւր տը բոթասիում 55 »

Սիւլֆատ տամօնեաք 40 »

Սոյն հանքային աղը իրար խառնելով մի մէթր տարածութեամբ իւրաքանչիւր ծառի արմատներուն վրայ 150 կրամ սրսկելու է :

Ծառին կտրուած մասերուն վրայ ալ կամ պտտուաստի մոտ եւ կամ թէ կաւախառն թրիքով ծածկելու է :

Անդրանիկ Մ. Էսայեան

Պտուղները խոտորցնել

Կ'ոզէ՞ք խոշոր կեռաս, սալոր, խաղող եւլն. ունենալ, 100 լիտր ջուրին մէջ 2 լիտր երկաթի ծծմբառ (sulfate de fer) աւելցնելով, ձարձատեցէք ձեր պտղատու ծառերը: Բայց ամեն ծառի համարյարմար ժամանակ մը ընտրելու է : Սաղողը՝ իր աճումին երկու երրորդը առած ժամանակ, անգամ մը՝ ամիս մը յետոյ՝ երրորդ անգամ՝ քաղոցէ 20 օր առաջ՝ երրորդ անգամ ձարձատելու է : Միւս պտուղներուն համար ալ այսպէս հաշուելու է :

Պտուղներուն հասունցալը

Հասուն կը համարուի այն պտուղը որ կատարելապէս աճած, փայլուն գոյն մը ստացած, կոթը չորցած, ծառին տերեւները դեղինցած ըլլան :

Հասուն պտուղի մը միտին բջիջները՝ նախ թթու եւ լեզի նիւթով մը, յետոյ՝ արեւին տաքութեան եւ լոյսին ազդեցութեամբ, խմորում մը յառաջ գալով՝ շաքարային համեղ հիւթով մը կը լեցուին : Խնձորի եւ տանձի նման պտուղներն ալ հասուն կը համարուին , երբ իրենց կուտերը սեւցած ըլլան :

Պտուղներ բաղել

Պտուղի քաղցրը , պէտք է սկսիլ սկար, արեգդէմ եւ ծեր ծառերէն : Նախ ճիւղերու ծայրը եւ հովին դէմ եղող պտուղները ժողվելու է : Քաղցը՝ չոր եւ գեղեցիկ օդի մը ատեն, ատտուան ցօղը անցնելէն ետքը իրիկուան դէմ կատարելու է . տաք օրեր երբէք պտուղ քաղելու չէ : Քաղցը կամ ձեռքով կ'ըլլայ եւ կամ թոթվելով . առաջինը նախապատուելի է :

Պտուղներ չորցնել

Խեճեպաւոր պտուղները , ինչպէս

կաղին, ընկոյզ՝ արեւի մէջ կը չորցնեն : Գեղձ, ծիրան, թուզ , սալոր, խաղող, կեռաս ալ այսպէս կրնան չորցուիլ , պայմանաւ որ կտտարեալ հասունալէն ետքը ժողվուուին : Եթէ արեւին տաքութեան աստիճանը բաւականաչափ չըլլայ , ջերոցներու կամ տաք փուռերու մէջ չորցնելու է : Չորցած պտուղները չոր անղեր պահելու է :

Պտուղներ պահել

Պտուղները երկուքի կը բաժնուին կորզաւոր պտուղներ՝ ինչպէս գեղձ, ծիրան, սալոր ելն . Կտաւոր պտուղներ՝ ինչպէս՝ կն տանձ , խաղող , խնձոր եւն . Ատոնցմէ վերջինները երկար ժամանակ կարելի է անվթար պահել : Խաղողը պահելու միջոցն հետեւեալն է , որ ամբողջ Փոսանսայի մէջ սովորական դարձած է : Ողկոյզը կը կտրեն ուռի փոքրիկ մասով մը եւ այդ մասը՝տակը ածուխի փոշի դրուած ջրալից շիշի մը մէջ կը խոթեն : Իսկ միւս կտաւոր պտուղներն ալ

պահելու համար, տհաս քաղելէ յետոյ, վանդակաձեւ տախտակներու վրայ մէկիկ մէկիկ կը շարեն Պողատունը ոչ տաք պիտի ըլլայ եւ ոչ խոնաւ . տաքութիւնը 8-10 աստիճան պիտի ըլլայ : Պողատունի խոնաւութիւնը ծծեցնելու համար, կիրի քլորակ (chlorure de chaux) կը կը գործածեն : Այս քիմիական նիւթը՝ տակը ծակ մ'ունեցող զինկէ ամանի մը մէջ դնելով, ծակին տակն ալ շիշ մը կը զետեղէն . շիշին մէջ կը վազէ ջրացած քլորակը :

Պտուղները սզիի մէջ պահել

Դեղձի եւ սալորի նման ոզիի (alcool) մէջ պահուելիք պտուղները մաքուր եւ իրենց վրայի խաւը սրբուած եւ մինչեւ կորիզներն գնդասեղով մը ծակած ըլլալու է : Յետոյ պաղ ջրի մէջ դնելու է որպէսզի պնդանան : Պաղ ջրէն հանելով, մազէ մազի մը մէջ դնելու եւ ձգելու է որ ջուրը կաթի . յետոյ ապակիէ ամաններու մէջ շարելով, վրան 60

աստիճանի ոզի լեցնելու է : Վեց շաբաթ ոզիի մէջ մնալէ յետոյ, մէկ լիտր ալքոլի 125-250 կրամ հալած շաքար աւելցնելու եւ ամաններու բերանն ալ ամրապէս գոցելով, բաւելխառն տեղ մը պահելու է :

Պղպեղախոս

Անմահն Բասթէօր գտած է այս աւերիչ հիւանդութեան մանրէն, որ հաւկթակերպ փայլուն մարմնիկներէ (corpuscules) կը բաղկանայ : Կուղէ՞ք առանց մանրադիտային քննութեան, զիւրաւ ճանչնալ ախտավարակ հունտերը, գործադրեցէք հետեւեալ միջոցը որ գոհ պիտի ձգէ ձեզ :

Ախտավարակ հունտերը՝ կապոյտ լոսադեղի (tournessol) վրայ մետաղակերպի (metalloïdes) իսկ առողջներն ալ մետաղի (metaux) հակազդեցութիւն կ'ընեն : Այսինքն կապոյտ լոսադեղի վրայ մի քանի հունտ դնելով, ձմլած ատեննիս, եթէ թուղթին վրայ կարմիր բիծեր գոյանան, հունտին պղպեղախոսէ (pébrine, գա-

րա-թափան) վարակուած ըլլալը, հակառակ պարագային, այսինքն կարմիր բիծեր չգոյացած ատեն՝ ասողը ըլլալը կը հասկցուի:

Հօռադեղը թուղթ մ'է որ աժան գնով կը ծախուի բոլոր դեղավաճառներուն քով:

Սեպուհ Լտեփանեան
Վկայեալ Երկազործ

ԶՈՒԱՐՃԱԼԻՔ

Կիև. Նոր հանդերձի պէտք ունիմ:
Այր. Միշտ հանդերձ, հանդերձ,
հանդերձ, կի'ն, բարձր բաներու
հիչ փափաք չունի'ն:

Կիև. Բարձր, այո՛, ի'նչ բարեսիրտ
էք, զլիարկ մ'ալ կուզեմ:

Հայր. Աղջիկս, ջանք ըրէ որ շուտ
կերակուր եփել սորվիս, ան ա-
տեն քեզի անակնկալ մը պիտի
պատրաստեմ:

Աղջիկը. (Բանի մը ամիս ետքը վկա-
յական ի ձեռին), հայրի'կ, կերա-
կուր եփել սորվեցայ, իշթէ տիփ-
լօմաս:

Հայր. Է՛հ, անակնկալին ժամանակն
եկաւ. վաղը խոհարարուհին պի-
տի ճամբենք:

Ուսանող մը որ շատ դրամ կը
վասնէր հօրը քսակ մը դրկեց որոյ
մէջ թուղթի կտոր մը կար, վրան
սապէս գրուած «Յովհ. Բ. 7 համա-
րին առաջին 4 բառերը», գործադ-
րելնիդ կը խնդրէ որդիդ Ս.: Հայրը
կը բանայ Աւետարան եւ կը կար-
դայ. «Յիսուս ըսաւ անոնց. լեցու-
ցէք»:

Հայրն ալ իր կարգին թուղթի
կտորի մը վրայ գրեց Առակ. ԺԳ. 4
եւ գրեց. 7. առաջին բառերը ձեր ու-
շադրութեան կը յանձնէ սիրայիր
հայրք: Թուղթը նամակաւ տղուն
կը դրկէ: Սա զողգոջուն ձեռքերով
կը բանայ նամակ հոն մեծկակ գու-
մարի մը փոխ-դիրն ակնկալելով:

Որքան սակայն կը խոսովի երբ Սուրբ Գիրք բանալով սա՛ խօսքեր կը կարգայ. — Ծոյլին հոգին կը ցանկայ ու բան մը չունի :

Վարժապետ. Ըսէ նայիմ, Յովհաննէս, ջերմութեան ու պաղութեան յատկութիւններն :

Յովհաննէս. Զերմութիւնը կրնգարձակէ իսկ պաղութիւն կը կարճեցնէ :

Վարժապետ. Ապրիս, օրինակ կրնաս տալ :

Յովհաննէս. Ամառը օրերը երկայն կ'ըլլան, իսկ ձմեռը կը կարճնան :

Օրինորդ. (Իր խօսեցեալին) Ի՛նչպէս կը համարձակիք հայրիկիս ըսել թէ քիչ ատենէն 2-3000 լիրայի տէր պիտի ըլլաք քանի որ ատանկ յոյս մ'ալ չունիք :

Երիտասարդ. Չէ՞ որ երբ ամուսնանանք ա՛յդքան դրամօժիտ պիտի ստանամ :

Տեր. Ծօ՛, Պետրոս աղբար, վաղ առտու զիս ժամը 10ին արթնցուր, շատ գործ ունիմ. չմոռնաս հա՛ :
Ծառան. Անանկ էնէ ժամը 10էն առաջ չալէ զանգակը որ սենեակդ գամ եւ 10ին արթնցնեմ :

Տիկին, կըսէ հիւրը, շատ կը յորանջէք, կերելի թէ այսօր ձանձրացուցիչ այցելուներ ունեցիր էք :
Ոչ, կըսէ տիկինը, դեռ առաջինն է :

Ի նպատակարօտեց դրամ հաւաքող կին մը կը ներկայանայ հարուստի մը եւ քսակը ներկայացնելով կը խնդրէ որ բան մը ձգէ մէջը :

Ստակ չունիմ, կըսէ հարուստը կոպտութեամբ քսակը մէկդի հրելով :
Է՛հ, անտա՛նկ, օ՛ն ուրեմն ատէք այս քսակը մէջի նզա՞ծ դրամով, քանզի ես անդքատաց համար կը ժողուեմ եւ դուք էն արժանաւորն էք :

Հոչակաւոր բժիշկ մը աղատեց վտանգաւոր հիւանդութենէ վարակ-

եալ աղու մը կեանքը : Տղուն մայրը
սօքթօրին տունը դնաց յայանել իր
երախտագիրտութիւն :

Տօքթօ'ր, ըսաւ կինը , կան մա-
տուցեալ ծառայութիւններ , որք ան-
փոխանակելի են : չեմ գիտեր ինչպէս
յայտնել իմ շնորհակալութիւնքս ձեր
ցոյց տուած հոգածութեան համար,
որով դաւկիս կեանք փրկեցիք
ստոյգ մահուընէ . խորհեցայ անա-
կնկալ մը պատճառել ձեզ նուիրելով
այս քսակ, զոր ես հիւսած եմ : Տի-
կի'ն , պատասխանեց բժիշկը, քիչ մը
կոշտ շիշտով, դեղ եւ դարման զգա-
ցումներով չեն փոխարինու իր, ոսկիով
կը վճարուի , ձեր նուիրած քսակ
բարեկամութեան նշան է . ատով ոչ
էքմէքճին հաց կուտայ , ոչ ալ խա-
սապը միս . . .

Բայց , սօքթօր, ընդմիջեց տիկինը
վշտացեալ եւ վիրաւորեալ ձայնով,
խնդրեմ որոշ զին մը յայտնեցէք, ի փո-
խարինութիւն ձեր ծառայութեանց :
2000 Ֆրանք պարտիք ինձ , տի-
կին, գոչեց սօքթօրը :

Տիկինը այն ատեն սօքթօրին տրր-
ուելիք քսակին բերանը բացաւ , եւ
հանեց անկէ հինգ հատ 1000ֆրանքնոց
պանք տոմս , երկուքը բժիշկին սու-
աւ եւ միւս երեքը քսակը դնելով
հեռացաւ : Աւելորդ է ըսել որ սօք-
թօրին վրայ պաղ սարսուռ մ'եկաւ
ըրած այս մեծ կորուստին համար :

—

Մայր Տե'ս, Յովսէփ, մեղուներն ի'նչ
ժիր եւ աշխատասէր են . քեզ
տեսնեմ զուն ալ անոնց նմանիս
Յովսէփ . Այ , անշուշտ , մեղուները
աշխատասէր չըլլան սէ ո'վ պիտի
ըլլայ . քանզի առատընէ մինչեւ
իրիկուն մեզր կուտեն :

—

Դասաւորը. Չէ՞ք ամչնար, անպիտան
մարդ :

Ձերբակայիւրը. Ինձի չհաւնեցա՞ք .
ուրեմն թողէք որ երթամ :

—

Ուսուցիչը. Տղա՛ք, ուշ դրէք . Միլ-
տոն բանաստեղծը կոյր էր . հաս-
կցա՞ք :

Աշակերտներն. Այո՛, այո՛:

Ուսուցիչ. Շատ լաւ, ըսէք. Միլտոն ինչո՞ւ զժբաղդ էր:

Աշակերտներն. Քանզի բանաստեղծ էր:

Նոր հարսը. Միրելի ամուսինս, որպէսզի ուրիշ անգամ մէջերնիս գտուածիւն չպատահի կ'առաջարկեմ որ, ասկէ ետեւ երբ բանի մը վրայ երկուքս ալ մի եւ նոյն կարծիք ունենանք, իրաւունքը քուկդ ըլլայ, իսկ երբ կարծիքնիս տարբեր ըլլայ իրաւունքը իմս ըլլայ եւ իմ ըսածս կատարուի:

Հայրը. (Չեռքերն չփելով ուրախութեամբ) Այ գործս ամէն կերպով կարգին է. թէ հոս աշխարհի վրայ եւ թէ օր մը երկնից մէջ. Պետրոսս աստուածաբանութիւն կը սորվի, Պօղոսս բժշկութիւն եւ Մինասս փաստաբանութիւն. օ՛խ, աս ի՞նչ բախտ է ծօ. . . :

Ա. Վախնամ չնիկը հիւանդ է, միս

զրի առջին, հոտոտեց բայց չկերաւ:

Բ. Ի՞նչ կըսես, անասնաբոյժը կանչե՛մ:

Ա. Դեռ սպասենք. գուցէ միտը հոտած էր եւ անոր համար չկերաւ. հէլէ մէյմը դուն փորձէ:

Մաննիկ. Մայրի՛կ, եթէ դուն Մաննիկ ըլլայիր եւ ես մայրիկ ըլլայի, գիտես ի՞նչ կընէի:

Մայրիկ. Է՛, ըսէ տեսնեմ, ի՞նչ կընէիր:

Մաննիկ. Սա կարկանդակէն խոշոր կտոր մը կտրելով քեզի կուտայի:

Էշիզա. Մեր պզտիկ աղբարիկը առաջ երկի՞նքն էր, մայրիկ:

Մայր. Այո՛, սիրունիկս:

Էշիզա. Շատ լալկան ըլլալուն համար դուրս են լւնտեր, անանկ չէ՞, մայրիկ:

Տերը. Թորոս աղբար, սա շիշը տուապը գիւր. մէջը մեղան կայ.

չթափես հա' :

Թորոս. (մէկուսի) հա'. մեղան հէ՞ . որո՞ւ կը հաւատացնես . գինի է պապամ, գինի :

(Թորոս տօլապին առջեւ կանգ կաննէ ու շիշին պարունակութիւնը բերանը կը պարպէ) . էի՛ իս, վայ թշուառական, իրաւ մեղան է եղեր . էի՛ իս . . . :

Ա. Հիմակ ի՛նչ գործով կըբաղիք :

Բ. Գրագրութիւնով :

Ա. Որո՞ւ քով .

Բ. Կեցիր սր բսեմ . Ամիսը երկու անգամ մօրքրոջս նամակ կը գրեմ որ ինձի գրամ խրկէ . անօր խրկած ստակովը կապրիմ :

Գրիգոր. Ի՛նչ ունիք , բարեկամ , կորսուտ մ' ունեցաք որ այսքան տխրեր էք :

Յովսէփ. Ձեզի օրեր, զոքանջս մեռաւ .

Գրիգոր. Յաւալի բան .

Յովսէփ. Մեռնելը չէ որ զիս այնքան

կը տխրեցնէ , այլ քարոզիչին ըսածը :

Գրիգոր. Է՛, ի՛նչ ըսաւ :

Յովսէփ. Թաղման պաշտօնը կատարելէն ետեւ եկաւ ձեռքս սեղմեց եւ ըսաւ . հոգ մի ընե՛ր , Գրիգոր եղբայր , անդիի աշխարհ զիրար նորէն պիտի գտնէք :

Անկուտի երիտասարդ մը կառք մը կը մտնէ, ուշ ատեն, տուն երթալու համար : Երբ դրան առջեւ կը հասնին , երիտասարդը կառքէն վար կիջնէ ողբալով : Վա՛խ, երկու ոսկիս կառքին մէջ ինկաւ , կորսուեցաւ , խնդրեմ, կրտէ կառապանին, սպասեցէք որ ճրագ մը բերեմ եւ փնտրուեմ : Այս ըսելով վեր կելլէ : Կառապանը երկու ոսկիին ձայն առած ըլլալով սրարչաւ կը վազցնէ ճիերն, որ եթէ գտնելու ըլլար իրեն ակնկալած վարձքին 20 անգամը պիտի ըլլար :

Վ Ի Ճ Ա Կ Ա Գ Ր Ա Կ Ա Ն

Ա.

ԵՐԿՐԻՍ ԾԱԻԱԼՆ ՈՒ ԲՆԱԿԻՉՆԵՐԸ

Եւրոպա	9,690,843 ՔՄ²,	392,054,000 ըն.
Ասիա	44,183,382 » ,	930,265,000 »
Աֆրիկէ	29,817,042 » ,	181,538,000 »
Ամերիկա	39,295,060 » ,	145,097,000 »
Ովկ. (Աւստ.)	8,955,231 » ,	6,461,000 »
Բեւեռներ	4,486,564 » ,	83,000 »
Գումար	136,428,122 »	1,655,498,000 »

Բ.

ԵՐԿՐԻՍ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՆԵՐԸ

	1890ին	1900ին
Եւրոպա	223,869 ՔՄ. ,	283,525 ՔՄ.
Ասիա,	33,724 » ,	60,301 »
Աֆրիկէ,	9,836 » ,	90,114 »
Ամերիկա,	331,417 » ,	402,171 »
Աւստրալիա,	11,889 » ,	24,014 »
Գումար,	610,735 » ,	790,125 »

Գ.

ԵՒՐՈՊԱՅԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՆԵՐԸ 1900 ԻՆ

Թուրքիա	3,142	ՔՄ.
Գերմ. նիա	51,391	»
Ռուսիա	48,107	»
Գաղիա	42,827	»
Աւստրիա	36,883	»
Հունգարիա		»
Մեծն Բրիտանիա	35,186	»
Իտալիա	15,787	»
Սպանիա	13,357	»
Շուէա	11,320	»
Պելճիգա	6,345	»
Զուիցերիա	3,378	»
Հոլանտա	3,209	»
Ռումանիա	3,098	»
Տանիմարգա	3,001	»
Բորթուկալ	2,376	»
Նորվէկիա	2,053	»
Յունաստան	972	»
Սերպիա	578	»
Գումար	283,010	»

Դ.

ԵՐԿՐԻՍ ՇԵՌԱԳՐԻ ԹԵԼԵՐԸ

Եւրոպա	716,290 ՔՄ.	216,112,000 հեռագիր
Ասիա	128,560 »	10,340,000 »
Աֆրիկէ	42,400 »	3,700,000 »

Ամերիկա	549,240	ՔՄ.	92,300,000	հեռագիր
Աւստրալիա	70 280	»	11,270 000	»
Միջագգ ընդծով.	258,996	»	—	»
Գումար	1,765,766	»	333,722,000	»

Ե.

ԵՒՐՈՊԱՅԻ ԿԱՌԱՎԱՐԱԿԱՆ ՇԵՌԱԳՐԻ
ՅԵԼԵՐԸ

Թուրքիա	39,782	ՔՄ.	3 777,457	հեռագիր
Ռուսիա	150,145	»	19,817,778	»
Գաղիա	145,882	»	47,280,068	»
Գերմանիա	131,011	»	45,346,281	»
Մեծն. Բրիտ	86,296	»	93 505,177	»
Իտալիա	43,884	»	12,268 927	»
Աւստրիա	34,104	»	15,380,110	»
Սպանիա	32,475	»	4,637,713	»
Հոլանդարիա	22,948	»	7,789 001	»
Շուէտ	9,589	»	2,962,785	»
Նորվեգիա	9,381	»	2,180,513	»
Բորնուկալ	8,345	»	2,069,124	»
Ռումանիա	6,971	»	2,211,789	»
Պէլճիգա	6,806	»	6,843,800	»
Ջուրջերի	6,596	»	4,078,353	»
Հոլանտա	6,243	»	5,797,673	»
Յունաստան	5,290	»	1,205 095	»
Պուլկարիա	5,180	»	1 206,288	»
Տանիմարգա	3,884	»	2,214,246	»
Սերպիա	3,790	»	624,775	»

Հերս. Պոնիա	2,980	ՔՄ.	580,060	հեռագիր
Լուքսենպուրկ	659	»	168,231	»
Մաննէնէլ րո	650	»	—	»
Գումար	762,891	»	281,935,244	»

Զ.

ԵՒՐՈՊԱՅԻ ՎԱՃԱՌԱԿԱՆԱԿԱՆ ՆԱԻԱ-
ԽՈՒՄԲԸ 1902 ԻՆ

Թուրքիա	107	շոգենաւ	1,023	նաւ
Մեծն. Բրիտ	9,484	»	20,056	»
Գերմանիա	1,390	»	3,833	»
Գաղիա	1,272	»	15,585	»
Նորվեգիա	1 223	»	6,668	»
Շուէտ	911	»	2,987	»
Ռուսիա	715	»	3,038	»
Սպանիա	498	»	1,100	»
Տանիմարգա	483	»	3,500	»
Իտալիա	446	»	5,957	»
Ֆինլանտիա	298	»	2,589	»
Աւստ. Հոլանդար.	215	»	12,928	»
Հոլանտա	213	»	638	»
Յունաստան	150	»	1,075	»
Ռումանիա	72	»	391	»
Պէլճիգա	66	»	72	»
Բորնուկալ	44	»	282	»
Պուլկարիա	2	»	4	»
Մաննէնէկրո	1	»	17	»
Գումար	17,620	»	81,743	»

Է.

ԵՐԿՐԻՍ ՄԵԾԱԳՈՅՆ ՔԱՂԱՔՆԵՐԸ

Լոնտոն (1901)	6,528,000	բնակիչ
Նիւ Եորք (1900)	3,437,202	»
Քարիզ (1901)	2,714,088	»
Քանթոն (1898)	2,500,000	»
Պերլին (1901)	1,901,567	»
Վիէննա (1902)	1,744,177	»
Չիքալո (1900)	1,698,575	»
Քէրթն (1898)	1,650,000	»
Թօքիօ (1899)	1,440,121	»
Քեղրապուրկ (1900)	1,439,375	»
Ֆիլատէլֆիա (1900)	1,293,697	»
Կոստանդնուպոլիս	1,106,000	»
Մոսքուա (1897)	1,035,000	»
Կալկաթա (1901)	1,026,987	»
Սիանկթան (Չին)	1,000,000	»
Չանչաու (Չին)	1,000,000	»
Թիէնձին (Չին)	1,000,000	»
Գայրօ (1897)	570,062	»
Չիլոնիա	201,062	»
Պաղտատ	145,000	»
Սեւանիկ	105,000	»
Երուսաղէմ	51,600	»
Էրզրում	38,000	»

ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ ՎԻՃԱԿԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
ՌՈՏՈՍԹՈՅԻ շԱՅ ԱԻԵՏԱՐԱՆԱԿԱՆԱՑ

- Ազգապետական փոխանորդ,
Մ. Ն. Գուզու Քէպպեան էֆ.:
- Առժամանակեայ քարոզիչ,
Պատ. Արէսթիտիս Մուճիատիս:
- Գրածախ Ս. Կրոց,
Կարապետ աղա ձինկէօզեան:
- Սարկաւազի փոխանորդ,
Տեար Ստեփան Եաղճեան:
- Եկեղեցական ժողով,
Նախագ. Տեար Արիսթիտիս,
Քարտ. Մ. Ն. Գուզու Քէպպեան էֆ.:
- Ազգ. վարչական ժողով,
Նախագ Մ. Ն. Գուզու Քէպպեան էֆ.,
Ատենապետ Տեար Կարապետ ձինկէօզեան,
Ատենադպ. » Յակոբ Ուզունեան,
Ժողովական » Հանի Տօնիկ Չավուշեան,
» » Մալխաս Մալխասեան,
» » Յովհաննէս Չավուշեան,
» » Ստեփան Եաղճեան,
» » Տիգրան Կէվրէկեան:
- Թաղական ժողով,
Ատենապետ Տեար Մալխաս Մալխասեան,
Ատենադպ. » Յակոբ Ուզունեան,
» » Յովհաննէս Չավուշեան,
» » Տիգրան Կէվրէկեան:
- Թիւ ժողովուրդի 80,
» Եկեղեցւոյ անդամոց 24:

9. Ծախք տարեկան. քարոզիչի եւ ժողովրդական 60 լիրա:
10. Հայկեան վարժարան մանչերու համար, Տեսուչ Մ. Ն. Գուզու Բէկապպեան էֆ., Աշակերտ 40, Տարեկան ծախք 36 լիրա, Ուսմունք Ընթերցանութիւն, Ս Գիրք, Բարոյագիտութիւն, Կենդանաբանութիւն, Իրագիտութիւն, Պատմութիւն, Թուարանութիւն, Աշխարհագրութիւն, Թուրքերէն, Հայերէն, եւ Անգղիերէն:
11. Եկեղեցասիրաց միութիւն, որուն նպատակն է եկեղեցւոյն ծախուց համար հասոյթաբեր կալուածներ առնել: Նախագահ, Պատ. Արիսթիտիս, Ատենադպիր, Տեսար Գեղէնու Չավուշեան, Գանձապետ, Մ. Ն. Գուզու Բէկապպեան էֆ., Ժողովական, Հոմի Տոնիկ Չավուշեան,
» Պետրոս Չավուշեան:

ՎԻՃԱԿԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՏՐԱՊԷՋՈՆԻ

Երեց Բարոզիչ.

Պատ. Գրիգոր Խ. Տոմպպեան.

Գործադիր ժողով,

Պատ. Գ. Խ. Տոմպպեան, Նախագահ.

Սարգիս Բարբրոզցիեան, Ատենադպիր.

Կարապետ Յովակիմեան, Գանձապետ.

Զենոր Պ. Ֆիլիսեան, Կալուածոց միւ-
ծէվէլլի-

Պալի ախարար, Գիւելլա գիւղէն, անդամ

Աւետ. Ժողովրդեան Թիւը	53
Եկեղեցւոյ անդամ	24
Եկամուտ կալուածներէ	95 ոսկի
Հոգեւոր տուրք	10 »
Ծախք ամպիտնի, դպրոցի, եւայլն	128,5 »
Աղքատաց	1 »
Տեղական հասոյթ	108,5 »
Օր. Մարինէ Զ. Ֆիլիսեան, Վարժուհի	

ՀԱՅ ՄԱՄՈՒԼ

Նոր հրատարակութեանց կ'ուզենք տեղ մը յատկացնել Օրացոյցիս մէջ, եթէ նմուշներ ընդունինք: Թերթեր ժողովրդեան զարգացման միջոցներ են ամեն տուն գոնէ մէկ թերթ պարտի ունենալ:

Ստորեւ նշանակեալ են Հայ Թերթեր, ի գիւրութիւն ընտրութեան.

Գին Դ.:

Արեւիկեան Մամուլ, շաբաթաթերթ, Իզմիր,	50
Արեւիկք, Օրաթերթ, Կ. Պոլիս	140
Աւետարեր, շաբաթաթերթ, »	30
Նոյնը հայատառ թրք. »	30
Նոյնը տղայոց համար, հայ. ամսաթերթ	6
Բիւզանդիոն, օրաթերթ, Կ. Պոլիս	120
Բիրակն, շաբաթաթերթ, »	50
Լոյս, »	50
Ծաղիկ, շաբաթաթերթ, Կ. Պոլիս	50
Հանրագիտակ, շաբաթաթերթ, Կ. Պոլիս	40
Ճերիտէյի Շարգիլի, հայ թրք. օր. Կ. Պոլիս	150
Մանգումէի Էֆքերար, » » » »	108

Մասիս, շաբաթածերթ, Կ. Պոլիս	50
Սուրճանդակ, օրածերթ, »	100
Փուռջ, շաբաթածերթ, »	50

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՔ Գ. ՊԱՂՏԱՍԱՐԵԱՆԻ

1. Առողջ, երջանիկ եւ երկար կեանք դիվ.	1
2. Լապտեր Մնողաց	» 4
3. Առաջնորդ Առանցեղաց	» 3
4. Ապար Կենաց	» 3
5. Աշնան Տերեւներ Բ. Տիպ	» 4
6. Սիրազան Պատմութիւն ոտանաւոր	» 2
7. Կեանք Տէր Յիսուսի	» 4
8. Մայրիկին Առաջնորդ	» 1
9. Կեանք Սրբոց Առաքելոց, ոտանաւոր	» 4
10. Ոսկեղէն Բանալի Անդդերէն լեզուի	» 15
11. Պարզ Օրացոյց, ճոխ 128 երես	» 1
12. Ընդարցակ » Հանրագիտ. 320 երես	» 3

Ը Ն Դ Մ Ա Մ Լ Ո Յ

13. Ի լոյս պիտի գայ	
14. Ուղեցոյց Ս. Գիրք ընթերցողաց իբր պատկերներով	50

ԲՈՎ Ա Ն Դ Ա Կ Ո Ւ Թ Ի Ւ Ն

Տումարական գիտելիք	3
Օրացոյց	17
Օսմանեան Կայսրութիւն	97
Օսմանեան թղթատարութիւն	105
Հեռագրական կանոնագիր	119
Հոգեւոր իշխանութիւնք	122

ՅԱԻՆԼՈՒՍԾ

Քարոյավէպք	130
----------------------	-----

ԸՆՏԱՆՆԿԱՆ

Մնողաց բաժին	140
Օրիորդաց և կանանց բաժին	142
Տղայոց բաժին	149
Լուցկիի խնդիրներ	157
Ուսուցիչներու բաժին	166
Դպրոցական տասնաբանեայ	171

Հարցաւրան	179
---------------------	-----

Առողջապահական բերական

Մարզանք	189
Հանդերձ	193
Դիեցում	204
Հիւժախտ	205
Ծիծաղ	207

Բժշկական 209

Պատմական

Կենդանիին իմացականութիւնը . . . 231
Խղճանար գողերը 234
117 տարեկան հայունին 235

Կենսագրական 245

Գիտական

Ի՞նչ բաներու կը գործածուի թուղբը 249
Օղապարիկի խնդիրը 252
Սղամի քաղաքային հանգամանքը 254
Կօչկակարութիւնն Ամերիկայի մէջ 254
Աձուխին մուխին դէմ 256
Ամերիկեան հնարամտութիւն 257
Գարաւոր ձեռագիր մը 258
Մխախտա 258

Գիւտեր 270

Ներագործական

Պարտիզականական Օրացոյց 280

Զուարեակիք 300

Վիճակագրական 310

Եկեղեցական վիճակագրութիւն . . . 315
Վիճակագրութիւն Տրապիզոնի . . . 316
Հայ մամուլ 317

6745

2013

« Ազգային գրադարան

NL0031985

500

